

**PRVA BANKA CRNE GORE A.D.
PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE**

Konsolidovani finansijski iskazi za 2023. godinu
i
Izvještaj nezavisnog revizora

pozitiviti®

Izdato od / Prepared by:

DFK SPIN REVIZIJA DOO PODGORICA

Independent member firm of **DFK**
INTERNATIONAL

SADRŽAJ

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 7
<u>Konsolidovani finansijski iskazi</u>	
Izjava o odgovornosti rukovodstva	8
Pojedinačni konsolidovani bilans uspjeha	9
Pojedinačni konsolidovani bilans stanja	10
Pojedinačni konsolidovani iskaz o promjenama na kapitalu	11
Pojedinačni konsolidovani iskaz o novčanim tokovima	12
Pojedinačni konsolidovani iskaz o ukupnom ostalom rezultatu	13
Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze	14 - 140
Izvještaj menadžmenta	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d. Podgorica – osnovana 1901. godine

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju priloženih konsolidovanih finansijskih iskaza Prve banke Crne Gore a.d. Podgorica - osnovana 1901. godine, (u daljem tekstu: "Grupa"), koji obuhvataju konsolidovani bilans stanja na dan 31. decembra 2023. godine i konsolidovani bilans uspjeha, konsolidovani iskaz o ukupnom ostalom rezultatu, konsolidovani iskaz o promjenama na kapitalu i konsolidovani iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz konsolidovane finansijske iskaze koje uključuju sumarni pregled značajnih računovodstvenih politika.

Po našem mišljenju, osim za efekte pitanja navedenih u odjeljku *Osnova za mišljenje sa rezervom* našeg izvještaja, priloženi konsolidovani finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim aspektima, konsolidovanu finansijsku poziciju Grupe na dan 31. decembra 2023. godine, kao i konsolidovane rezultate njenog poslovanja i konsolidovane tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje sa rezervom

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 15.2. uz konsolidovane finansijske iskaze, ukupni bruto krediti i potraživanja od clijenata na dan 31. decembra 2023. godine iznose EUR 192.923 hiljade. Grupa je procijenila i obračunala ispravku vrijednosti za stavke bilansne aktive u iznosu od EUR 19.737 hiljada u skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 "Finansijski instrumenti". Na dan 31. decembra 2023. godine, po našem mišljenju, zasnovanom na sprovedenim revizorskim procedurama na relevantnom uzorku, ispravka vrijednosti za stavke bilansne aktive je potcijenjena, a rezultat tekuće godine precijenjen, najmanje za iznos od EUR 1.343 hiljade. Mišljenje na prošlogodišnje konsolidovane finansijske iskaze takođe je bilo modifikovano po ovom osnovu. Pored toga, tokom sprovođenja postupaka nezavisnog potvrđivanja stanja kredita i potraživanja od clijenata na dan 31. decembra 2023. godine, nismo dobili odgovore na poslate zahtjeve za nezavisnu potvrdu stanja kredita i potraživanja od clijenata u iznosu od EUR 16.705 hiljada. Efekat usaglašavanja knjigovodstvenih stanja kredita i potraživanja od clijenata može imati značajan uticaj na konsolidovanu finansijsku poziciju i konsolidovani poslovni rezultat Grupe.

Takođe za ukupna bruto potraživanja po osnovu otkupa potraživanja (faktoring) objelodanjene u Napomeni 15.2. uz konsolidovane finansijske iskaze na dan 31. decembra 2023. godine u iznosu od EUR 14.108 hiljada sa obračunatom ispravkom vrijednosti iz ranijih godina u iznosu od EUR 4.635 hiljada, odnosno za neto potraživanja u iznosu EUR 9.473 hiljade, nismo dobili odgovore na poslate zahtjeve za nezavisnu potvrdu stanja. Efekat usaglašavanja knjigovodstvenih stanja potraživanja, u smislu postojanja i mogućnosti naplate od clijenata može imati značajan uticaj na konsolidovanu finansijsku poziciju i konsolidovani poslovni rezultat Grupe.

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji ("Službeni list Crne Gore", br. 001/17), propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odjeljku našeg izvještaja Odgovornosti revizora za reviziju konsolidovanih finansijskih iskaza. Mi smo nezavisni u odnosu na Grupu u skladu sa Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe ("IESBA Kodeks") i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju konsolidovanih finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Osnova za mišljenje sa rezervom (Nastavak)

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja sa rezervom.

Materijalno značajna neizvjesnost koja se odnosi na stalnost poslovanja

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 2.6. uz konsolidovane finansijske iskaze, Grupa je sastavila priložene konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa načelom stalnosti poslovanja koje podrazumijeva da će Grupa nastaviti da posluje u doglednoj budućnosti. Grupa je za godinu koja se završava 31. decembra 2023. iskazala kumulirani gubitak u iznosu od EUR 32.660 hiljada. Grupa je dužna da obim i strukturu svog poslovanja i rizičnih plasmana uskladi sa pokazateljima poslovanja propisanim Zakonom o kreditnim institucijama i relevantnim odlukama Centralne banke Crne Gore donijetim na osnovu navedenog Zakona. Na dan 31. decembra 2023. godine Grupa nije usaglasila koeficijente ukupnog regulatornog kapitala, osnovnog kapitala i redovnog osnovnog kapitala sa propisanim vrijednostima i koeficijenti adekvatnosti kapitala su bili ispod minimalnog ukupnog zahtjeva za kapitalom (OCR). Grupa ima visok nivo kredita u statusu neizmirenja obaveza od 22,80% (eng. NPL) i isti je pokriven ispravkama vrijednosti sa 35,72%, a regulativnim rezervama 88%. Grupa ima negativne ukupne tokove gotovine u iznosu od EUR 5.777 hiljada. Grupa ima manje izraženu koncentraciju depozita u odnosu na prethodni period i nepovoljnu ročnu strukturu. Grupa nema konkretnu informaciju kakva je namjera deponenata po pitanju depozita, ali ne očekuje značajnije odlive depozita.

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 2.6. uz konsolidovane finansijske iskaze, Grupa je na sjednici Upravnog odbora od 28.02.2024. godine usvojila dokument „*Plan za očuvanje kapitala i ispunjenje zahtjeva za kombinovani bafer*“, kojim je detaljno projektovala sve mjere i aktivnosti sa ciljem dostizanja i održavanja propisanog nivoa regulatornog kapitala sa uključenim kombinovanim baferom, koji je dostavljen Centralnoj banci, i počela sa realizacijom planiranih aktivnosti, odnosno finalizacijom mjera i aktivnosti povećanja kapitala koje je započela u posljednjem kvartalu 2023. godine. Neadekvatna ili nepotpuna realizacija planiranih aktivnosti u značajnoj mjeri može uticati na dalji tok poslovanja Grupe. I pored prethodno navedenih činjenica i okolnosti, potencijalni kumulativni efekti pitanja iznijetih u djelovima našeg izvještaja *Osnove za mišljenje sa rezervom i Skretanja pažnje*, mogu direktno uticati na smanjenje adekvatnosti kapitala ispod propisanih minimuma, kao i na pogoršanje ostalih pokazatelja i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore, što ukazuje na postojanje materijalno značajne neizvjesnosti koja izaziva značajnu sumnju u vezi sa sposobnošću Grupe da nastavi poslovanje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja. Mogućnost Grupe da nastavi sa nesmetanim poslovanjem u doglednoj budućnosti zavisi od podrške akcionara i dokapitalizacije Grupe. Na osnovu raspoloživih informacija, nismo bili u mogućnosti da procijenimo efekte primjene budućih mjera od strane akcionara i rukovodstva Grupe, kao i efekte potencijalnih mjera i aktivnosti koje bi Centralna banka Crne Gore mogla da preduzme prema Grupe u vezi sa potencijalnim ne izvršenjem „*Plana za očuvanje kapitala i ispunjenje zahtjeva za kombinovani bafer*“ i ostalih mera donijetih od strane Centralne banke.

Naše mišljenje nije modifikovano po navedenom pitanju.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- Nadoknadivost kredita u statusu neizmirenja obaveza (engleski NPL) u velikoj mjeri zavisi od sposobnosti Grupe da realizuje imovinu u svom portfoliju, kao i sredstva obezbjeđenja po osnovu kredita u statusu neizmirenja obaveza u iznosima koji pokrivaju najmanje iznose izloženosti prema ovim dužnicima. Grupa je sačinila Plan prodaje stečene imovine i sredstava obezbjeđenja po navedenim kreditima i u postupku je realizacije Plana. Shodno navedenom, može postojati neizvjesnost po pitanju mogućnosti Grupe da u dovoljnoj mjeri realizuje stečenu imovinu i sredstva obezbjeđenja u skladu sa rokovima Plana i mjera regulatora u odnosu na vrijeme potrebno za takvu realizaciju.
- U skladu sa propisima Centralna banka Crne Gore, Banka je u obavezi da održava izloženost prema pravnom licu ili grupi pravnih lica u iznosu manjem od 25% vrijednosti kapitala. Na dan 31. decembra 2023. godine, ukupna izloženost prema grupi povezanih lica iznosila je 58,83%.
- Na dan 31. decembra 2023. godine protiv Grupe se vodi više sudskih sporova od strane fizičkih i pravnih lica u ukupnom procijenjenom iznosu od EUR 5.768 hiljada. U konsolidovanim finansijskim iskazima za 2023. godinu, Grupa je na osnovu procjene ishoda sporova advokatske kancelarije i pravne službe izvršila rezervisanje za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 7 hiljada (Napomena 24. i Napomeni 29.), dok za ostale tužbe rukovodstvo Grupe smatra da ne bi mogle imati značajne negativne ishode za Grupu, odnosno da Grupa neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu u narednim periodima.

Naše mišljenje nije modifikovano po navedenim pitanjima.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su pitanja koja su, po našem profesionalnom rasuđivanju, bila od najvećeg značaja u našoj reviziji konsolidovanih finansijskih iskaza za tekući period. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije konsolidovanih finansijskih iskaza u cjelini i formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne izražavamo zasebno mišljenje o ovim pitanjima.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Ključna revizijska pitanja (Nastavak)

KLJUČNO REVIZIJSKO PITANJE	PRIMIJEJENE PROCEDURE REVIZIJE
Adekvatnost obezvrjeđenja plasmana po kreditima i vanbilansnih izloženosti Napomene 3.8.7, 5.1, 7, 15.2, 27 uz konsolidovane finansijske iskaze	
Odmjeravanje troškova obezvrjeđenja vrijednosti kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti smatra se ključnim revizijskim pitanjem jer određivanje pretpostavki za očekivane kreditne gubitke zahtijeva značajan nivo profesionalnog rasuđivanja od strane rukovodstva Grupe. Potraživanja po kreditima i plasmanima dužnicima su na dan 31. decembra 2023. godine iznosila EUR 192.923 hiljade (31. decembar 2022. godine: EUR 188.536 hiljada), dok je ispravka vrijednosti ovih potraživanja iznosila EUR 19.737 hiljada (31. decembar 2022. godine: EUR 20.052 hiljade). Ova rezervisanja za gubitke predstavljaju najbolju procjenu rukovodstva Grupe u pogledu očekivanih gubitaka za kreditni portfolio na datum bilansa stanja. Ključne oblasti rasuđivanja uključuju tumačenje zahtjeva za obračun obezvrjeđenja u skladu sa Međunarodnim standardom finansijskog izvještavanja 9 “Finansijski instrumenti”, što se odražava na model očekivanih kreditnih gubitaka Grupe, identifikaciju izloženosti kod kojih je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika (za koje se očekivani kreditni gubitak računa tokom cijelog životnog vijeka finansijskog instrumenta), parametre i pretpostavke koje se koriste u modelu očekivanih kreditnih gubitaka, kao što je finansijsko stanje druge ugovorne strane i očekivani budući novčani tokovi, kao i procjene i pretpostavke očekivanih ishoda u scenarijima pri obračunu obezvrjeđenja za individualno procijenjene plasmane. Mogući ishodi zasnivaju se na diskontovanim novčanim tokovima efektivnom kamatnom stopom za individualno procijenjene plasmane. Za procjenu se koriste relevantni podaci, kao što su indikatori obezvrjeđenja, vjerovatnoće ostvarenja relevantnih scenarija za očekivane buduće novčane tokove i projekcije samih novčanih tokova, uključujući i realizaciju sredstava obezbjeđenja. Rukovodstvo Grupe je objelodanilo dodatne informacije u sljedećim napomenama uz konsolidovane finansijske iskaze: 3.8.7, 7, 15.2. i 27. Na osnovu naše procjene rizika i poznavanja poslovanja bankarskog sektora, ispitali smo troškove obezvrjeđenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti i procijenili primijenjenu metodologiju, kao i korišćene pretpostavke, a u skladu sa opisom ključnog revizijskog pitanja. Naše revizorske procedure su obuhvatile sljedeće postupke:	▪ Procjena ključnih kontrola nad pretpostavkama koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka (ECL) za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove dužnika; ▪ Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji uključuju pretpostavke korišćene u modelima očekivanog kreditnog gubitka koji su primijenjeni u rasporedu u nivoe kreditnog kvaliteta. Testiranje pretpostavki koje se primjenjuju da bi se utvrdila dvanaestomjesečna i višegodišnja vjerovatnoća neispunjavanja obaveza (PD i mPD) i utvrđivanje ovih vjerovatnoća, uključujući i provjeru primjene forward looking komponente. Provjera metode primijenjene za dobijanje vjerovatnoće gubitaka po osnovu nemogućnosti naplate potraživanja (LGD); ▪ Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza, na selektovanom uzorku individualno procijenjenih plasmana, koji potvrđuju korišćene pretpostavke za troškove obezvrjeđenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, uključujući provjeru primijenjenog CCF, vrjednovanje sredstava obezbjeđenja, korišćene hair-cut-ove i očekivane periode naplate i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procijenjene izloženosti umanjene vrijednosti kredita; ▪ Procjena ključnih kretanja portfolija visokog rizika iz prethodnog perioda u odnosu na industrijske standarde i istorijske podatke; ▪ Procjena adekvatnosti određenih odluka rukovodstva Grupe u poređenju sa određenim makro prognozama primijenjenim u modelima očekivanog kreditnog gubitka; i ▪ Procjenu tačnosti i potpunosti objelodanjivanja u konsolidovanim finansijskim iskazima. Na bazi sprovedenih revizijskih procedura, osim za efekte pitanja objelodanjenih u odjeljku <i>Osnova za mišljenje sa rezervom</i>, nismo identifikovali druge značajne nalaze u odnosu na adekvatnost obezvrjeđenja kreditnih plasmana, kao i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, na dan 31. decembra 2023. godine.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Ostala pitanja

Reviziju konsolidovanih finansijskih iskaza Grupe za godinu koja se završila na dan 31.12.2022. godine izvršio je prethodni revizor koji je izrazio mišljenje sa rezervom o tim iskazima.

Ostale informacije sadržane u konsolidovanom godišnjem Izvještaju menadžmenta Grupe

Rukovodstvo je odgovorno za ostale informacije. Ostale informacije obuhvataju konsolidovani godišnji Izvještaj menadžmenta (koji ne uključuje konsolidovane finansijske iskaze i Izvještaj revizora o njima) za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2023. godine. Naše mišljenje o konsolidovanim finansijskim iskazima se ne odnosi na ostale informacije i ne izražavamo bilo koji oblik zaključka kojim se pruža uvjeravanje o njima.

U vezi sa našom revizijom konsolidovanih finansijskih iskaza, naša odgovornost je da pročitamo ostale informacije i pritom razmotrimo da li postoji materijalno značajna nedosljednost između njih i konsolidovanih finansijskih iskaza ili naših saznanja stečenih tokom revizije, ili na drugi način, predstavljaju materijalno pogrešna iskazivanja.

U vezi sa konsolidovanim godišnjim Izvještajem menadžmenta, sproveli smo postupke u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Ti postupci uključuju provjeru da li je konsolidovani godišnji Izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa važećim odredbama Zakona o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021).

Samo na osnovu rada koji smo obavili tokom revizije konsolidovanih finansijskih iskaza, po našem mišljenju:

- informacije objelodanjene u konsolidovanom godišnjem Izvještaju menadžmenta za 2023. godinu, su po svim materijalno značajnim aspektima, usklađene sa konsolidovanim finansijskim iskazima Grupe za 2023. godinu; i
- konsolidovani godišnji Izvještaj menadžmenta za 2023. godinu je sastavljen u skladu sa odredbama Zakona računovodstvu.

Pored toga, ako na osnovu rada koji smo obavili, zaključimo da postoji materijalno značajno pogrešno iskazivanje ostalih informacija, od nas se zahtijeva da tu činjenicu saopštimo u izvještaju. U tom smislu, ne postoji ništa što bi trebalo da saopštimo u izvještaju.

Odgovornosti rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za konsolidovane finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih konsolidovanih finansijskih iskaza u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu konsolidovanih finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju konsolidovanih finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Grupe da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na nastavak poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Grupu ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Grupe.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju konsolidovanih finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjeravanja u razumnoj mjeri o tome da konsolidovani finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed kriminalne radnje ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjeravanja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajan pogrešan iskaz, ako takav iskaz postoji. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usljed kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ukoliko se može u razumnoj mjeri očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih konsolidovanih finansijskih iskaza.

Tokom obavljanja revizije u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizije, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i zadržavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i procjenjujemo rizike od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u konsolidovanim finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške, osmišljavamo i obavljam revizijske postupke koji su prikladni za te rizike, i pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usljed greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Grupe.
- Vršimo procjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i da li, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Grupe da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u našem izvještaju revizora skrenemo pažnju na odgovarajuća objelodanjivanja u konsolidovanim finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Grupa prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo ocjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja konsolidovanih finansijskih iskaza, uključujući i objelodanjivanja, kao i da li su u konsolidovanim finansijskim iskazima prikazane osnovne poslovne promjene i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica – osnovana 1901. godine (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju konsolidovanih finansijskih iskaza (Nastavak)

Mi saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Takođe, mi dostavljamo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da smo usklađeni sa relevantnim etičkim zahtjevima u pogledu nezavisnosti i da ćemo ih obavijestiti o svim odnosima i ostalim pitanjima za koja može razumno da se pretpostavi da utiču na našu nezavisnost, i, gdje je to moguće, o povezanim mjerama zaštite.

Od pitanja koja su saopštena licima ovlašćenim za upravljanje, mi određujemo koja pitanja su bila od najveće važnosti u reviziji konsolidovanih finansijskih iskaza za tekući period i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ova pitanja u našem izvještaju revizora, osim ako zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što se razumno može očekivati da bi negativne posljedice saopštenja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog izvještavanja.

Partner u angažovanju na reviziji na osnovu kog je sastavljen ovaj izvještaj nezavisnog revizora je Milioš Mitrić.

Podgorica, 31. maj 2024. godine

Miloš Mitrić
Ovlašćeni revizor, br. licence 105

Aleksandra Radojević
Ovlašćeni revizor, br. licence 077

Anastasija Boljević
Ovlašćeni revizor, br. licence 078

DFK SPIN revizija doo Podgorica
Studentska bb, Ul. I, St.4, Podgorica, Crna Gora
PIB 02748274 | Reg. broj 50520174

IZJAVA O ODGOVORNOSTI RUKOVODSTVA

Rukovodstvo Banke potvrđuje svoju odgovornost za pripremu konsolidovanih finansijskih iskaza Prva banka Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine, kao i pratećih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izvještaje.

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i propisima donijetim na osnovu ovog Zakona, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kako bi se dao istinit i pravilan prikaz sredstava i obaveza Prva banka Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine na dan 31. decembra 2023. godine, kao i finansijskog rezultata za godinu koja se tada završila.

Rukovodstvo potvrđuje dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika, kao i da su računovodstvene procjene izrađene u skladu s načelima opreznosti i dobrog finansijskog upravljanja. Takođe, potvrđuje da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

U Podgorici, 30. maja 2024. godine

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

KONSOLIDOVANI BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2023. godine

U hiljadama eura
Za period koji se završava 31.
decembra

POZICIJA	Napomene	2023.	2022.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 6a	11.528	10.434
Prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane	3.1, 6a	986	148
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 6b	(3.005)	(2.849)
NETO PRIHODI OD KAMATA		9.509	7.733
Prihodi od naknada i provizija	3.2, 8a	7.223	5.689
Rashodi naknada i provizija	3.2, 8b	(4.738)	(3.727)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA		2.484	1.962
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		77	0
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja		0	29
Neto gubici/dobici od kursnih razlika		359	388
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	15.3	403	739
Ostali prihodi	12	1.957	519
Troškovi zaposlenih	3.12, 9	(4.032)	(3.932)
Troškovi amortizacije	3.9, 21, 22	(1.985)	(1.515)
Opšti i administrativni troškovi	10	(4.054)	(4.116)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.8, 7a	(1.277)	(953)
Troškovi rezervisanja	7b	(2)	0
Ostali rashodi	11	(2.944)	(382)
DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA		497	472
Porez na dobit	3.6, 13a	(48)	(169)
NETO PROFIT/GUBITAK		448	303

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine,
dana 30. maja 2024. godine.

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

KONSOLIDOVANI BILANS STANJA
 Na dan 31. decembra 2023. godine

		U hiljadama eura godina koja se završava 31. decembra		1. januar 2022.
	Napomene	2023.	2022.	
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.7, 14	82.585	88.347	58.588
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		218.642	189.376	196.102
Kredit i potraživanja od banaka	3.8, 15.1	6.662	5.098	4.079
Kredit i potraživanja od klijenata	3.8, 15.2	173.186	168.484	176.169
Hartije od vrijednosti	15.4	25.471		
Ostala finansijska sredstva	15.3	13.323	15.794	15.854
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		96	16.630	14.933
Hartije od vrijednosti	3.8, 16.1	96	16.630	14.933
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	3.8, 17	19	18	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	18.	2.525	10.620	7.000
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.5, 3.9, 19	12.296	3.255	3.063
Nematerijalna sredstva	3.10, 20	476	449	474
Tekuća poreska sredstva		1	1	1
Odložena poreska sredstva	13.c	80	408	335
Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja				-
Ostala sredstva	3.11, 21	24.199	24.578	31.919
UKUPNA SREDSTVA		340.921	333.683	312.433
OBAVEZE				
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		293.274	287.115	260.538
Depoziti banaka i centralnih banaka		37	1	-
Depoziti klijenata	22.1	290.208	284.840	257.667
Kredit klijenata koji nijesu banke	22.2	3.028	2.273	2.871
Rezerve	24	120	110	80
Ostale obaveze	25	6.010	7.057	10.365
Subordinisani dug	23	7.926	7.926	7.922
UKUPNE OBAVEZE		307.330	302.207	278.905
KAPITAL				
Akcijski kapital	26	55.428	55.428	55.428
Akumulirani gubitak		-33.108	-31.768	-27.202
Dobit/gubitak tekuće godine		448	303	-4.290
Ostale rezerve		10.823	7.513	9.593
UKUPAN KAPITAL		33.591	31.475	33.529
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		340.921	333.683	312.433
VANBILANSNA EVIDENCIJA	27	406.270	427.491	429.820

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD. Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 30. maja 2024. godine.

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

KONSOLIDOVANI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2023. godine

	Akcijski kapital	Rezerve	Neraspoređena dobit/(gubitak)	UKUPNO
Stanje, 1. januar 2022. godine	55.428	9.593	-31.491	33.529
Dobit/gubitak tekućeg perioda	-	-	303	303
Efekti svođenja na fer vrijednost HOV po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-2.080	-	-2.080
Ostalo	-	-	-277	-277
Stanje, 31. decembar 2022. godine	55.428	7.513	-31.465	31.475
Stanje 1. januar 2023. Godine	55.428	7.513	-31.465	31.475
Dobit tekućeg perioda	-	-	448	448
Efekti svođenja na fer vrijednost HOV po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	3.310	-	3.310
Ostalo	-	-	-1.643	-1.643
Stanje, 31. decembar 2023. godine	55.428	10.823	-32.660	33.591

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD. Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 30. maja 2024. godine.

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

KONSOLIDOVANI ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2023. godine

	U hiljadama eura godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti	7.806	9.920
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	-2.399	-2.710
Odlivi po osnovu kamata i slični odlivi	7.216	5.572
Prilivi po osnovu naknada i provizija	-4.739	-3.728
Odlivi po osnovu naknada i provizija	-8.785	-8.436
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	983	9.676
Povećanje/smanjenje kredita i ostale aktive	2.556	23.216
Prilivi/odlivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	-499	-966
Plaćeni porezi	-827	421
Ostali prilivi	1.312	32.965
Neto prilivi/odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja	-580	-188
Kupovina nekretnina i opreme	-310	-252
Kupovina nematerijalnih ulaganja	-5.007	-3.799
Državni zapisi	403	48
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	-5.494	-4.191
Neto prilivi/odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti	-539	587
Povećanje pozajmljenih sredstava	0	
Emisija običnih akcija		
Odlivi po osnovu isplaćene dividende	-1.415	
Neto prilivi/odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	-1.954	587
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	359	388
Neto povećanje/smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	-5.777	29.749
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	88.344	58.595
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	82.567	88.344

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine,
dana 30. maja 2024. godine.

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

KONSOLIDOVANI ISKAZ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2023. godine

	U hiljadama eura	
	godina koja se završava 31. decembra 2023.	2022.
Neto profit/gubitak	448	303
Ukupni ostali rezultat		
Efekti promjene vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	3.640	-2.272
Porez na prihod po osnovu stavki ukupnog ostalog rezultata	-330	192
Ukupan ostali rezultat na tekuću godinu	3.310	-2.080
UKUPAN OSTALI REZULTAT	3.758	-1.777

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine,
dana 30. maja 2024. godine.

mr Milan Perović
Predsjednik Upravnog odbora

dr Zoran Đikanović
Član Upravnog odbora

mr Nataša Martinović
Izvršni direktor

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE GRUPE

Prva banka Crne Gore AD. Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Matična banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici – registarski broj 4-0000732/54.

Matična banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, matična banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Matična banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14) i šaltera (17) u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

Matična banka je na dan 31.12.2023. imala 100% vlasništvo u sledećim zavisnim društvima: Mikrofinansijska institucija Montenegro Investment Credit doo Podgorica, First Assset Management doo Podgorica, First Real Estate Management 1 doo Podgorica, First Real Estate Management 2 doo Podgorica.

Na dan 31. decembar 2023. godine Grupaje imala 248 zaposlena radnika i 10 radnika koji su angažovani po ugovoru o djelu.

Bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom, kao kreditnom institucijom su: Skupština akcionara, Nadzorni odbor i Upravni odbor.

Članovi Nadzornog odbora na dan 31.decembra 2023. godine:

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE GRUPE (Nastavak)

Funkcija	Ime i prezime
Predsjednik	Mr Milan Perović (Rješenje CBCG br.03-8610-2/2021 od 20.12.2021.g.) - bez učešća u radu Nadzornog odbora od 29.12.2023.godine zbog nespojivosti funkcije člana NO i Zamjenika predsjednika UO
Član	Zoran Pažin (Rješenje CBCG br.03-8609-2/2021 od 20.12.2021.g.)
Član	James Thornley (Rješenje CBCG br.03-8608-2/2021 od 20.12.2021.g.)
Zamjenik Predsjednika	Dr Dragan Bogojević (Rješenje CBCG br.03-8606-2/2021 od 20.12.2021.g.)
Član	Velizar Čolović (Rješenje CBCG br.03-8607-2/2021 od 20.12.2021.g.)

Članovi Upravnog odbora na dan 31.decembra 2023.godine:

Funkcija	Ime i prezime
Zamjenik Predsjednika	Mr Milan Perović (imenovan privremeno po Odluci Nadzornog odbora br. 04/21812.3.2 od 28.12.2023.godine) - za vršenje funkcije Zamjenika predsjednika UO nije potrebno Rješenje o odobrenju CBCG jer ga imenovani već ima kao član NO
Član	Mr Nataša Martinović (Rješenje CBCG br.03-9009-2/2021 od 30.12.2021.g.)
Član	Stanislava Subotić (Rješenje CBCG br.03-9011-2/2021 od 30.12.2021.g.)

Članovi **Revizorskog odbora** Banke, na dan 31. decembra 2023. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Dr Maja Drakić Grgur	Predsjednica
Vesna Bogdanović	Član
Ilinka Petrović	Član

Kontrolne funkcije na dan 31.12.2023.godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Nikola Soldo	Funkcija kontrole rizika
Žana Kasalica	Funkcija interne revizije
Željko Čorić	Funkcija praćenja usklađenosti

Ključne funkcije, pored kontrolnih funkcija, na dan 31.decembra 2023.godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Anuška Vujović	Direktor Sektora za poslovanje sa korporativnim klijentima
Aleksandar Đukanović	Direktor Sektora Treasury
Snežana Burić	Direktor Sektora za platni promet
Goran Vukotić	Ovlašćeno lice za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju konsolidovanih finansijskih iskaza

Grupa sastavlja konsolidovane finansijske iskaze (u daljem tekstu: finansijski iskazi) u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama („Sl. list CG“ br.072/19, br.082/20, br.008/21), propisima donijetim na osnovu ovog Zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu MRS/MSFI).

Banka primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

Priloženi konsolidovani finansijski izvještaji Grupe za 2023. godinu sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“), izdatim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Grupa je dužna da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja i objavljuje finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama ("Službeni list Crne Gore", br. 72/19, 82/20 8/21), propisima donijetim na osnovu ovog zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MRS/MSFI). Grupa je dužna da primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

Finansijski izvještaji Grupe su pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka ("Sl. list CG", br. 128/20).

Finansijski izvještaji koji su sastavljeni na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2022. godine su prvi finansijski izvještaji koje je Banka sastavila u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Efekti prve primjene Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja su prikazani u napomeni 2.8.

Grupa je u sastavljanju ovih finansijskih izvještaja primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim, bankarskim i poreskim propisima Crne Gore.

2.2 Pravila procjenjivanja

Finansijski izvještaji su sastavljeni na osnovu načela istorijske vrijednosti, osim za sledeće pozicije, koje se vrednuju po fer vrijednosti:

- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha
- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat
- finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.3. Funkcionalna i izveštajna valuta

Finansijski iskazi Grupe su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.4. Korišćenje procjenjivanja

Sastavljanje i prikazivanje finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Grupe korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na iskazane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda.

Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od navedenih procjena. Procjene i pretpostavke se kontinuirano razmatraju, a kada korekcije postanu neophodne, iskazuju se u bilansu uspjeha za periode u kojima su postale poznate.

U Napomeni 4 su date informacije o oblastima kod kojih je stepen procjene najveći i koje mogu imati najznačajniji efekat na iznose priznate u finansijskim izvještajima Grupe.

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima

Primjena novih standarda i izmjena postojećih standarda koji su na snazi u tekućoj godini

Sledeće izmjene i dopune postojećih standarda izdate od strane IASB se obavezno primjenjuju prvi put za finansijske periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine i stoga su primjenjive na priložene finansijske izvještaje Banke:

- Izmjene MSFI 3 „Poslovne kombinacije“ kojom se ažuriraju upućivanja na Konceptualni okvir za finansijsko izvještavanje. Izmjene ažuriraju zastarjelu referencu na Konceptualni okvir u MSFI 3 bez značajnih promjena zahtjeva u standardu.
- Izmjene MRS 16 „Nekretnine, postrojenja i oprema“ – Prihodi prije namijenjene upotrebe. Izmjene zabranjuju da se od nabavne vrijednosti nekretnine, postrojenja i opreme odbiju bilo kakvi prihodi od prodaje proizvedenih predmeta dok se to sredstvo dovodi na lokaciju i stanje neophodno da bi moglo da funkcioniše na način koji je rukovodstvo planiralo. Umesto toga, entitet priznaje prihode od prodaje takvih predmeta i troškove proizvodnje tih predmeta u bilansu uspjeha.
- Izmjene MRS 37 „Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina“ – Štetni ugovori - Troškovi ispunjenja ugovora. Izmjenama se precizira da troškovi ispunjenja ugovora obuhvataju troškove koji se direktno odnose na ugovor. Troškovi koji se direktno odnose na ugovor mogu biti ili inkrementalni troškovi ispunjenja tog ugovora (npr. direktni rad, materijal) ili alokacija drugih troškova koji se direktno odnose na ispunjenje ugovora (npr. alokacija troška amortizacije za stavku nekretnina, postrojenja i opreme koja se koristi za ispunjenje ugovora).
- Godišnja unapređenja MSFI, Ciklus 2018-2020 kojima su izmijenjeni sledeći standardi:
- MSFI 1 „Prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja“ – Izmjena dozvoljava zavisnom pravom licu koje primjenjuje paragraf D16(a) MSFI 1 da mjeri kumulativne kursne razlike koristeći iznose koje je prijavilo matično pravno lice, na osnovu datuma prelaska matičnog pravnog lica na MSFI.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima (Nastavak)

- MSFI 9 „Finansijski instrumenti“ – Ova izmjena pojašnjava koje naknade entitet uključuje kada primjenjuje „test od 10 procenata“ u procjeni da li treba prestati priznavati finansijsku obavezu. Entitet uključuje samo naknade plaćene ili primljene između entiteta (zajmoprimca) i zajmodavca, uključujući naknade plaćene ili primljene od strane entiteta ili zajmodavca u ime drugog.
- MSFI 16 „Lizing“ – Izmjenom se uklanja ilustracija plaćanja zakupodavca u vezi sa poboljšanjima zakupa (ulaganja u tuđa osnovna sredstva) kako bi se rešila svaka potencijalna zabuna u pogledu tretmana podsticaja za iznajmljivanje koja bi mogla nastati zbog načina na koji su podsticaji za zakup ilustrirani u tom primjeru. Kako je trenutno sastavljen, ovaj primjer nije jasan o tome zašto takva plaćanja nisu podsticaj za iznajmljivanje.

Primjena novih standarda i izmjena postojećih standarda koji su na snazi u tekućoj godini (nastavak)

- MRS 41 „Poljoprivreda“ – Ovom izmjenom se uklanja zahtjev za isključivanje tokova gotovine za oporezivanje prilikom odmjerenja fer vrijednosti, čime se zahtjevi za mjerenje fer vrijednosti iz MRS 41 usklađuju sa zahtjevima iz MSFI 13 „Odmjeravanje fer vrijednosti“.

Primjena istih nije rezultirala u značajnim izmjenama računovodstvenih politika i nije imala uticaj na priložene finansijske izvještaje Grupe.

Novi standardi i izmjene postojećih standarda koji su izdati, a nisu još uvijek u primjeni

IASB je objavio određeni broj novih i izmijenjenih standarda i IFRIC tumačenja, koji se primenjuju na buduće izvještajne periode. Oni nisu ranije usvojeni od strane Grupe, a Grupa namjerava da ih primjeni kada stupe na snagu.

- MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ (na snazi za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine) i naknadne izmjene MSFI 17 koje se bave problemima i izazovima implementacije koji su identifikovani nakon što je MSFI 17 objavljen 2017. godine (na snazi za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine). MSFI 17 zamenjuje MSFI 4 „Ugovori o osiguranju“ od 1. januara 2023. godine.
- Izmjene MSFI 4 „Ugovori o osiguranju“ – Produžetak roka za privremeno izuzeće od primjene MSFI 9 (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).
- Izmjena MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ – Početna primena MSFI 17 i MSFI 9 - Usporedne informacije. Entitet koji odluči da primeni izmenu primenjuje je kada prvi put primeni MSFI 17.
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izveštaja“ i MSFI Izjava o praksi 2: Obelodanjivanje računovodstvenih politika (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).
- Izmjene MRS 8 „Računovodstvene politike, promene računovodstvenih procjena i greške“ - Definicija računovodstvene procjene (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine). Izmjenama se pojašnjava razlika između promena računovodstvenih procena i promena računovodstvenih politika i ispravke grešaka.
- Izmjene MRS 12 „Odloženi porezi“ – Odloženi porez koji se odnosi na imovinu i obaveze proistekle iz jedne transakcije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima (Nastavak)

- Izmjene MSFI 16 „Lizing“ – Obaveze u prodaji i povraćaju lizinga (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Klasifikacija obaveza na kratkoročne i dugoročne (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Dugoročne obaveze sa kovenantama (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).

U toku je procjena uticaja navedenih novih standarda i izmjena od strane rukovodstva Banke. Rukovodstvo smatra da primjena prethodno navedenih standarda i izmjena postojećih standarda neće imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke u periodu njihove početne primjene.

2.6. Načelo stalnosti poslovanja

Na dan 31. decembar 2023. godine Grupa je ostvarila pozitivan rezultat u iznosu od EUR 448 hiljada, a kumulirani gubitak u iznosu od EUR 33,108 hiljada. Banka je dužna da obim i strukturu svog poslovanja i rizičnih plasmana uskladi sa pokazateljima poslovanja propisanim Zakonom o kreditnim institucijama i relevantnim odlukama Centralne banke Crne Gore donijetim na osnovu navedenog Zakona. Na dan 31. decembra 2023. godine Grupa nije usaglasila koeficijente ukupnog regulatornog kapitala, osnovnog kapitala i redovnog osnovnog kapitala sa propisanim vrijednostima i koeficijenti adekvatnosti kapitala su bili ispod minimalnog ukupnog zahtjeva za kapitalom (OCR). Dalje, Grupa ima visok nivo kredita u statusu neizmirenja obaveza 22,80% (eng. NPL) i isti je pokriven ispravkama vrijednosti 35,72%. Banka kao nadređena članica Grupe u skladu sa Planom poslovanja i Strategijom za NPL za period 2022.do 2024. godine preduzima sledeće aktivnosti: efikasnije upravlja portfolijom kvalitetnih kredita kako bi se onemogućilo njihovo migriranje u portfolio NPL, minimizira trajanje procesa oporavka NPL, povećava stope oporavka, smanjuje iznos NPL s ciljem redukcije njegovog negativnog uticaja na održivost profitabilnosti, likvidnosti i kvaliteta bilansnih pozicija, smanjenja opterećenja NPL-om regulatornog i internog zahtjeva za kapitalom, kao i smanjenja opterećenja NPL-om koeficijenata adekvatnosti kapitala, a primjenom opcija sprovođenja strategije za NPL koje su propisane odlukom regulatora.

Pored toga, krediti i potraživanja od klijenata, bilježe pad u odnosu na prethodne godine, Grupa u 2024. godini očekuje rast kreditnih potraživanja na što ukazuje Plan poslovanja Banke za 2024. godinu i Plan za očuvanje kapitala.

Grupa (Banka) ima manje izraženu koncentraciju depozita u odnosu na prethodni period i nepovoljnu ročnu strukturu. Banka nema konkretnu informaciju kakva je namjera deponenata po pitanju depozita, ali ne očekuje značajnije odlive depozita. Sa stanjem na dan 30.12.2023. godine Banka je napravila scenario odliva 12,0 mil eur depozita po vidjenju i scenario odliva 7 mil eur oročenih depozita pravnih lica i 5 mil eur oročenih depozita fizičkih lica i oba scenarija pokazuju da bi nakon ovih odliva pokazatelj dnevne likvidnosti iznosio 1,72 i 1,62, a što je iznad propisanog minimuma koji iznosi 0,90.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.6. Načelo stalnosti poslovanja (Nastavak)

Takodje, Banka je napravila scenario uticaja na likvidnost povlačenjem 5 mil eur oročenih depozita pravnih lica kojima je rok dospeljeća u periodu do 31.12.2024. godine (dakle, ako ovi depoziti ne budu reoročeni već prenijeti na tekuće račune deponenata van sistema Banke) i istovremenog povlačenja 8 mil eur depozita po vidjenju (a za koje rukovodstvo Banke sa visokom sigurnošću smatra da neće biti odliveni, jer dugi vremenski period pokazuju visok nivo stabilnosti i postojanosti), a što je ukupno 13 mil eur. Primjenom ovog stres scenarija na referentni RLS obrazac (pokazatelj likvidnosti) od 29.02.2024. godine, dobijeni pokazatelj likvidnosti je značajno iznad propisanog minimuma (1,49) i likvidnost Banke ne može biti ugrožena.

Od 01.01.2022. godine je u primjeni nova zakonska regulativa vezana za kreditne institucije koju je Banka implementirala u svoje poslovanje. Na izvještajni datum 31.12.2023. godine, dominantno zbog primjene značajno strožije regulative, koeficijenti adekvatnosti kapitala su bili ispod propisanog minimuma. Kao što je navedeno u dijelu Napomena *Događaji nakon datuma izvještavanja*, odredbe nove regulative da povlašćene akcije u 2024. godini ne mogu biti uključene u obračun osnovnog kapitala Banke dodatno 20%, zatim povećanje propisanog kumulativnog bafera za Banku na 3,88 % u 2024. godini, kao i povećanje nedostajućih rezervi, prije svega zbog primjene zahtjeva iz Izvještaja o kontroli od strane Centralne banke, uzrokovali su pogoršanje koeficijenata adekvatnosti kapitala, koji su na 29.02.2024. godine bili ispod propisanog limita. Na sjednici Upravnog odbora od 28.02.2024. godine Banka je usvojila dokument *Plan za očuvanje kapitala i ispunjenje zahtjeva za kombinovani bafer* kojim je detaljno projektovala sve mjere i aktivnosti sa ciljem dostizanja i održavanja propisanog nivoa regulatornog kapitala sa uključenim kombinovanim baferom, istog dana usvojeni Plan dostavila Centralnoj banci i odmah počela sa realizacijom planiranih aktivnosti, odnosno finalizacijom mjera i aktivnosti povećanja kapitala koje je započela u posljednjem kvartalu 2023. godine:

- priznavanje nekumulativnih povlašćenih akcija Elektroprivrede kao instrumenta redovnog osnovnog kapitala
- povećanje redovnog osnovnog kapitala emisijom akcija po osnovu javne ponude
- smanjenje nedostajućih rezervi ostvarenjem kapitalne dobiti kroz prodaju stečene aktive, prodajom udjela/nekretnina u zavisnim društvima, naplate NPL kredita, sprječavanjem migracije PL kredita u status NPL, prodaje ili sticanja hipotekovane imovine, produženja roka postojećeg subordinisanog duga, pribavljanja novog subordinisanog duga, povećanje depozitne baze prikupljanjem novih depozita i produženjem roka postojećih oročenih depozita u cilju investiranja u prodabilne i profitabilne dužničke hartije od vrijednosti i ulaganje u kvalitetne kreditne plasmane, održavanje pozitivnog finansijskog rezultata kako isti ne bi bio odbitna stavka od kapitala. Na ovaj način će se za iznos ostvarene kapitalne dobiti i vanrednih prihoda umanjiti nedostajuće rezerve kao odbitna stavka od regulatornog kapitala, smanjiti iznos nekvalitetnih kredita povećanjem ispravki vrijednosti potraživanja uz smanjenje nedostajućih rezervi i značajno umanjiti iznos stečene aktive kao potencijalne odbitne stavke kod izračuna osnovnog kapitala

Izmjenom Statuta Banke od 27.03.2024. godine stvoreni su uslovi za uključivanje povlašćenih akcija u obračun redovnog osnovnog kapitala u punom iznosu, tako da je na datum 31.03.2024. godine došlo do poboljšanja adekvatnosti kapitala Grupe (Banke) u odnosu na prethodni izvještajni datum.

Intenzivnim aktivnostima preduzimaju se sve mjere i radnje za dostizanje i održavanje propisanih koeficijenata adekvatnosti kapitala i projektuje i očekuje da će se do dana koji je označen kao datum dostizanja propisanog nivoa regulatornog kapitala, isto i realizovati dominantno aktiviranjem i korišćenjem sopstvenih sredstava i resursa, prije svega kroz ostvarenje kapitalne dobiti prodajom kvalitetnih visokoudrživih nekretnina iz portfelja stečene aktive i udjela u zavisnim društvima.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.6. Načelo stalnosti poslovanja (Nastavak)

Realizacijom planiranih aktivnosti Grupa će obezbijediti parametre, koeficijente, pokazatelje i indikatore poslovanja koji će biti uskladjeni sa propisanim vrijednostima. Saglasno tome, finansijski izvještaji Grupe će biti sastavljeni u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koje podrazumijeva da će nastaviti da posluje u budućnosti

2.7 Usaglašenost potraživanja i obaveza

U skladu sa važećom zakonskom regulativom, Grupa je izvršila usaglašavanje međusobnih potraživanja i obaveza sa povjericima i dužnicima Banke na dan 31.12.2023. godine.

2.8. Uporedni podaci i prva primjena MSFI

Zakonom o kreditnim institucijama, koji je stupio na snagu počev od 01.01.2022. godine, propisano je da je Matična banka u obavezi da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja i objavljuje konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa ovim Zakonom, propisima donijetim na osnovu ovog zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSR/MSFI). Grupa je dužna da primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka Crne Gore za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

S obzirom na to da je u prethodnim periodima Grupa pripremala konsolidovane finansijske izvještaje na osnovu Zakona o računovodstvu i propisa Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje Banaka, a koji su zasnovani na Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja nije rezultirala implementacijom novih standarda koji bi imali materijalno značajan efekat na finansijske izvještaje Grupe.

U skladu sa tim, procjene primijenjene u tekućoj godini su konzistente sa procjenama primijenjenim u skladu sa prethodnim propisima. U cilju usaglašavanja sa odredbama novog Zakona o kreditnim institucijama, propisima Centralne Banke Crne Gore i pripreme finansijskih izvještaja u skladu sa MSFI:

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.8. Uporedni podaci i prva primjena MSFI (Nastavak)

Uporedni podaci u ovim finansijskim izvještajima predstavljaju uporedne podatke iz finansijskih iskaza za 2022. godinu.

2.9. Konsolidacija

Ovi finansijski iskazi predstavljaju konsolidovane finansijske iskaze Grupe . U skladu sa članom 313 Zakona o kreditnim institucijama ("Službeni list Crne Gore", br. 72/19, 82/20 8/21)u konsolidovane finansijske iskaze bankarske grupe ne uključuju se podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe. Banka, na dan 31. decembra 2023. godine, pod kontrolom ima tri podređena entiteta čiji je bilans stanja veći od 1% bilansa stanja Banke. Za preostalog podređenog člana, Banka koristi pravo na izuzeće od konsolidacije.

Podređeni članovi bankarske grupe i učešće u aktivni Banke na dan 31. decembar 2023. godine:

Naziv	Učešće u aktivni Banke	% učešća	Osnovna djelatnost
First Assets Management Podgorica	0,71%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
Montenegro investments credit DOO Podgorica	2,20%	100%	Ostale usluge kreditiranja
First Real Estate Management -1 Podgorica	1,15%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
First Real Estate Management -2 Podgorica	1,24%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

Osnovne informacije o zavisnim pravnim licima koja su uključena u konsolidaciju data su u tabeli koja sledi:

Naziv zavisnog pravnog lica	Osnovna djelatnost	Datum sticanja	% učešće u kapitalu	
			2023	2022
Montenegro investments credit DOO Podgorica	ostale usluge kreditiranja	29.06.2007.	100%	100%
First Real Estate Management -1 Podgorica	kupovina i prodaja vlastitih nekretnina	19.09.2017	100%	100%
First Real Estate Management -2 Podgorica	kupovina i prodaja vlastitih nekretnina	18.09.2017	100%	100%

Grupu za konsolidaciju (u daljem tekstu "Grupa" ili "Banka") čine Prva banka Crne Gore a.d. Podgorica i Montenegro Investment Credit doo Podgorica, First Real Estate Management -1 Podgorica i First Real Estate Management 2 – Podgorica. Matična banka je tokom 2022. godine donijela odluku da uveća osnivački kapital dva zavisna društva, First Real Estate Management -1 Podgorica i First Real Estate Management 2 - Podgorica i to unosom nekretnina (stečene imovine) u ukupnom iznosu od EUR 3.477 hiljada. Matična banka je ovu dokapitalizaciju zavisnih društava evidentirala u 2022. godini na osnovu ovjerenih notarskih zapisa, ali je Centralni registar privrednih subjekata (CRPS) imao dodatne zahtjeve za registraciju uvećanja osnivačkog kapitala, tako da je ovo povećanje kapitala registrovano u CRPS u dva zavisna Društva u 2023. godini.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Računovodstvene politike i procjene koje se tiču priznavanja i vrednovanja sredstava i obaveza, korišćene prilikom sastavljanja ovih konsolidovanih finansijskih izvještaja su konzistentne sa računovodstvenim politikama i procjenama primijenjenim u sastavljanju godišnjih konsolidovanih finansijskih izvještaja Grupe 2023. godinu.

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Od datuma raskida ugovora o kreditu, Banka na potraživanja ne obračunava redovnu, već zakonsku zateznu kamatu. Visinu stope zatezne kamate utvrđuje CBCG u skladu sa Zakonom o visini kamatne stope.

Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane („POCI“ instrumenti i finansijska sredstva koja su naknadno obezvrijeđena) se obračunavaju primjenom efektivne kamatne stope na neto osnovicu (amortizovanu vrijednost). U slučaju „POCI“ instrumenata koristi se nova efektivna kamatna stopa prilagođena za kreditni rizik („Credit-adjusted effective interest rate“), dok se za finansijska sredstva koja su naknadno obezvrijeđena koristi inicijalna efektivna kamatna stopa utvrđena prilikom inicijalnog priznavanja.

Efekat umanjenja prihoda od kamata na obezvrijeđena finansijska sredstva, jednak je povećanju ispravke vrijednosti za kamatna potraživanja na obezvrijeđena finansijska sredstva, odnosno sredstva svrstana u Stage 3.

Obračun potraživanja za kamate se ne obustavlja i uvećava bruto vrijednost nakon datuma default-a. Istovremeno se i neto vrijednost samog plasmana uvećava za prihode od kamata obračunatih primjenom efektivne kamatne stope na neto osnovicu. Razlika između uvećavanja bruto izloženosti i povećanja neto izloženosti predstavlja povećavane lifetime očekivanih gubitaka tj. ispravke vrijednosti.

Prihodi po osnovu naknada za odobravanje kredita se priznaju u bilansu uspjeha kao kamatni prihodi po principu razgraničenja na period trajanja finansijskog instrumenta.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.2 Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama posredničkih i drugih usluga Banke.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni dio efektivne kamatne stope finansijskog sredstva ili finansijske obaveze su uključeni u obračun prihoda i rashoda od kamata uz primjenu metode efektivne kamatne stope.

Prihodi od naknada i provizija se priznaju u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena. Prihodi od naknada i provizija obuhvataju naknade koje Banka obračunava i naplaćuje za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu, poslove garancija i akreditiva, kao i drugih usluga.

Rashodi naknada i provizija uglavnom se odnose na naknade za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu i naknade za ostale usluge, koje se priznaju kao rashod u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena.

3.3. Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja

Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja uključuje dobitke umanjene za gubitke po osnovu finansijskih sredstava i finansijskih obaveza namijenjenih trgovanju uključujući i sve realizovane i nerealizovane promjene fer vrijednosti.

3.4. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici od kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze

31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.5. Lizing

U skladu sa MSFI 16 Ugovor o lizingu, definiše se kao ugovor kojim se ustupa pravo kontrole nad korišćenjem određene imovine tokom datog perioda u zamjenu za naknadu. Kontrola postoji ukoliko korisnik lizinga ima pravo da ostvaruje sve ekonomske koristi upotrebom identifikovanog sredstva i pravo da upravlja upotrebom tog sredstva.

3.5.1.1. Banka kao zakupac

Banka priznaje obavezu po osnovu zakupa i imovinu s pravom korišćenja tokom trajanja zakupa za sve zakupe, uz određene izuzetke - zakupi imovine „male vrijednosti“ i kratkoročni zakupi. Kao kratkoročni zakupi definisani su oni zakupi koji na datum početka zakupa imaju rok od 12 mjeseci ili manje, bez mogućnosti kupovine osnovnog sredstva. Zakupi imovine čija je vrijednost na datum početka zakupa manja ili jednaka EUR 5 hiljada, definišu se kao zakupi „male vrijednosti“, i priznaju se kao trošak zakupa za vrijeme trajanja ugovora o zakupu.

3.5.1.2. Imovina s pravom korišćenja

Na datum početka zakupa, Banka vrši odmjerkavanje imovine s pravom korišćenja po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za eventualnu akumuliranu amortizaciju i eventualne akumulirane gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti i prilagođenoj za svako ponovno vrednovanje obaveza po osnovu zakupa. Nabavna vrijednost imovine s pravom korišćenja obuhvata: iznos incijalno mjerene obaveze po osnovu zakupa, prilagođen za bilo koja plaćanja izvršena na dan ili prije prvog dana trajanja zakupa, umanjen za eventualne primljene podsticaje u vezi sa zakupom i bilo koje početne direktne troškove koje ima zakupac, i procjenu troškova koji treba da nastanu iz zakupa na kraju roka zakupa. Nakon datuma početka, Banka mjeri imovinu s pravom korišćenja koristeći metod troška i priznaje amortizaciju imovine s pravom korišćenja linearnom metodom tokom perioda zakupa, i (odvojeno) kamatu na obaveze po osnovu zakupa.

Kod amortizacije imovine sa pravom korišćenja primjenjuju se zahtjevi u pogledu amortizacije iz IAS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema.

IAS 36 Umanjenje vrijednosti imovine primjenjuje se da bi utvrdili da li je došlo do umanjenja vrijednosti imovine imovine sa pravom korišćenja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.5. Lizing (Nastavak)

3.5.1. Politika u primjeni od 01.01.2020. godine (Nastavak)

3.5.1.3. Obaveze po osnovu zakupa

Na datum početka ugovora, Banka mjeri obavezu po osnovu zakupa po neto sadašnjoj vrijednosti zakupnina koje nisu plaćene na taj datum. Zakupnine se sastoje od fiksnih plaćanja, varijabilnih plaćanja zakupnine koja zavise od indeksa ili stopa, iznosa za koje se očekuje da će biti plaćeni u okviru garancija rezidualne vrijednosti, plaćanja za zakup u opcionom periodu produženja, ako postoji razumna vjerovatnoća da će se opcija iskoristiti, i isplate koje zahtijeva zakupac za prijevremeni raskid zakupa, ako ugovor o zakupu ostavlja mogućnost raskida.

Naknadno (nakon datuma početka ugovora o zakupu), Banka mjeri obavezu po osnovu zakupa na način što se vrši:

- povećanje knjigovodstvene vrijednosti, po osnovu promjena kamate na obavezu po osnovu zakupa;
- smanjenje knjigovodstvene vrijednosti po osnovu izvršenih isplata zakupnina; i
- ponovno odmjeravanje knjigovodstvene vrijednosti, kako bi se odrazile sve ponovne procjene ili promjene ugovora o zakupu.

3.5.1.4. Banka kao zakupodavac

Svi zakupi gdje se Banka javlja u ulozi zakupodavca su klasifikovani kao operativni zakupi, jer se ne prenose suštinski svi rizici i koristi povezani sa vlasništvom nad sredstvima koja su predmet zakupa. Primljena plaćanja izvršena po osnovu operativnog zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha kao prihod, na proporcionalnoj osnovi, tokom perioda trajanja zakupa. Banka priznaje sve troškove koji se dese u periodu trajanja zakupa kao trošak u bilansu uspjeha. Direktni troškovi nastali pri sklapanju operativnog zakupa dodaju se knjigovodstvenoj vrijednosti zakupljenog sredstva i priznaju tokom trajanja zakupa po istoj osnovi kao prihod od zakupa.

3.6. Porezi i doprinosi

3.6.1. Porez na dobit

3.6.1.1. Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG”. br. 80/04, 40/08, 86/09, 14/12, 61/13, 055/16, 146/21, 152/22, 028/23, 125/23). Stopa poreza na dobit je proporcionalna.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjene poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Porezi i doprinosi (Nastavak)

3.6.1. Porez na dobit (Nastavak)

3.6.1.2. Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na dan bilansa stanja ili poreske stope koje su nakon tog dana stupile na snagu koriste se za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3.6.2. Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

3.7. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju novčana sredstva u blagajni (EUR i devizna), novčana sredstva u trezoru (EUR i devizna), sredstva kod Centralne banke Crne Gore, uključujući i obaveznu rezervu kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospeljećem do tri mjeseca.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti u bilansu stanja.

3.8. Finansijski instrumenti

3.8.1. Priznavanje

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se inicijalno priznaju u Bilansu stanja Banke na datum trgovine, odnosno na datum kada Banka postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovoreni uslovi instrumenta. Ovo uključuje "regularan način trgovine" tj. kupovinu ili prodaju finansijskih sredstava za koje se zahtijeva isporuka u određenom vremenu, definisanom regulativno ili na bazi konvencija na relevantom tržištu. Redovan način kupovine ili prodaje finansijskog sredstva se priznaje, odnosno prestaje sa priznavanjem na datum kupovine/prodaje ili na datum izvršenja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.2. Klasifikacija

Banka klasifikuje svu svoju finansijsku imovinu na osnovu poslovnog modela za upravljanje imovinom i ugovornih odredbi imovine.

Banka finansijska sredstva klasifikuje u sljedeće tri kategorije:

- Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanom trošku (AC),
- Finansijska sredstva vrednovana po fer vrijednosti kroz ostali rezultat (FVOCI),
- Finansijska sredstva koja se obavezno vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (FVTPL)

Finansijske obaveze, osim obaveza po kreditima i finansijskih garancija, mjere se po amortizovanom trošku ili po FVPL kada se drže radi trgovanja i derivativnih instrumenata ili se primjenjuje određivanje fer vrijednost.

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze

3.8.3.1. *Plasmani banaka, krediti i avansi dati kupcima, finansijska ulaganja po amortizovanom trošku*

Banka je u skladu sa MSFI 9 finansijska sredstva koja kao cilj držanja imaju prikupljanje novčanih tokova, koji ispunjavaju SPPI kriterijume, klasifikovala kao sredstva koja se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti. U ovu kategoriju uključena su sledeća finansijska sredstva:

- Krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Izloženosti kod finansijskih institucija i centralne banke;
- Hartije od vrijednosti sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospeljem za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospelja.

Dobit ili gubitak od finansijske imovine mjeren po amortizacionom trošku priznaje se u bilansu uspjeha Banke kada se finansijska imovina prestaje priznavati, kada se reklasifikuje u skladu sa MSFI 9, kroz proces amortizacije ili kako bi se priznao dobit ili gubitak od umanjenja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.2. Procjena poslovnog modela

Banka određuje svoj poslovni model na nivou koji najbolje odražava kako ona upravlja grupama finansijskih sredstava kako bi dostigla svoj poslovni cilj.

Poslovni model banke se ne ocjenjuje na osnovu svakog pojedinačnog instrumenta, već na višem nivou grupisanih portfolia i zasniva se na posmatranim faktorima kao što su:

- Kako su učinak rada poslovnog modela i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela ocjenjeni i kako se izvještavaju ključnom osoblju rukovodstva
- Rizici koji utiču na učinkovitost rada poslovnog modela (kao i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela) i naročito kako se upravlja tim rizicima
- Kako se određuju naknade prema rukovodiocima (na primjer, da li je naknada zasnovana na fer vrijednosti sredstva kojim se upravlja ili na osnovu prikupljenih ugovorenih novčanih tokova)
- Očekivana učestalost, vrijednost i vrijeme prodaje su takođe važni aspekti procjene Banke.

Procjena poslovnog modela je zasnovana na razumnim očekivanim scenarijima bez uzimanja "najgoreg slučaja" ili "stresnog slučaja" u obzir. Ukoliko su novčani tokovi nakon inicijalnog priznavanja realizovani na drugačiji način od prvobitnih očekivanja Banke. Banka ne mijenja klasifikaciju preostalih finansijskih sredstava koja se nalaze u poslovnom modelu, ali uzima u obzir ove informacije kada procjenjuje novonastala ili tek kupljena finansijska sredstva.

3.8.3.3. SPPI test

Drugi korak u procesu klasifikovanja je da banka procjenjuje ugovorne uslove finansiranja za identifikaciju da li ispunjavaju SPPI test.

'Glavnica' u svrhu ovog testa definiše se kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom inicijalnog priznavanja i može se mijenjati tokom vijeka trajanja finansijskog sredstva (na primjer, ako postoje otplate glavnice ili amortizacija premije/diskonta).

Najznačajniji elementi kamate u okviru aranžmana za kreditiranje su obično uzimanje u obzir vremenske vrijednosti novca i kreditnog rizika. Da bi se izvršila SPPI ocjena Banka primjenjuje procjenu i razmatra relevantne faktore kao što je period za koji kamatna stopa određena i valuta u kojoj je denominirana finansijska imovina.

Nasuprot tome, ugovorni uslovi koji uvode minimiziranu izloženost rizicima ili nestalnost u ugovorenim novčanim tokovima koji nisu povezani sa osnovnim aranžmanom za kreditiranje ne dovode do ugovorenih novčanih tokova koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na neizmireni iznos. U takvim slučajevima finansijsko sredstvo se mora mjeriti po FVPL.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.4. *Finansijski instrumenti koji se vrednuju po FVOCI*

Banka je u skladu sa MSFI 9 finansijska sredstva koja kao cilj držanja imaju prikupljanje novčanih tokova koji ispunjavaju SPPI kriterijume i prodaju klasifikovala kao sredstva koja se odmjeravaju kroz ostali ukupni rezultat. U ovu kategoriju uključena su sledeća finansijska sredstva:

- Hartije od vrijednosti koje se drže u cilju prikupljanja ugovorenih novčanih tokova koji nastaju na osnovu ugovorenih uslova na određeni datum i predstavljaju plaćanje glavnice i kamate na glavicu, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama ili cijeni kapitala
- Hartije od vrijednosti koje se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbeđenjem likvidnosti ili usled promjene cijena na tržištu HOV.

Nerealizovana dobit ili gubitak od ove kategorije finansijske imovine priznaje se kroz ostali ukupni rezultat, osim za dobitke i gubitke od umanjenja vrijednosti, sve dok se finansijsko sredstvo ne prestane priznavati ili nije predmet reklasifikacije.

Kada se finansijsko sredstvo prestane priznavati ukupna dobit ili gubitak prethodno priznat u drugoj sveobuhvatnoj dobiti se iz kapitala reklasifikuje u dobit ili gubitak.

Banka ne priznaje rezervacije za umanjenje vrijednosti za očekivane kreditne gubitke od finansijskih instrumenata kapitala koji se mjere kroz ostali ukupni rezultat.

Banka priznaje rezervacije za umanjenje vrijednosti za očekivane kreditne gubitke od dužničkih finansijskih instrumenata koji se mjere kroz ostali ukupni rezultat.

Rezervacija za umanjenje vrijednosti knjiži se na teret bilansa uspjeha, a priznaje se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Banka mjeri rezervacije za umanjenje vrijednosti za finansijski instrument u iznosu koji je jednak trajanju očekivanih kreditnih gubitaka ako se kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno povećao od početnog priznavanja.

Ako se na izvještajni datum kreditni rizik na finansijski instrument nije značajno povećao od početnog priznavanja, Banka priznaje gubitak za taj finansijski instrument u iznosu jednakom 12-mjesečnim očekivanim kreditnim gubicima.

Obračunata Kamata na finansijski instrument priznaje se u bilansu uspjeha.

Ovi instrumenti u velikoj mjeri obuhvataju imovinu koja je ranije bila klasifikovana kao finansijska ulaganja raspoloživa za prodaju po MRS 39.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.5. *Finansijska imovina i finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha*

Ova kategorija uključuje dvije podkategorije finansijskih sredstava: ona koja se drže radi trgovanja i ona koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijska sredstva se klasifikuju kao sredstva koja se drže radi trgovanja ako su prvenstveno pribavljena radi prodaje u kratkom roku radi ostvarivanja dobitaka iz kratkoročnih promjena cijena istih.

Navedena sredstva se evidentiraju po fer vrijednosti u bilansu stanja.

Svi realizovani ili nerealizovani dobici i gubici po osnovu promjena tržišne vrijednosti ove kategorije finansijskih sredstava, odnosno svođenja na fer vrijednost priznaju se u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

3.8.3.6 *Finansijske garancije, akreditivi i neiskorištene obaveze po kreditima*

Banka izdaje finansijske garancije, akreditive i kreditne obaveze.

Finansijske garancije se inicijalno priznaju u finansijskim izvještajima (u okviru rezervisanja) po fer vrijednosti, pri čemu je primljena premija. Poslije inicijalnog priznavanja, obaveza Banke po svakoj garanciji se mjeri kao veće od početnog priznatog iznosa umanjenog za kumulativnu amortizaciju priznate u bilansu uspjeha i - prema MRS 39 - najbolja procjena troškova potrebnih za izmirenje bilo koje finansijske obaveze koji proizilaze iz garancije ili - prema MSFI 9 - ECL rezervisanje. Primljena premija se priznaje u bilansu uspjeha u Neto prihodima od provizija i naknada ravnomjerno tokom životnog vijeka garancije.

Neiskorištene obaveze po kreditima i akreditivima su obaveze po kojima je tokom trajanja obaveze Banka dužna da klijentu obezbijedi kredit sa unaprijed određenim uslovima. Slično ugovorima finansijske garancije u skladu sa MRS 39 rezervisanja se kreiraju ako je u pitanju onerous contracts, ali od 1. januara 2018. godine ovi ugovori su u okviru zahtjeva ECL-a.

3.8.4. Reklasifikacija finansijske imovine i obaveza

Banka ne reklasifikuje svoja finansijska sredstva nakon njihovog inicijalnog priznanja, osim u izuzetnim okolnostima kada Banka stiče, otuđuje ili prekida poslovnu liniju. Finansijske obaveze se nikada se ne reklasifikuju.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.5. Prestanak priznavanja finansijske imovine i obaveza

Finansijsko sredstvo prestaje da se priznaje ukoliko je došlo do isteka ugovornih prava na gotovinske prilive po osnovu tog sredstva; ili je Banka prenijela ugovorno pravo na gotovinske prilive po osnovu sredstva ili je zadržala ugovorno pravo da prima gotovinske prilive po osnovu sredstva (originalnog sredstva), ali je u tom slučaju preuzela i ugovornu obavezu da izvrši isplatu primljenegotovine po osnovu tog sredstva jednom ili više krajnjih primalaca i to: u punom iznosu, bez materijalno značajnog odlaganja isplate krajnjem primaocu, pri čemu je ugovorom o prenosu Banci zabranjeno da prodaje ili zalaže originalno sredstvo, osim kao obezbjeđenje krajnjim primaocima za obavezu da im plaća tokove gotovine i Banka je ili u značajnoj mjeri izvršila prenos svih rizika i koristi od vlasništva nad sredstvom ili nije ni prenijela ni zadržala sve rizike i koristi u vezi sa sredstvom, ali je prenijela kontrolu nad njim.

Finansijska obaveza prestaje da se priznaje ukoliko je ispunjenje te obaveze izvršeno, ukoliko je obaveza ukinuta ili ukoliko je isteklo važenje obaveze. U slučaju gdje je postojeća finansijska obaveza zamijenjena drugom obavezom prema istom povjeriocu, ali pod značajno promijenjenim uslovima ili ukoliko su uslovi kod postojeće obaveze značajno izmijenjeni. Takva zamjena ili promjena uslova tretira se kao prestanak priznavanja prvobitne obaveze sa istovremenim priznavanjem nove obaveze, dok se razlika između prvobitne i nove vrijednosti obaveze priznaje u bilansu uspjeha.

3.8.6. Modifikacija finansijskih sredstava

U nekim okolnostima ponovo ugovaranje ili modifikacija ugovornih tokova gotovine finansijskog sredstva mogu da dovedu do prestanka priznavanja postojećeg finansijskog sredstva u skladu sa ovim standardom. Kada modifikacija finansijskog sredstva rezultira u prestanku priznavanja postojećeg finansijskog sredstva i naknadnog priznavanja modificiranog finansijskog sredstva modificovano sredstvo se smatra "novim" finansijskim sredstvom za svrhe ovog standarda.

U ovakvim situacijama Banka vrši kvantitativnu i kvalitativnu procjenu i ocjenjuje da li postoji značajna razlika između novčanih tokova originalnog finansijskog sredstva i novčanih tokova modificiranog ili zamijenjenog finansijskog sredstva. Ukoliko postoji značajna razlika u novčanim tokovima, ugovorna prava od originalnog finansijskog sredstva se smatraju isteklim i treba priznati novo sredstvo izdato pod novim uslovima. Shodno tome, datum modifikacije će se tretirati kao datum početnog priznavanja tog finansijskog sredstva prilikom primjene zahtjeva za umanjeње vrijednosti na modificovano finansijsko sredstvo.

Modifikacije koje prouzrokuju prestanak priznavanja starog finansijskog sredstva i inicijalno priznavanje novog, a koje su bile motivisane padom u kreditnoj sposobnosti i otplatnom kapacitetu, vode inicijalnom priznavanju finansijskih sredstava koje standard definiše kao „POCI” tj. sredstva koja su obezvređena u momentu inicijalnog priznavanja. Oni u momentu inicijalnog priznavanja neće imati obezvređenje ali je potrebno uključiti očekivane kreditne gubitke tokom vijeka trajanja u obračun efektivne kamatne stope. Samim tim, Banka uključuje inicijalne očekivane kreditne gubitke u procjenu novčanih tokova, prilikom obračuna kreditno-prilagođene efektivne kamatne stope finansijskog sredstva za koje se smatra da su obezvrijeđena u momentu inicijalnog priznavanja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenite definisane Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list Crne Gore“ br. 127/20, 140/21). Krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje moraju biti predmet posebne pažnje kreditne institucije jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede poteškoća u pogledu njegove naplate
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Iznos rezervacija za procijenjene gubitke za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A je obračunat primjenom procenta od 0,5%. Procijenjeni iznos rezervacija za procijenjene gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% i 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Obračun ispravke vrijednosti u skladu sa MSFI 9 se primjenjuje na sve vrste finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti, ili fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Sami finansijski instrumenti definisani su u MRS 32, koji ih definiše kao ugovore na osnovu koga nastaje finansijsko sredstvo jednog entiteta i finansijska obaveza ili instrument kapitala drugog entiteta.

Samim tim, finansijska sredstva za potrebe zahtjeva koji se odnose na obračun ispravke vrijednosti su:

- gotovina i
- ugovorno pravo koje podrazumijeva - primanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva od drugog entiteta ili razmjene finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza s drugim entitetom pod uslovima koji su potencijalno povoljni.

Dodatno, u djelokrugu standarda u pogledu zahtjeva za obračunom kreditnih gubitaka su i finansijske garancije, odnosno ugovori koji po definiciji od izdavaoca zahtijevaju specifična plaćanja kojima se nadoknađuje gubitak držaoca nastao usled neizvršenja plaćanja određenog dužnika koje je dospjelo u skladu sa originalnim ili modifikovanim uslovima dužničkog instrumenta.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Model očekivanih kreditnih gubitaka, koji se odnosi na finansijska sredstva vrednovana po amortizovanoj vrijednosti zahtjeva računovodstveno obuhvatanje očekivanih kreditnih gubitaka i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izveštavanja (kvartalno) na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja. Drugim riječima, više nije neophodno da se kreditni događaj desi da bi se priznao kreditni gubitak - obezvređenje.

U slučaju da su ispunjeni kriterijumi, odnosno da je identifikovano značajno povećanje rizika, očekivani gubici za period od 12 mjeseci zamjenjuju se očekivanim gubicima do dospjeća sredstva, odnosno za cio period trajanja instrumenta.

Banka obračunava na svaki datum izveštavanja ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

Za potrebe obračuna ispravke vrijednosti očekivani dvanaestomjesečni kreditni gubici su dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom roka trajanja i predstavljaju manjkove gotovine tokom roka trajanja koji će rezultirati ako se dogodi neizvršenje u roku od 12 mjeseci nakon datuma izveštavanja (ili kraći period, ako je očekivani rok trajanja finansijskog instrumenta kraći od 12 mjeseci), ponderisani vjerovatnoćom nastanka takvog neizvršenja.

U svakom izveštajnom periodu, odnosno u momentu procjene očekivanih kreditnih gubitaka za potrebe obračuna ispravke vrijednosti, Banka procjenjuje za sve finansijske instrumente pojedinačno (na nivou pojedinačne partije) da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Kao kriterijume za značajno uvećanje kreditnog rizika Banka definiše materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gdje se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500, a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, izmjenu uslova otplate zbog nemogućnosti dužnika da otplati dug prema prvobitno dogovorenim uslovima, kontinuiranu blokadu računa pravnog lica od strane povjerilaca duža od 30 dana u kvartalu za koji se sprovodi obračun ispravke vrijednosti i smrt klijenta (kod fizičkih lica).

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka može svrstati finansijsko sredstvo u Nivo 2 i na osnovu sljedećih informacija:

- značajna promjena eksternog kreditnog rejtinga finansijskog instrumenta (značajno povećanje kreditnog rizika za segment izloženosti prema državama i finansijskim institucijama je utvrđen kao pad od 2 rejting kategorije, posmatrano u odnosu na rejting skale renomiranih eksternih rejting agencija (Moody's, Fitch, S&P));
- nepovoljne promjene poslovanja, finansijskih ili ekonomskih uslova, koje bi očekivano mogle uzrokovati znatne promjene sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je povećanje nelikvidnosti u privredi ili povećanje stope nezaposlenosti;
- značajna promjena poslovnih rezultata dužnika, (primjeri uključuju pad prihoda ili marži, povećanje operativnih rizika, nedostatak radnog kapitala, smanjenje kvaliteta imovine, pogoršan pokazatelj likvidnosti, upravljačke probleme ili promjene opsega poslovanja ili organizacione strukture na primjer prestanak segmenta poslovanja), koja uzrokuje značajnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja;
- značajno povećanje kreditnog rizika ostalih finansijskih instrumenata istog dužnika;
- značajna nepovoljna promjena u regulatornom, privrednom ili tehnološkom okruženju dužnika, koja uzrokuje znatnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je pad potražnje za proizvodima koje dužnik prodaje usled tehnoloških promjena;
- značajne promjene vrijednosti kolaterala koje, uvažavajući prirodu poslovanja dužnika, utiču na vjerovatnoću neispunjavanja obaveza;
- informacije o povećanom riziku iz baze korespondencije koje nagovještavaju da će klijent imati probleme u poslovanju,
- druga vrsta informacija koje tokom monitoringa uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobravanja plasmana.

Default, odnosno status neizmirenja obaveza je definisan na način da je konzistentan sa drugim internim procedurama za upravljanje kreditnim rizikom i uključuje sljedeće indikatore: materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana, gdje se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500, a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata, stečaj ili likvidaciji iz registra privrednih subjekata i druge informacije koje ukazuju na probleme u poslovanju ili mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka može izuzetno uzeti u obzir materijalno značajna kašnjenja koja prelaze 30 dana (prethodno definisana) kao neznatno povećanje kreditnog rizika ako:

a. kašnjenje u otplati pojedinačnog duga proizilazi iz tehničkih situacija i to:

- Banka je utvrdila da je status neispunjavanja obaveza rezultat greške u podacima ili u sistemu, što uključuje greške ručnog unosa u standardizovanim postupcima, a isključuje pogrešne odluke o kreditima,
- Banka je utvrdila da je status neispunjavanja obaveza posljedica neizvršenja, neuspjelog ili zakašnjelog izvršenja platne transakcije koju je pokrenuo dužnik ili postoji dokaz da je plaćanje bilo neuspješno zbog greške u sistemu plaćanja,
- kada zbog neadekvatnih i nepotpunih informacija vezanih za transakciju postoji vremenski razmak između trenutka kad je Banka primila plaćanje i trenutka kad je to plaćanje alocirano na odgovarajući račun pa je stoga plaćanje izvršeno prije isteka roka od 30 dana, ali zabilježeno je na računu klijenta nakon isteka roka od 30 dana kašnjenja, i
- na osnovu drugih dostupnih informacija se utvrđuje da kašnjenje više od 30 dana u otplati pojedinačnog duga nije nastalo kao rezultat značajnog povećanja kreditnog rizika (na primjer zbog nepredviđenih okolnosti koje su van kontrole dužnika).

Generalni pristup Banke za obračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta se može prikazati sledećom formulom:

$$ECL = \sum_{t=1}^T (EAD_t * MPD_t * LGD_t * DF_t)$$

- ECL - Expected credit loss (očekivani kreditni gubitak)
EAD - Exposure at default (izloženost u trenutku default-a)
MPD - Marginal Probability of default (marginalna vjerovatnoća default-a)
LGD - Loss given default (gubitak u slučaju default-a klijenta)
DF - EIR based discount factor (diskontni faktor zasnovan na EKS)

Na ovaj način obračunati očekivani kreditni gubici za cio period trajanja finansijskog instrumenta predstavljaju gubitke koje Banka priznaje za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u Nivou 2, dok najviše jednogodišnja porcija ovako obračunatih kreditnih gubitaka predstavlja očekivani kreditni gubitak koji se priznaje za finansijske instrumente u nivou 1.

EAD, odnosno izloženost u slučaju statusa default-a predstavlja procjenu knjigovodstvene vrijednosti u skladu sa MSFI 9 u momentu default-a, uzimajući u obzir profil ugovoreni novčanih tokova kao i moguća dodatna povlačenja iz odobrenih linija prije momentu default-a.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka u razvoju PD parametara koji se koriste za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u skladu sa ovom Metodologijom radi usaglašenosti sa zahtjevima MSFI 9 primjenjuje sledeća prilagođavanja:

- Prilagođavanje u vremenu („Point-in-time“);
- Uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking)

Pristup Banke za izradu višegodišnjih PD-eva su generalno zasnovani na pristupu zasnovanom na tranzicionim matricama i uvažavaju potrebna prilagođavanja u vremenu („Point in time“) i uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking), kako bi se obezbijedila usklađenost sa zahtjevima MSFI 9.

Generalni metodološki pristup sastoji se iz sljedećih koraka:

- A. Procjena istorijskih stopa default-a (DR),
- B. Procjena 12-mjesečnog portfolio PD zasnovanog na tranzicionim matricama,
- C. Razvoj regresionog modela koji odražava uticaj kretanja makroekonomskih varijabli na kretanje default rate-ova,
- D. Procjena stope defaulta za naredne periode na osnovu pouzdanog makroekonomskog modela,
- E. Obračun PIT („Point-in-time“) PD-eva i prilagođavanje TTC migracione matrice u PIT

Parametar Loss given default, odnosno LGD predstavlja procjenu gubitka kod pojedinačnog finansijskog instrumenta, pod pretpostavkom dešavanja default-a odnosno statusa neizmirenja obaveza.

U svojoj procjeni kreditnih gubitaka odmjerenih u skladu sa Metodologijom i MSFI 9, Banka želi da odrazi mogućnost naplate novčanih tokova kako iz redovnih novčanih tokova, ali i kolateralu i drugih sredstava obezbjeđenja, koji su direktno povezani sa finansijskim instrumentom.

U tom smislu, Banka primjenjuje generalno koncept odvojenog LGDsecured i LGDunsecured u zavisnosti od stepena obezbjeđenosti pojedinačnog plasmana.

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su iskazana po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa sa ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema (Nastavak)

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme u tekućem i prethodnom obračunskom periodu je sljedeći:

Građevinski objekti	2,00%
Računari i prateća oprema	33,33%
Kancelarijski namještaj	15,00%-16,66%
Motorna vozila	15,00%
Bankomati	12,50%
Ostala oprema	15,00%

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala. Nije bilo promjena korisnog vijeka trajanja nekretnina, postrojenja i opreme u odnosu na prethodnu godinu.

3.10. Nematerijalna sredstva

Stecene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti eventualne troškove obezvređenja. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode po stopi od 33,33%, 50%, 100%, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 3 godine. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33,33% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3.11. Stečena aktiva

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganje kreditnih institucija u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos redovnog osnovnog kapitala, kreditna institucija tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- nakon umanjenja redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije izvršenog u skladu sa tačkom 1 ovog stava, nivo regulatornog kapitala i koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala kreditne institucije prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, postupku likvidacije nad dužnikom kreditne institucije, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti najmanje u sljedećim procentima:

- 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.11. Stečena aktiva (Nastavak)

Rukovodstvo Banke nije evidentiralo efekte po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive. Obzirom da je procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive veća od prikazane vrijednosti u finansijskim izvještajima Banke i shodno tome Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2023. godine nije procijenjena.

3.12. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2023. godine. izvršeno je rezervisanje obračunato od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i buduću radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobici i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

Obračun rezervisanja za otpremnine su u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke, međunarodnim računovodstvenim standardom (MRS 19) i drugim važećim propisima.

Rizik smrtnosti ugrađen je u tehničke osnove koje su sačinjene na osnovu mortalitetnih tablica (izravnatih vjerovatnoća doživljenja i smrtnosti) na osnovu popisa stanovništva 1980-1982. godine i one su sada u opštoj primjeni u Crnoj Gori u poslovima osiguranja života, penzijskog osiguranja i sl.

Aktuarske pretpostavke sastoje se od:

1. Granice za odlazak u starosnu penziju - Član 17. 197đ i 198a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
2. Tablice smrtnosti Crna Gora, 2012. godina
3. Iznos otpremnine pri odlasku u penziju u momentu rezervisanja
4. Diskontna godišnja stopa 2.5% kao adekvatna stopa u skladu sa MRS 19, što predstavlja dugoročnu stopu prinosa na visokokvalitetne dužničke hartije od vrijednosti - obveznice Crne Gore
5. Rast zarada
6. Godišnja fluktuacija zaposlenih - 6%
7. Način priznavanja aktuarskih dobitaka/gubitaka - U cjelini u periodu u kome nastaju
8. Poreski aspekt Rezervacija za otpremnine pri odlasku u penziju iznad zakonskog maksimuma od EUR 1.000 - obuhvata 9% poreza

Ocjena sadašnje vrijednosti otpremnine radi se individualnom ocjenom za svakog zaposlenog radnika uvažavajući kriterijume u navedenim aktuarskim pretpostavkama. Vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine pri odlasku u penziju urađena je u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Zakon o kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21) u članu 173 i Odluka o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) definišu poslovanje sa povezanim licima.

Licima povezanim sa kreditnom institucijom, u smislu ovog zakona, smatraju se:

- akcionari kreditne institucije koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu ili akcijama kreditne institucije sa pravom glasa;
- članovi nadzornog ili upravnog odbora i prokuristi kreditne institucije;
- lica odgovorna za rad kontrolnih funkcija, ovlašćeno lice za sprječavanje pranja novca, lice odgovorno za poslovanje sa pravnim licima, lice odgovorno za rad sa stanovništvom;
- druga lica koja sa kreditnom institucijom imaju ugovor o radu čije odredbe ukazuju na značajan uticaj tih lica na poslovanje kreditne institucije, odnosno sadrži odredbe kojim se određuje nagrada za rad tih lica po posebnim kriterijumima koji se razlikuju od uslova za lica koja imaju zaključene standardne ugovore o radu, a koja nijesu lica iz tačke 1, 2 i 3 ovog stava;
- pravno lice u kojem kreditna institucija, član nadzornog ili upravnog odbora ili prokurista kreditne institucije imaju značajno učešće;
- pravno lice čiji je član organa upravljanja istovremeno i član nadzornog ili upravnog odbora ili prokurista kreditne institucije;
- pravno lice čiji član organa upravljanja ima 10% ili više akcija kreditne institucije sa pravom glasa;
- član organa upravljanja društva koje je, direktno ili indirektno, matično ili zavisno društvo kreditne institucije;
- lice koje djeluje za račun lica iz tač. 1 do 7 ovog stava u vezi sa poslovima iz kojih bi nastala ili bi se povećala izloženost kreditne institucije;
- lice koje sa licem iz tač. 1 do 8 ovog stava predstavlja povezano lice;
- član uže porodice fizičkih lica iz tač. 1 do 8 ovog stava.

Članom uže porodice jednog lica smatra se:

- bračni drug ili lice sa kojim to lice živi u zajednici koja je po zakonu izjednačena sa bračnom zajednicom;
- djeca i usvojena djeca tog lica i lica iz tačke 1 ovog stava;
- lice koje nema punu poslovnu sposobnost i koje je je pod starateljstvom tog lica.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE

Rukovodstvo vrši procjene i donosi pretpostavke koje utiču na vrijednost sredstava i obaveza u narednoj finansijskoj godini. Računovodstvene procjene i pretpostavke se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Rukovodstvo vrši procjene i pretpostavke koje se odnose na budućnost. Rezultirajuće računovodstvene procjene će po definiciji, rijetko biti jednake ostvarenim rezultatima. Procjene i pretpostavke koje sadrže rizik da će prouzrokovati materijalno značajne korekcije knjigovodstvene vrijednosti sredstava i obaveza u toku naredne finansijske godine su prikazane u daljem tekstu.

4.1. Gubici od umanjenja vrijednosti finansijske imovine

Mjerenje umanjenja vrijednosti u skladu sa MSFI 9 i MRS 39 za sve kategorije finansijske imovine zahtijeva procjenu iznosa i vrijeme budućih novčanih tokova i vrijednosti kolaterala prilikom utvrđivanja gubitaka od umanjenja vrijednosti i procjene značajnog povećanja kreditnog rizika. Ove procjene su podstaknute brojnim faktorima, te promjenama koje mogu rezultirati različitim nivoima rezervisanja za umanjenje vrijednosti. Obračun ECLa Banke predstavlja izlazne podatke kompleksnih modela sa nizom pretpostavki u vezi sa izborom varijabli i njihovim međuzavisnostima.

Elementi ECL modela koji se razmatraju računovodstvene procjene uključuju:

- Klasifikacija finansijskih sredstava: procjena poslovnog modela za upravljanje finansijskim sredstvima i procjena da li ugovoreni uslovi finansijskih sredstava zadovoljavaju SPPI test;
- Definisanje kriterijuma Banke za procjenu da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika finansijskog sredstva u odnosu na inicijalno priznavanje;
- Definisanje kriterijuma Banke da li je došlo do statusa defaulta tj. statusa neizmirenja obaveza
- Definisanje metodologije za uključivanje prospektivnih informacija za obračun ECL i izbor i odobrenje modela koji se koriste za obračun EC;
- Razvoj ECL modela, uključujući različite formule i izbor ulaznih podataka

4.2. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE (Nastavak)

4.3. Potencijalne obaveze

Rezervisanje se razlikuje od ostalih obaveza, obzirom da kod rezervisanja postoji neizvjesnost u pogledu vremena dospeljeća i iznosa budućih izdataka vezanih za izmirenje. Dalje, generalno sva rezervisanja su potencijalna, jer su neizvjesna po vremenu dospeljeća i iznosu. Međutim, u skladu sa MRS 37–Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, termin potencijalne obaveze i sredstva se koristi za obaveze i sredstva koja nisu priznata, jer će njihovo postojanje biti potvrđeno nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvjesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Banke. Dalje, izraz potencijalne obaveze se koristi za obaveze koje ne ispunjavaju kriterijume za priznavanje.

U skladu sa MRS 37, definisane su sljedeće razlike između rezervisanja i potencijalnih obaveza:

- Rezervisanja se priznaju kao obaveza uz pretpostavku da može da se napravi pouzdana procjena, obzirom da predstavljaju sadašnje obaveze i vjerovatno je da će se zahtijevati odliv resursa koji uključuju ekonomske koristi u cilju izmirenja tih obaveza.
- Potencijalne obaveze se ne priznaju kao obaveze jer su ili:
 - moguće obaveze obzirom da treba da bude potvrđeno da li Banka ima sadašnju obavezu koja može imati za posledicu odliv resursa koji uključuju ekonomske koristi ili
 - sadašnje obaveze koje ne ispunjavaju kriterijume za priznavanje jer ili nije vjerovatno da će zahtijevati odliv resursa koji uključuje ekonomske koristi u cilju izmirenja obaveza ili se ne može napraviti dovoljno pouzdana procjena iznosa obaveza.

4.4. Ugovori o zakupu

Banka ima ugovore o zakupu poslovnih prostora koji su sklopljeni na kraći vremenski period. Rukovodstvo Banke vrši procjenu očekivanog trajanja ugovora na bazi raspoloživih informacija. Procjene se revidiraju na svaki period izvještavanja ili ako postoje značajne promjene ugovornih uslova.

Banka nije u mogućnosti da odredi implicitnu stopu lizinga, stoga u odmjeravanju obaveze za lizing koristi inkrementalnu stopu zaduživanja. Inkrementalna stopa zaduživanja odražava stopu po kojoj bi Banka mogla da pozajmi sredstva neophodna da kupi imovinu koja je predmet zakupa, u sličnim ekonomskim okolnostima.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE (Nastavak)

4.4. Korisni vijek trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme

Određivanje korisnog vijeka trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme se zasniva na prethodnom iskustvu sa sličnim sredstvima, kao i na anticipiranom tehničkom razvoju i promjenama na koje utiče veliki broj ekonomskih ili industrijskih faktora. Adekvatnost određenog korisnog vijeka trajanja se preispituje na godišnjem nivou ili kada god postoji indikacija da je došlo do značajne promjene faktora koji su predstavljali osnov za određivanje korisnog vijeka trajanja.

Zbog značaja stalnih sredstava u ukupnoj aktivi Banke, uticaj svake promjene u navedenim pretpostavkama može imati materijalno značajan uticaj na finansijski položaj Banke, kao i na rezultate njenog poslovanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvata definisanu strategiju za upravljanje rizicima, usvojene politike i procedure za upravljanje rizicima, definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje. Banka je u svom poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- ✓ kreditni rizik;
- ✓ rizik likvidnosti;
- ✓ operativni rizik;
- ✓ tržišni rizik

U skladu sa čl.105 Zakona o kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21), Banka je dužna da upravljanjem rizicima obuhvati sve rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući i rizike povezane sa makroekonomskim okruženjem u kojem kreditna institucija posluje s obzirom na stanje poslovnog ciklusa.

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja rizicima podijeljena su na tri nivoa: strateški, operativni i tehnički. Akta strateškog nivoa (strategije) hijerarhijski su nadređena onima operativnog nivoa, dok su akta operativnog nivoa (politike) nadređena aktima tehničkog nivoa (metodologijama, procedurama i pravilnicima).

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

Krovni akt upravljanja rizicima, koji predstavlja akt strateškog nivoa je Strategija upravljanja rizicima, koji propisuje strateške ciljeve, osnovne principe, kulturu, okvir i taksonomiju upravljanja rizicima, na temelju kojih Banka uspostavlja svoj Sistem upravljanja rizicima. Uloga strategije je da pronađe optimalan odnos između prinosa i rizika, sa stanovišta raspoloživih resursa i drugih kompetentnosti Banke, odnosno da pronađe najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva, uvažavajući pri tome dobre prakse upravljanja rizicima u finansijskim institucijama uz definisanje kapaciteta preuzimanja rizika, apetita za rizikom i profila rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, primjereno njenoj veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija. Akta operativnog nivoa (politike upravljanja rizicima) obuhvataju specifikaciju profila rizika, specifikaciju za operativnu implementaciju Okvira (i sa njim vezanog Sistema) za upravljanje rizicima, specifikaciju metodologije procjene i mjerenja svih tipova rizika, opis izračuna (regulatornog i internog) zahtjeva za kapitalom, specifikaciju limita za izloženost pojedinim tipovima rizika. Akta tehničkog nivoa (procedure i metodologije iz domena upravljanja rizicima) obuhvataju specifikaciju načina izračuna kvantitativnih mjera rizika, specifikaciju hodograma ključnih podprocesa upravljanja materijalno značajnim rizicima, kao i specifikaciju odgovornosti u podprocesima upravljanja materijalno značajnim rizicima.

Sva interna akta Banke su jasno definisana, dokumentovana i dostupna svim zaposlenima koji su uključeni u proces preuzimanja i upravljanja rizicima, odobrava ih Upravni odbor, dok je za akta operativnog i strateškog nivoa potrebna i saglasnost nadzornog odbora Banke.

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je za razvoj politika i procedura upravljanja rizicima, kao i odgovarajućih relevantnih metodologija i postupaka za njihovo mjerenje. Pomenuta akta su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama. Sektor upravljanja rizicima odgovoran je i za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenosti sa politikama/procedurama upravljanja rizicima i definisanim limitima o čemu mjesečno izvještava nadležne odbore Banke kroz Informaciju o upravljanju rizicima u poslovanju.

Banka takođe primjenjuje međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima. Banka testira osjetljivost Banke na pojedinačnoj i na zbirnoj osnovi korišćenjem više vrsta stres scenarija. Pod stres scenariom podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke.

5.1. Kreditni rizik

U skladu sa internom definicijom, formulisanom u Katalogu rizika Banke, „Čisti“ kreditni rizik uključuje – rizik neplaćanja (engl. default risk) kao rizik gubitaka u poslovanju Banke i negativnog uticaja na kapital Banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema Banci i rizik naplate neprihodujućih plasmana (engl. recovery risk) kao rizik nemogućnosti defaultnog dužnika da ispuni sve ugovorne finansijske obaveze što nužno dovodi do finansijskog gubitka Banke.

Kreditni rizik je uslovljen kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbjeđenja potraživanja Banke.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka je izložena kreditnom riziku po svim stavkama bilansne aktive po osnovu kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansnim stavkama koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke kao što su:

- Krediti i potraživanja od kreditnih institucija (uključujući sredstva kod kreditnih institucija, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potreban kapital za tržišne rizike u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala);
- Hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat;
- Učešća u kapitalu drugih pravnih lica, izuzimajući učešća u kapitalu koja u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala predstavljaju odbitnu stavku od regulatornog kapitala kreditne institucije;
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

Elementi sistema upravljanja kreditnim rizikom u Banci

Ključni elementi implementiranog sistema upravljanja kreditnim rizikom Banke su:

- a) Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke
- b) Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika
- c) Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke.

U skladu sa interno razvijenim Metodologijama za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica, Banka potencijalnim klijentima dodjeljuje interni rejting i ocjenjuje kreditnu sposobnost, a na bazi prethodno izvršene detaljne analize finansijskog položaja dužnika, ostvarenih rezultata i pokazatelja poslovanja u tekućem i prethodnom periodu, kreditne istorije klijenta, tržišnog položaja klijenta, adekvatnosti kolaterala i njegove utrživosti kao pokrivenost plasmana kolateralom i procjene stabilnosti i adekvatnosti izvora za vraćanje plasmana. Izvršena ocjena kreditne sposobnosti kao i usklađenost zahtjeva za odobrenje plasmana sa Strategijom i politikama Banke, predstavljaju osnov za donošenje/prijedlog odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva klijenta. U postupku odobravanja kredita Banka prvenstveno uzima u obzir hipoteke na stambenim odnosno poslovnim nepokretnostima adekvatne vrijednosti. Dalje, na bazi generalne prakse kreditno rizični plasmani se prioritarno odobravaju: malim i srednjim privrednim društvima koji pretežan dio poslovanja obavljaju preko Banke, preduzetnicima i drugim licima koja samostalno obavljaju privrednu djelatnost pretežno u okviru sistema Banke, pravnim licima koja su visoko profitabilna, imaju brz obrt kapitala i kraće rokove povraćaja sredstava, klijentima koji imaju kontinuirano pozitivno i održivo poslovanje, javnom sektoru i rezidentnim fizičkim licima, koja ostvaruju primanja preko Banke.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika

U cilju diversifikacije kreditne aktivnosti, Banka uspostavlja različite limite na nivou clijenata, grupa (povezanih) clijenata, za pojedine industrije (djelatnosti), geografske regije i specifične proizvode Banke.

Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Praćenje, mjerenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku se vrši na nivou pojedinačnih izloženosti i čitavog portfolia od strane različitih organizacionih djelova Banke.

Banka na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi, a po potrebi i češće, vrši ocjenu rizika i analizu kreditnog rizika o čemu izvještava nadležne odbore Banke minimum na mjesečnom nivou. Analiza i kontrola izloženosti Banke kreditnom riziku vrši se na bazi praćenja ključnih informacija koje kao minimum podrazumijevaju:

- ✓ strukturu ukupne izloženosti Banke na stavke aktive i vanbilansa;
- ✓ koncentraciju izloženosti;
- ✓ praćenje limita u poslovanju u dijelu kreditnog rizika;
- ✓ strukturu kredita po ročnosti i djelatnosti;
- ✓ analizu clijenata čiji su KRP svrstani u lošu aktivu;
- ✓ pregled najvećih dužnika po stavkama aktive i vanbilansa;
- ✓ izloženosti prema akcionarima i licima povezanim sa Bankom;
- ✓ velike izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica;
- ✓ pregled novoodobrenih i restrukturiranih kredita;
- ✓ raspored bilansnih i vanbilansnih stavki i rezervacija po kategorijama rizika;
- ✓ naplatu kredita u periodu.

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenete definisane Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list Crne Gore“ br. 127/20, 140/21).

Banka minimalno tromjesečno vrednuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke primjenjujući model očekivanog kreditnog gubitka.

Banka je identifikovala parametre čija identifikacija odražava povećanje rizika neizvršenja obaveza (default-a). Identifikacija jednog ili više od navedenih indikatora može ukazivati da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika:

- Materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gdje se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od 500 EUR a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od 100 EUR,
- Izmjena uslova otplate zbog nemogućnosti dužnika da otplati dug prema prvobitno dogovorenim uslovima,
- Smrt klijenta,
- Kontinuirana blokada računa pravnog lica od strane povjerilaca duža od 30 dana u kvartalu za koji se sprovodi obračun ispravke vrijednosti.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka može svrstati finansijsko sredstvo u Nivo 2 i na osnovu sljedećih informacija:

- značajna promjena eksternog kreditnog rejtinga finansijskog instrumenta (značajno povećanje kreditnog rizika za segment izloženosti prema državama i finansijskim institucijama je utvrđen kao pad od 2 rejting kategorije, posmatrano u odnosu na rejting skale renomiranih rejting agencija (Moody's, Fitch, S&P)
- nepovoljne promjene poslovanja, finansijskih ili ekonomskih uslova, koje bi očekivano mogle uzrokovati znatne promjene sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je povećanje nelikvidnosti u privredi ili povećanje stope nezaposlenosti;
- značajna promjena poslovnih rezultata dužnika, (primjeri uključuju pad prihoda ili marži, povećanje operativnih rizika, nedostatak radnog kapitala, smanjenje kvaliteta imovine, pogoršan pokazatelj likvidnosti, upravljačke probleme ili promjene opsega poslovanja ili organizacione strukture na primjer prestanak segmenta poslovanja), koja uzrokuje značajnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja;
- značajno povećanje kreditnog rizika ostalih finansijskih instrumenata istog dužnika;
- značajna nepovoljna promjena u regulatornom, privrednom ili tehnološkom okruženju dužnika, koja uzrokuje znatnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je pad potražnje za proizvodima koje dužnik prodaje usled tehnoloških promjena;
- značajne promjene vrijednosti kolaterala koje, uvažavajući prirodu poslovanja dužnika, utiču na vjerovatnoću neispunjavanja obaveza;
- informacije o povećanom riziku iz baze korespondencije koje nagovještavaju da će klijent imati probleme u poslovanju,
- druga vrsta informacija koje tokom monitoringa uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobravanja plasmana.

Banka će pretpostaviti da nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika finansijskog instrumenta nakon početnog priznavanja ako je na datum izvještavanja određen nizak kreditni rizik finansijskog instrumenta (MSFI 9 član 5.5.10 i B5.5.22-B5.5.24).

U skladu sa prethodnim stavom, Banka je definisala slijedeće kriterijume za svrstavanje finansijskog instrumenta u instrument sa niskim kreditnim rizikom:

- rejting dužnika utvrđen od strane priznatih eksternih institucija odgovara stepenu kreditnog kvaliteta 1 (definisano Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija);
- izloženost prema Vladi Crne Gore;
- izloženost prema opštinama koje ispunjavaju sledeće kriterijume:
- visok stepen ostvarenja prihoda i realizacija budžeta, minimalno 80%;
- uredna kreditna istorija u servisiranju obaveza, odnosno ne postoji kašnjenje duže od 30 dana;
- urednost u plaćanju poreza i doprinosa.
- Izloženost prema kreditnim institucijama u zemlji koje nemaju eksterni rejting a koja kumulativno ispunjava sledeće kriterijume:
 - a) uredna kreditna istorija u servisiranju obaveza, odnosno plaćanje obaveza o roku dospijeca;
 - b) ključni pokazatelji poslovanja su na adekvatnom nivou utvrđeno i od strane eksternih revizora.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka je identifikovala listu indikatora koje prati radi identifikacije statusa default-a:

- Materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana;
- Brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata;
- Oznaka u stečaju ili likvidaciji iz registra privrednih subjekata; i
- Finansijska reorganizacija dužnika.

Pored navedenih Banka prati i druge informacije koju mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga, kao što su:

- Učestalo opominjanje klijenta o izmirenju obaveza, otežani pregovori, nagoveštaj klijenta da ima ili će imati probleme u poslovanju;
- Druga vrsta informacija koje tokom monitoring uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobravanja plasmana; i
- Sve meke informacije sa tržišta o klijentu.

Banka izloženosti dijeli na segmente:

- ✓ Fizička lica (u okviru fizičkih lica na homogene podgrupe proizvoda);
- ✓ Pravna lica;
- ✓ Finansijske institucije; i
- ✓ Izloženosti prema državama i ostalim državnim institucijama.

Banka obračunava ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja ili postoji identifikovan objektivan dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

Organizacija odobravanja kreditne izloženosti i upravljanja kreditnim rizikom

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka uvijek slijedi princip potpune odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik od onih koje ga kontrolišu i uzima u obzir sve specifične zahtjeve važećih odluka CBCG. Pritom, organizaciona kultura je usklađena sa veličinom, poslovnim modelom i kompleksnošću portfolija Banke.

Organizacija kontrole i upravljanja kreditnim rizikom u Banci:

- **Prva linija odbrane** - Inicijalno se visina i struktura kreditnog rizika svih risk-relevantnih transakcija i ugovora, kao i sa njima vezanih drugih ugovornih strana procjenjuje unutar odgovarajuće prodajne organizacione jedinice (Sektor poslovanja sa korporativnim klijentima / Sektor poslovanja sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima / Sektor treasury),
- **Druga linija odbrane** - Nakon toga se Odobravanje preuzimanja kreditnog rizika ('Credit Risk Underwriting') sprovodi putem detaljne analize predloženih ugovora / transakcija (i sa njima povezanih drugih ugovornih strana) koju sprovodi Služba upravljanja rizicima, koja izdaje kontrolno mišljenje o svim elementima kreditnog rizika koje analizirani predmet sadrži, koje dalje rezultira ocjenom nivoa prihvatljivosti analiziranog rizika za Banku,

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

- **Treća linija odbrane (funkcija kontrole rizika)** - od trenutka kada Banka postane aktivna ugovorna strana u kreditnom poslu ili drugim poslovima koji Banku izlažu kreditnom riziku kontinuirano se sprovodi praćenje, a redovno kontrola kreditnog rizika putem mjesečnih i kvartalnih izvještaja o kvalitetu kreditnog portfolija i iskorišćenosti definisanih limita, koje kreira Služba upravljanja rizicima. Pored navedenog, funkcija kontrole rizika predlaže sadržaj i strukturu relevantnih internih akata operativnog i tehničkog nivoa u domenu upravljanja kreditnim rizikom. Isto tako, redovno vrši vrijednovanje kreditnih ugovora na bazi mjerenja kreditnog rizika, kao i izračun rizikom ponderisane aktive (u procesu izracuna kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik),
- **Četvrta linija odbrane** – nakon što su identifikovani kriterijumi delikvencije (kašnjenja u otplati, kršenja članova kreditnih ugovora i td), Sektor problematičnih kredita se kroz svoje službe fokusira na minimizaciju materijalizacije kreditnog rizika u gubitke uključujući i sve aktivnosti vezane za potpunu rehabilitaciju druge ugovorne strane.

Uloga ostalih kontrolnih funkcija unutar Sistema kontrolnih funkcija Banke:

- **funkcija praćenja usklađenosti** - prati relevantne smjernice, zakone, odluke regulatora, te daje mišljenje o potencijalnom uticaju promjene relevantnih zakona i propisa na poslovanje Banke, te predlaže odgovarajuće akcije anticipativnog karaktera,
- **funkcija interne revizije** - redovno prati sve procese i podprocesse unutar Sistema upravljanja kreditnim rizikom, sagledava njihovu usklađenost sa propisanim internim aktima Banke, te da li u sebi imaju implementirane odgovarajuće kontrolne mehanizme, i daju preporuke vezano za otklanjanje identifikovanih nedostataka u skladu sa godišnjim planom Interne revizije.

Uloga Upravnog odbora Banke - odgovaran je za implementaciju i održavanje Sistema upravljanja kreditnim rizikom primjerenog veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija Banke kroz pripremanje relevantnih akata strateškog i operativnog nivoa, praćenje i nadgledanje implementacije i operativne efiksanosti Okvira za upravljanje kreditnim rizikom, te uspostavljanje i održavanje odgovarajućih internih kontrola kreditnog rizika.

Uloga Nadzornog odbora Banke - obezbjeđuje strukturiranje i implementaciju adekvatnog Okvira za upravljanje kreditnim rizikom putem usvajanja odgovarajućih internih akata operativnog i strateškog nivoa (politike i strategije kojima Banka propisuje kontrolu i upravljanje kreditnim rizikom), propisuje limite koji su u skladu sa definisanim apetitom za kreditnim rizikom, kao i donosi odluke operativnog karaktera vezano za odobrenje plasmana koji po svojim svojstvima ne mogu biti svrstani u standardne kreditne proizvode Banke, i koji su van ovlašćenja filijala i Kreditnog Odbora.

Uloga kreditnog odbora Banke - donosi odluke vezane za odobrenje plasmana u skladu sa ovlašćenjima propisanim u Proceduri kreditnog poslovanja sa pravnim licima/Proceduri kreditnog poslovanja sa fizičkim licima, te Proceduri praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Grupe povezanih lica

Banka sprovodi postupak identifikacije međusobne povezanosti kod svih klijenata.

Prije nastanka pojedinačno značajnog potraživanja, Banka od klijenta zahtijeva da dostavi informacije o postojanju ili nepostojanju vlasničke, upravljačke ili ekonomske povezanosti sa drugim licima, kao i da tokom postojanja izloženosti obavještava Banku o svim novonastalim povezanostima ili promjenama u postojećim povezanostima sa drugim licima. Pojedinačno značajnim potraživanjem smatra se ukupna bruto izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od 100 hilj.€.

U skladu sa Odlukom o velikim izloženostima kreditnih institucija, Banka za namjene izračunavanja velikih izloženosti sprovodi postupak kojim se identifikuju klijenti Banke koji su blisko povezani po osnovu vlasničkih odnosa ili ekonomske međuzavisnosti da predstavljaju jedinstven rizik za Banku, i zbog čega se, pri izračunavanju izloženosti Banke, takva grupa povezanih lica tretira kao jedno lice. U prilogu prethodno pomenute Odluke objašnjavaju se oblici povezanosti, naročito ekonomske povezanosti kojim se Banka u postupku odobravanja i praćenja kredita rukovodi.

Prilikom klasifikacije stavki aktive, Banka uzima u obzir odnose u okviru grupe povezanih lica, i iste klasifikuje u skladu sa Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanja rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije.

Postupanje sa problematičnim plasmanima

Postupanje sa problematičnim kreditima odobrenim fizičkim i pravnim licima definisano je Procedurom praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita. Procedurom je definisan:

- način na koji se vrši praćenje i naplata problematičnih kredita u Sektoru problematičnih kredita;
- način na koji se vrši restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

Procedurom je definisan:

- Proces praćenje i naplate problematičnih kredita koji su prešli 90-ti dan kašnjenja I na dalje praćenje su dostavljeni u originalu Sektoru problematičnih kredita od Filijala banke i Sektora za upravljanje poslovnim odnosom sa korporativnim Klijentima;
- Proces restrukturiranja i to počev od prijema zahtjeva Klijenta za restrukturiranje sa svom pratećom dokumentacijom u skladu sa predmetnom Procedurom i Odlukama o kreditnim proizvodima – krediti za restrukturiranje za fizička i pravna lica i drugim važećim aktima Banke, u zavisnosti od vrste zahtjeva Klijenta, obrade zahtjeva i kreditne dokumentacije, te dobijanja mišljenja nadležnih organizacionih djelova Banke, svo do donošenja konačne Odluke o restrukturiranju kreditnih obaveza nadležnih organa odlučivanja Banke, realizacije predmetne Odluke, kao i čuvanje i arhiviranje dokumentacije i praćenje sprovedenog restrukturiranja do potpune otplate kredita.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Postupanje sa problematičnim plasmanima (Nastavak)

Organizacioni djelovi Banke koji su direktno i indirektno uključeni u proces praćenja i naplate, kao i u proces restrukturiranja kreditnih obaveza kod Banke su:

- Sektor upravljanja rizicima/Služba upravljanja rizicima i Služba kreditne kontole;
- Filijale Banke/Sektor za upravljanje poslovnim odnosom sa korporativnim Klijentima;
- Služba pravnih poslova;
- Služba analitičke podrške u aktivni i pasivi;
- Sektor problematičnih kredita;
- Ostali organizacioni djelovi Banke, u zavisnosti od vrste zahtjeva Klijenta, kao i vrste i instrumenata naplate.

Nadležni organi odlučivanja su:

- Kreditni odbor;
- Komisija za otpis potraživanja(u slučajevima gdje postoji zahtjev Klijenta za otpis dijela duga , koji nema negativan uticaj na bilanse Banke ili otpis kompletnog duga po osnovu problematičnog kredita, a gdje su iscrpljene sve mogućnosti naplate, o čemu Služba pravnih poslova dostavlja jasno mišljenje Sektoru problematičnih kredita;
- Upravni odbor.

Svi postupci, aktivnosti, mehanizmi i alati, faze, pravila i zadaci, nadležnosti i odgovornosti organizacionih djelova Banke, u poslovima praćenja i naplate problematičnih kredita, kao i u slučajevima restrukturiranja problematičnih kredita su detaljno opisani u predmetnoj Proceduri.

Upravljanje restrukturiranim izloženostima

Upravljanje restrukturiranim kreditima je jedan od segmenata kreditnog procesa Banke i opisano je u internim aktima Banke Procedura restrukturiranja kredita, Procedura praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

Postupak upravljanja restrukturiranjem kredita obuhvata:

- procedure za odobravanje mjera restrukturiranja,
- način donošenja odluka o mjerama restrukturiranja, pri čemu se moraju uzeti u obzir mjere kojima bi se omogućila održiva naplata kredita i izbjegli slučajevi prinudne naplate,
- opis dostupnih mjera restrukturiranja sa informacijama koje se uzimaju u obzir pri odlučivanju o opravdanosti mjera restrukturiranja,
- praćenje i nadzor mjera restrukturiranja,
- procjena ekonomske opravdanosti restrukturiranja kredita prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika sličnih ekonomskih karakteristika, uz utvrđivanje odgovarajućeg plana restrukturiranja,
- praćenje sprovođenja restrukturiranja i efekata na pokazatelje poslovanja Banke.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Upravljanje restrukturiranim izloženostima (Nastavak)

Mjere koje treba da obezbijede održivo restrukturiranje mogu biti različite i izbor konkretnih mjera zavisi od njihove primjenljivosti i uticaja na uspješnost restrukturiranja određenog kreditnog potraživanja.

Aranžman restrukturiranja može da obuhvati jednu ili više mjera, i to:

- samo kamate (tokom definisanog kratkoročnog perioda plaćaju se samo kamate na kredite i ne otplaćuje se glavnica),
- smanjena plaćanja (smanjenje iznosa anuiteta - rate tokom definisanog kratkoročnog perioda, kako bi se pomoglo dužniku koji je suočen sa problemima u novčanom toku prije nastavka otplate, iznos kamata i dalje treba platiti u potpunosti),
- period odlaganja/moratorijum na plaćanje (sporazum kojim se dužniku omogućava određeno odlaganje u pogledu otplate obaveza, obično u dijelu glavnice i kamata),
- neplaćene dospjele obaveze/kapitalizacija kamata (restrukturiranje neplaćenih dospjelih obaveza i/ili neplaćenih obračunatih kamata dodavanjem tih neplaćenih iznosa neplaćenoj glavnici, za otplatu u okviru održivog reprogramiranog plana otplate),
- smanjenje kamatne stope (trajno ili privremeno smanjenje kamatne stope, fiksne ili promjenljive, na primjerenu i održivu stopu),
- produženje roka dospijea/trajanja (produženje roka dospijea kredita, odnosno datuma posljednjeg anuiteta - rate kredita),
- dodatni kolateral (dodatne hipoteke na neopterećenu imovinu dobijaju se od dužnika kao dopunski kolateral kako bi se nadoknadila veća izloženost rizicima i kao dio postupka restrukturiranja),
- prodaja na osnovu sporazuma/potpomognuta prodaja (Banka i dužnik saglasni su sa dobrovoljnim raspolaganjem obezbijedene aktive u cilju djelimične ili potpune otplate duga),
- reprogramirana otplata (postojeći ugovoreni plan otplate prilagođava se novom održivom programu otplate na osnovu realne, trenutne i predviđene procjene novčanog toka dužnika),
- konverzija valute (valuta izloženosti usklađuje se sa valutom novčanog toka),
- druge izmjene uslova/odredbi ugovora (Banka oslobađa dužnika odredbi ili uslova koji su uključeni u ugovor o kreditu koji nijesu prethodno navedeni),
- refinansiranje/nove kreditne linije (ova mjera obično nije održiva kao samostalna mjera restrukturiranja, već je treba kombinovati sa drugim mjerama restrukturiranja koje su usmjerene na postojeće neplaćene dospjele obaveze, treba je primjenjivati samo u rijetkim slučajevima),
- konsolidacija duga (povezivanje više izloženosti u jednu izloženost ili u ograničen skup izloženosti, ova mjera obično nije održiva kao samostalna mjera, već je treba kombinovati sa drugim mjerama restrukturiranja koje su usmjerene na postojeće dospjele neplaćene obaveze),
- oprost dijela duga ili cjelokupnog duga - trajni otpis gdje se Banka odriče svog prava na zakonsku naplatu dijela duga ili punog iznosa duga od dužnika. Ova mjera se upotrebljava ako je Banka saglasna sa „smanjenim plaćanjem, kao punim i konačnim namirenjem“, pri čemu će Banka trajno otpisati, oprostiti dužniku preostalo dugovanje ako dužnik plati smanjeni iznos preostale glavnice u dogovorenom roku. Banka oprezno primjenjuje mogućnost otpisa duga jer on može dovesti do rasta rizika i podstaći ciljano neizmirivanje obaveza.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Upravljanje restrukturiranim izloženostima (Nastavak)

Banka, prije odobrenja mjera restrukturiranja, sprovodi procjenu kreditne sposobnosti dužnika ili grupe dužnika, a nakon odobrenja mjera restrukturiranja kontinuirano prati sprovođenje plana restrukturiranja i novčanih tokova dužnika. Pri analizi kreditne sposobnosti dužnika, naročito se uzimaju u obzir:

- finansijsko stanje, tržišni položaj, kapaciteta otplate, kreditni kvalitet, istorijski podaci o plaćanju obaveza za osnovne dužnike, sudužnike, žirante, jamce/davaoce garancija,
- priroda i nivo zaštite koji obezbjeđuju novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti ili kolaterala u odnosu na ukupne obaveze dužnika,
- tržišni uslovi koji mogu da utiču na buduću otplatu i potencijalne novčane tokove iz poslovanja.

Banka uzima u obzir samo razumne projekcije budućih novčanih tokova, prihoda i rashoda dužnika i prilikom procjene istih primjenjuje adekvatan nivo konzervativnosti. U zavisnosti od realne procjene dužnikovih projekcija, Banka definiše način i rok otplate. Saradnja dužnika pri pružanju tačnih i kompletnih podataka jedan je od ključnih faktora za odlučivanje Banke da li treba pristupiti restrukturiranju. Značajan faktor prilikom restrukturiranja može biti i postojanje sudužnika, žiranta, jemca / davaoca garancija, što može učiniti otplatu kredita sigurnijom i dodatno biti osnov za povoljniju klasifikaciju kredita. Banka procjenjuje bonitet i kreditnu sposobnost sudužnika, žiranta, jamca/davaoca garancija na isti način kao i dužnika. Pri analizi kreditnog rizika kolateral se tretira kao značajan sekundarni izvor otplate kredita. Kolateral se procjenjuje na osnovu tržišnih uslova i cijena, vodeći pri tome računa o vrsti kolaterala i posebnim faktorima koji opredjeljuju vrijednost te vrste kolaterala na tržištu.

Utvrđivanje statusa neispunjenja obaveza

Utvrđivanje statusa neispunjenja obaveza definisano je čl.197 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija.

Sistem za pravovremeno Identifikovanje klijenata sa povećanim kreditnim rizikom

Banka u procesu kontrole kreditnog rizika sprovodi postupke i tehnike praćenja i nadzora kreditnog rizika u portfoliju Banke, koristeći se indikatorima kreditnog rizika, među kojima su: rani znaci upozorenja, lista praćenja, kao i internim izvještajem o kvalitetu portfolija, a sve u cilju minimizacije uticaja kreditnog rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Ključni rani znaci upozorenja koji upućuju na mogućnost porasta kreditnog rizika u portfoliju Banke su:

- Pravna lica - blokada, default u drugoj kreditnoj instituciji, status u kreditnom birou, podatak o poreskom dugu,
- Fizička lica - smrt, emigracija, stečaj poslodavca, otkaz.

Za potrebe identifikacije ranih znakova upozorenja i utvrđivanja da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika u portfoliju, Banka koristi watch liste (liste praćenja klijenata) primjenom aplikativnog rješenja LTS. LTS omogućava pregled i pretragu osnovnih podataka po partijama aktivnih plasmana (kredit, prekoračenja po tekućem računu, kreditne kartice) na nivou klijenta, evidenciju preduzetih aktivnosti na naplati potraživanja po različitim nivoima naplate, kao i izvještavanje o aktivnostima vezanim za naplatu.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Rizici povezani sa kreditnim rizikom

- Rizik kreditne koncentracije - je rizik nastanka negativnih posljedica za Banku zbog postojanja pojedinačne, direktne i indirektne, izloženosti prema jednom licu, grupi povezanih lica odnosno centralnoj ugovornoj strani ili postojanja skupa izloženosti povezanih zajedničkim faktorima rizika,
- Rezidualni (kreditni) rizik - rizik da tehnike ublažavanja kreditnog rizika budu manje efikasne nego što je očekivano, odnosno da njihovo korišćenje nedovoljno utiče na umanjene svih rizika kojima je Banka izložena,
- Rizik zemlje (country risk) - u širem smislu, predstavlja rizik gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika. Government risk je rizik nemogućnosti naplate potraživanja od lokalne (sopstvene) države,
- Rizik druge ugovorne strane - rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji prije konačnog poravnjenja novčanih tokova transakcije,
- Valutno indukovani kreditni rizik - je rizik gubitka usljed neizvršavanja obaveze dužnika u ugovorenim rokovima, koji nastaje usljed negativnog uticaja promjene kursa valute u kojoj je potraživanje denominirano u odnosu na evro i na finansijsko stanje dužnika prema kome postoji izloženost Banke u drugoj valuti,
- Kamatno indukovani kreditni rizik - je rizik gubitka koji proizilazi iz negativnih uticaja promjene bazne kamatne stope vezane uz plasman/potraživanje na sposobnost/kapacitet otplate dužnika,
- Rizik poravnjenja/isporuke (u sklopu kreditnog rizika) - Za transakcije koje se odnose na dužničke instrumente, vlasničke instrumente, strane valute i robu, isključujući repo transakcije i ugovore o pozajmljivanju hartija od vrijednosti ili robe, kod kojih nije izvršeno poravnanje nakon datuma dospeljeća, kreditna institucija je dužna da obračunava razliku u cijeni kojoj je izložena. Razlika u cijeni izračunava se kao razlika između ugovorene cijene poravnjenja i sadašnje tržišne cijene određenog dužničkog instrumenta, vlasničkog instrumenta, strane valute ili robe, pri čemu razlika može predstavljati gubitak za kreditnu instituciju,
- Rizik usklađivanja kreditnog vrednovanja (CVA rizik) - Pojam „usklađivanje kreditnog vrednovanja“ znači usklađivanje vrijednosti portolija transakcija sa drugom ugovornom stranom po srednjoj tržišnoj vrijednosti. To usklađivanje odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika druge ugovorne strane za kreditnu instituciju, ali ne odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika kreditne institucije za drugu ugovornu stranu. Kreditna institucija je dužna da izračunava kapitalne zahtjeve za CVA rizik za sve OTC finansijske derivate u odnosu na sve poslovne aktivnosti kreditne institucije, osim kreditnih derivata koji se priznaju radi smanjenja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik kreditne institucije.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.1. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	31.12.2023.		U hiljadama EUR 31.12.2022.	
	Bruto	Neto	Bruto	Neto
I. Pregled aktive				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	82.593	82.585	88.354	88.347
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	238.524	218.642	211.932	189.376
<i>Kredit i potraživanja od kreditnih institucija</i>	6.668	6.662	5.105	5.098
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	192.926	173.186	188.536	168.484
<i>Hartije od vrijednosti</i>	25.596	25.471	0	0
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	13.333	13.323	18.292	15.794
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	96	96	16.630	16.630
<i>Hartije od vrijednosti</i>	96	96	16.630	16.630
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	19	19	18	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	19	19	18	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	2.525	2.525	10.620	10.620
Ostala sredstva na koja se izdvajaju rezervacije (dio iz pozicije Ostala sredstva u BS)	216	216	206	206
Ukupno aktiva	323.973	304.084	327.760	305.196
II. Vanbilansne stavke				
Plative garancije	6.626	6.626	18.381	18.381
Činidbene garancije	25.759	25.759	32.026	32.026
Preuzete neopozive obaveze	17.707	17.707	7.792	7.792
Akreditivi	-	-	-	-
Ukupno vanbilans	50.092	50.092	58.199	58.199
Ukupno (I+II)	374.065	354.176	385.959	363.396

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja

KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA, BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH ORGANIZACIJA

	U hiljadama EUR								
31.12.2023.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	50.647	3.571	9.759	63.977	(206)	(49)	(4.761)	(5.016)	58.961
Stambeni	8.398	326	2.650	11.374	(7)	(4)	(1.328)	(1.339)	10.035
Penzionerski krediti	14.573	213	102	14.888	(25)	(5)	(63)	(93)	14.795
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.083	19	2.453	3.556	(80)	(1)	(2.217)	(2.298)	1.257
Ukupno stanovništvo	74.701	4.129	14.964	93.794	(318)	(59)	(8.370)	(8.746)	85.048
Kreditni privredi	51.987	6.852	25.749	84.588	(262)	(58)	(6.015)	(6.335)	78.253
Kreditni Vladi i opštinama	1.097	-	-	1.097	(16)	-	-	(16)	1.081
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	(0)	-	-	(0)	-
Faktoring i forfeting	-	-	14.109	14.109	-	-	(4.635)	(4.635)	9.473
Ukupno privreda	53.084	6.852	39.857	99.794	(279)	(58)	(10.650)	(10.987)	88.807
Vremenska razgraničenja	- 662	-	-	- 662	(7)	-	-	(7)	- 668
Ukupno	127.124	10.981	54.821	192.926	(603)	(117)	(19.020)	(19.740)	173.187
Potraživanja od kreditnih institucija	6.668		-	6.668	(6)	-	-	(6)	6.662

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA, BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH ORGANIZACIJA

U hiljadama EUR									
31.12.2022.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	50.971	3.895	8.637	63.503	(219)	(56)	(4.717)	(4.991)	58.511
Stambeni	8.622	354	2.345	11.321	(7)	(2)	(1.078)	(1.086)	10.235
Penzionerski krediti	12.009	183	94	12.286	(22)	(3)	(58)	(84)	12.202
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.116	44	3.010	4.170	(5)	(3)	(2.407)	(2.415)	1.755
Ukupno stanovništvo	72.718	4.476	14.085	91.279	(252)	(64)	(8.260)	(8.576)	(82.703)
Kreditni privredi	46.675	17.067	18.598	82.339	(219)	(155)	(6.438)	(6.812)	75.527
Kreditni Vladi i opštinama	1.374	-	-	1.374	(21)	-	-	(21)	1.353
Kreditni finansijskim institucijama	47	-	-	47	(1)	-	-	(1)	46
Factoring i forfeting	-	-	14.109	14.109	-	-	(4.635)	(4.635)	9.473
Ukupno privreda	48.095	17.067	32.706	97.868	(241)	(155)	(11.073)	(11.469)	(86.399)
Vremenska razgraničenja	- 612	-	-	- 612	(6)	-	-	(6)	- 618
Ukupno	120.201	21.542	46.792	188.535	(500)	(219)	(19.333)	(20.052)	168.484
Potraživanja od kreditnih institucija	5.105	-	-	5.105	(7)	-	-	(7)	5.098

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

U narednoj tabeli date su promjene ispravki vrijednosti potraživanja u bilansu stanja:

	31.12.2022.	Povećanje ispravke vrednosti	Ukidanje ispravke vrednosti	Druge promene	u hiljadama EUR 31.12.2023.
Stanovništvo	8.576	274	-	-104	8.746
Privredni klijenti	11.469	-	-479	- 4	10.987
Vremenska razgraničenja	6	0	-	-	7
Ukupno	20.052	274	-479	- 107	19.740
Potraživanja od kreditnih institucija	7		1	-	6

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje:

Neobezvrijeđena potraživanja u bruto iznosu po danima docnje - neproblematična potraživanja

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 1		U hiljadama EUR				
31.12.2023.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	40.799	9.786	62	-	0	50.647
Stambeni	5.632	2.760	6	-	-	8.398
Penzionerski krediti	13.732	830	11	-	-	14.573
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	668	215	3	2	196	1.083
Ukupno stanovništvo	60.830	13.591	82	2	196	74.701
Kreditni privredi	31.467	20.405	97	9	9	51.987
Kreditni Vladi i opštinama	27	1.070	-	-	-	1.097
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	31.494	21.475	97	9	9	53.084
Ukupno	92.325	35.066	179	10	206	127.786
od čega: restrukturirana	2.105	243	-	-	-	2.349
Vremenska razgraničenja	- 662	-	-	-	-	- 662
Potraživanja od kreditnih institucija	6.668	-	-	-	-	6.668

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 1		U hiljadama EUR				
31.12.2022.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	42.090	8.878	4	-	0	50.971
Stambeni	6.211	2.410	-	-	-	8.622
Penzionerski krediti	11.089	916	4	-	0	12.009
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	683	225	4	2	202	1.116
Ukupno stanovništvo	60.073	12.430	11	2	202	72.718
Kreditni privredi	36.620	9.936	84	1	33	46.675
Kreditni Vladi i opštinama	-	1.374	-	-	0	1.374
Kreditni finansijskim institucijama	47	-	-	-	-	47
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	36.667	11.310	84	1	33	48.095
Ukupno	96.740	23.740	95	2	236	120.813
od čega: restrukturirana	113	131	-	-	-	244
Vremenska razgraničenja	- 612	-	-	-	-	- 612
Potraživanja od kreditnih institucija	5.105	-	-	-	-	5.105

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 2		U hiljadama EUR				
31.12.2023.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	1.930	1.146	386	109	0	3.571
Stambeni	202	40	50	34	-	326
Penzionerski krediti	149	16	42	3	3	213
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	8	3	0	5	2	19
Ukupno stanovništvo	2.289	1.205	478	152	5	4.129
Kreditni privredi	4.475	2.218	142	5	12	6.852
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	4.475	2.218	142	5	12	6.852
Ukupno	6.764	3.424	619	157	17	10.981
od čega: restrukturirana	1.899	2.203	124	83	0	4.310
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

31.12.2022.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	2.004	810	830	251	0	3.895
Stambeni	231	28	60	35	-	354
Penzionerski krediti	144	4	27	9	-	183
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3	4	20	17	0	44
Ukupno stanovništvo	2.382	845	937	311	0	4.476
Kreditni privredi	6.544	3.665	2.281	4.572	5	17.067
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	6.544	3.665	2.281	4.572	5	17.067
Ukupno	8.926	4.510	3.218	4.884	6	21.542
od čega: restrukturirana	4.098	1.207	132	187	0	5.624
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3		U hiljadama EUR				
31.12.2023.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	1.730	115	79	35	7.800	9.759
Stambeni	-	32	27	49	2.542	2.650
Penzionerski krediti	-	-	5	1	97	102
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	4	-	-	-	2.449	2.453
Ukupno stanovništvo	1.734	147	111	85	12.888	14.964
Kreditni privredi	2.150	7.019	431	1.480	14.669	25.749
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	14.109	14.109
Privredni klijenti	2.150	7.019	431	1.480	28.777	39.857
Ukupno	3.884	7.166	542	1.565	41.665	54.821
od čega: restrukturirana	1.839	3.343	40	104	26.893	32.218
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

31.12.2022.	U hiljadama EUR					
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	1	111	38	24	8.462	8.637
Stambeni	-	-	-	-	2.345	2.345
Penzionerski krediti	-	-	-	-	94	94
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	3.010	3.010
Ukupno stanovništvo	1	111	38	24	13.910	14.085
Kreditni privredi	2.604	2.169	-	-	13.825	18.597
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	14.109	14.109
Privredni klijenti	2.604	2.169	-	-	27.933	32.706
Ukupno	2.605	2.281	38	24	41.844	46.791
od čega: restrukturirana	2.585	1.862	20	7	28.144	32.619
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3

U hiljadama eura

31.12.2023.

	Bruto izloženost	Ispravka vrednosti	S 3 potraživanja	Restruktuirana S 3 potraživanja	Ispravka vrednosti S 3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbjeđenja za S3
Stanovništvo	93.794	(8.746)	14.964	4.509	(8.370)	15,95%	9.885
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	63.977	(5.016)	9.759	4.400	(4.761)	15,25%	6.035
Stambeni	11.374	(1.339)	2.650	102	(1.328)	23,30%	1.332
Penzionerski krediti	14.888	(93)	102	7	(64)	0,69%	65
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3.556	(2.298)	2.453	-	(2.217)	68,99%	2.453
Privredni klijenti	99.794	(10.987)	39.857	27.709	(10.650)	39,94%	35.079
Vađenje rude i kamena	1.931	(7)	-	-	(0)	0,00%	-
Prerađivačka industrija	5.929	(924)	1.998	1.134	(884)	33,69%	1.372
Građevinarstvo	18.661	(822)	6.559	1.187	(761)	35,15%	6.008
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	20.331	(2.149)	5.562	1.844	(2.037)	27,35%	4.236
Usluge pružanja smještaja i ishrane	5.443	(221)	3.461	3.320	(205)	63,57%	3.209
Poslovanje nekretninama	3.521	(483)	585	585	(481)	16,61%	231
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.070	(16)	-	-	(0)	0,00%	-
Ostalo	42.907	(6.364)	21.693	19.640	(6.282)	50,56%	20.024
Ukupno	193.588	(19.733)	54.821	32.218	(19.020)	28,32%	44.964
Vremenska razgraničenja	-	(7)	-	-	(0)	0,00%	-
Potraživanja od kreditnih institucija	6.668	(6)	-	-	(0)	0,00%	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3

U hiljadama eura

31.12.2022.	Bruto izloženost	Ispravka vrednosti	S 3 potraživanja	Restruktuirana S 3 potraživanja	Ispravka vrednosti S 3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbjeđenja za S3
Stanovništvo	91.279	(8.576)	14.085	5.159	(8.260)	15,43%	17.228
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	63.503	(4.991)	8.637	5.069	(4.717)	13,60%	10.686
Stambeni	11.321	(1.086)	2.345	87	(1.078)	20,71%	3.319
Penzionerski krediti	12.286	(84)	94	3	(58)	0,77%	204
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	4.170	(2.415)	3.010	-	(2.407)	72,17%	3.018
Privredni klijenti	97.868	(11.469)	32.706	27.459	(11.073)	33,42%	52.059
Vađenje rude i kamena	4.763	(5)	-	-	(0)	0,00%	-
Prerađivačka industrija	6.280	(1.312)	2.685	1.942	(1.284)	42,75%	4.933
Građevinarstvo	17.181	(280)	1.926	1.522	(197)	11,21%	7.700
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	21.557	(2.976)	5.881	3.653	(2.843)	27,28%	9.093
Usluge pružanja smještaja i ishrane	5.275	(196)	3.875	3.727	(181)	73,46%	11.250
Poslovanje nekretninama	4.218	(447)	548	548	(444)	12,98%	315
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.321	(20)	-	-	(0)	0,00%	-
Ostalo	37.272	(6.233)	17.791	16.068	(6.124)	47,73%	18.768
Ukupno	189.147	(20.045)	46.791	32.619	(19.333)	24,74%	69.287
Vremenska razgraničenja	-	(6)	-	-	(0)	0,00%	-
Potraživanja od kreditnih institucija	5.105	(7)	-	-	(0)	0,00%	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

PROMJENE S3 POTRAŽIVANJA							U hiljadama eura
	Bruto 31.12.2022.	Novi S3 klijenti	Smanjenje S3 klijenata	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2023.	Neto 31.12.2023.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	8.636	2.167	(706)	-	(338)	9.759	4.997
Stambeni	2.344	241	(51)	-	115	2.650	1.322
Penzionerski krediti	94	37	(30)	-	1	102	39
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3.010	78	(795)	-	161	2.453	236
Stanovništvo	14.085	2.524	(1.583)	-	(62)	14.964	6.595
Kreditni privredi	18.598	10.759	(3.066)	-	(541)	25.749	19.733
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	14.109	-	-	-	-	14.109	9.473
Privredni klijenti	32.706	10.759	(3.066)	-	(541)	39.858	29.207
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	46.791	13.283	(4.649)	-	(604)	54.821	35.801
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

PROMJENE S3 POTRAŽIVANJA							U hiljadama eura
	Bruto 31.12.2021.	Novi S3 klijenti	Smanjenje S3 klijenata	Uticao kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	8.631	852	(666)	-	(181)	8.636	3.920
Stambeni	2.482	-	(145)	-	8	2.344	1.267
Penzionerski krediti	113	16	(35)	-	0	94	36
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3.210	70	(492)	-	221	3.010	602
Stanovništvo	14.436	938	(1.338)	-	49	14.085	5.826
Kreditni privredi	19.413	2.103	(1.227)	-	(1.691)	18.598	12.160
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfaiting	14.188	-	-	-	(80)	14.109	9.473
Privredni klijenti	33.601	2.103	(1.227)	-	(1.771)	32.706	21.634
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	48.037	3.041	(2.565)	-	(1.722)	46.791	27.459
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-	-

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani

Procedurom restrukturiranja kredita opisan je postupak restrukturiranja kredita, kao i način izvještavanja o restrukturiranim kreditima, a sve u skladu sa regulativom CBCG.

Banka primjenjuje mjere restrukturiranja kredita kada dužniku (pravno lice/fizičko lice) odobri olakšice u skladu sa Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl.list Crne Gore“, br. 127/20, 140/21) kojom se propisuje klasifikacija aktive u bankama, jer je dužnik suočen ili će uskoro biti suočen sa problemima u ispunjavanju svojih finansijskih obaveza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti. Cilj restrukturiranja je povratak dužnika u održivo redovno stanje otplate, uzimajući u obzir dospjeli iznos duga i svođenje očekivanih gubitaka Banke na najmanji mogući nivo, a u svrhu eliminisanja/minimiziranja efekta nekvalitetnih kredita. Prije donošenja odluke o restrukturiranju Banka procjenjuje ekonomsku opravdanost restrukturiranja kredita prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika sličnih ekonomskih karakteristika, i u slučaju ekonomske opravdanosti utvrđuje odgovarajući plan restrukturiranja i kontinuirano prati njegovo sprovođenje i efekte, a najmanje kvartalno.

Plan restrukturiranja se sprovodi kada Banka zaključi da dužnik može da izvrši plaćanja, odnosno da je plan restrukturiranja održiv. U skladu sa smjernicama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama, Banka je dužna da prati dva aspekta aktivnosti restrukturiranja: efikasnost i efektivnost. Banka prati aktivnosti restrukturiranja kako bi obezbijedila da se ne primjenjuju zbog odlaganja obezvrjeđenja vrijednosti ili procjene da je izloženost nenaplativa. Praćenje treba da obuhvati restrukturiranja u odnosu na kvalitetne i nekvalitetne kredite.

Banka kredit smatra restrukturiranim, ako je usljed pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti Banka, u skladu sa čl.29 Odluke o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl.list Crne Gore“, br. 127/20, 140/21):

- produži rok otplate za glavnice ili za kamatu,
- smanji kamatnu stopu na odobreni kredit,
- preuzme potraživanja dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita,
- smanji iznos duga, glavnice ili kamate,
- kapitalizuje kamatu po kreditu odobrenom dužniku,
- zamijeni postojeći ili postojeće kredite novim kreditom (obnavljanje kredita) ili
- obezbijedi druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

RESTRUKTURIRANA POTRAŽIVANJA

									U hiljadama eura	
	Restrukturirana potraživanja- Bruto izloženost	S1 restruktuirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S3 restruktuiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbjedenja za restruktuirana potraživanja
31.12.2023.										
Stanovništvo	7.593	116	2.968	4.509	(2.600)	(0)	(24)	(2.597)	8,09%	5.392
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	7.115	45	2.670	4.400	(2.540)	(0)	(20)	(2.539)	11,12%	5.080
Stambeni	327	50	175	102	(56)	(0)	(3)	(54)	2,88%	195
Penzionerski krediti	150	21	122	7	(5)	(0)	(1)	(4)	1,01%	117
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Privredni klijenti	31.284	2.233	1.342	27.709	(3.118)	(4)	(5)	(7.745)	25,80%	28.228
Vađenje rude i kamena	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Prerađivačka industrija	1.262	38	90	1.134	(512)	(0)	(4)	(508)	21,29%	884
Građevinarstvo	2.852	1.665	-	1.187	(30)	(1)	(0)	(29)	15,28%	2.485
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	2.217	310	63	1.844	(1.005)	(3)	(0)	(1.002)	0,00%	1.629
Usluge pružanja smještaja i ishrane	3.320	-	-	3.320	(129)	(0)	(0)	(129)	0,00%	3.097
Poslovanje nekretninama	585	-	-	585	(481)	(0)	(0)	(481)	16,61%	231
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Ostalo	21.048	220	1.189	19.640	(961)	(0)	(1)	(5.595)	49,05%	19.901
Ukupno	38.876	2.349	4.310	32.218	(5.719)	(4)	(29)	(10.342)	17,22%	33.620
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

										U hiljadama eura
	Restruktuirana potraživanja-Bruto izloženost	S1 restrukturirana potraživanja	S2 restrukturirana potraživanja	S3 restrukturirana potraživanja	Ispravka vrednosti restrukturiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S1 restrukturiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S2 restrukturiranih potraživanja	Ispravka vrednosti S3 restrukturiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbeđenja za restrukturirana potraživanja
31.12.2022.										
Stanovništvo	8.309	220	2.930	5.159	(2.628)	(0)	(32)	(2.596)	9,10%	17.800
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	7.939	220	2.650	5.069	(2.576)	(0)	(30)	(2.546)	12,50%	16.786
Stambeni	250	-	163	87	(49)	(0)	(1)	(48)	2,21%	714
Penzionerski krediti	120	-	116	3	(3)	(0)	(1)	(2)	0,97%	301
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Privredni klijenti	30.178	25	2.694	27.459	(8.937)	(0)	(18)	(8.919)	30,83%	51.124
Vađenje rude i kamena	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)		0,00%	-
Prerađivačka industrija	2.102	-	161	1.942	(936)	(0)	(2)	(933)	33,48%	4.201
Građevinarstvo	3.241	-	1.719	1.522	(56)	(0)	(1)	(54)	18,87%	11.337
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	4.100	25	422	3.653	(1.911)	(0)	(12)	(1.898)	19,02%	6.481
Usluge pružanja smještaja i ishrane	3.727	-	-	3.727	(99)	(0)	(0)	(99)	70,66%	11.042
Poslovanje nekretninama	548	-	-	548	(444)	(0)	(0)	(444)	12,98%	315
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Ostalo	16.460	-	392	16.068	(5.492)	(0)	(2)	(5.490)	44,15%	17.748
Ukupno	38.487	244	5.624	32.619	(11.565)	(1)	(49)	(11.515)	20,35%	68.925
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

U narednim tabelama su date promjene restrukturiranih potraživanja:

PROMJENE RESTUKTUIRANIH S1 POTRAŽIVANJA

	U hiljadama eura					
	Bruto restruktuirana S1 potraživanja 1.1.2023.	Nova restruktuirana S1 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S1 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2023.	Neto 31.12.2023.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	220	-	(174)		45	45
Stambeni	-	50	-	-	50	50
Penzionerski krediti	-	21			21	21
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	220	71	(174)	-	116	116
Kreditni privredi	25	87	- 10	2.131	2.233	2.233
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	25	87	(10)	2.131	2.233	2.233
Ukupno	244	157	(184)	2.131	2.349	2.349
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMJENE RESTUKTUIRANIH S2 POTRAŽIVANJA

U hiljadama eura

	Bruto restruktuirana S2 potraživanja 1.1.2023.	Nova restruktuirana S2 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S2 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2023.	Neto 31.12.2023.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	2.650	114	(215)	121	2.670	2.650
Stambeni	163	30	-	(18)	175	173
Penzionerski krediti	116	36	(12)	(19)	122	120
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.930	181	(227)	84	2.968	2.944
Kreditni privredi	2.694	1.241	(71)	(2.522)	1.342	1.337
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	2.694	1.241	(71)	(2.522)	1.342	1.337
Ukupno	5.624	1.422	(298)	(2.438)	4.310	4.281
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMJENE RESTUKTUIRANIH S3
POTRAŽIVANJA

U hiljadama
eura

	Bruto restruktuirana S3 potraživanja 1.1.2023.	Nova restruktuirana S3 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S3 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2023.	Neto 31.12.2023.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	5.069	-	(357)	(313)	4.400	1.861
Stambeni	87	11	-	4	102	48
Penzionerski krediti	3	0	-	4	7	3
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	5.159	12	(357)	(305)	4.509	1.912
Kreditni privredi	13.351	3.444	(2.944)	(250)	13.600	10.491
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	14.109	-	-	-	14.109	9.473
Privredni klijenti	27.459	3.444	(2.944)	(250)	27.709	19.964
Ukupno	32.619	3.456	(3.301)	(555)	32.218	21.876
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

	Bruto restruktuirana S1 potraživanja 1.1.2022.	Nova restruktuirana S1 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S1 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	125	220	(6)	(119)	220	220
Stambeni	-	-	-	-	-	-
Penzionerski krediti	17	-	(3)	(14)	-	-
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	142	220	(9)	(133)	220	220
Kreditni privredi	251	25	-	(251)	25	25
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	251	25	-	(251)	25	25
Ukupno	393	244	(9)	(384)	244	244
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMJENE RESTUKTUIRANIH S2 POTRAŽIVANJA

	Bruto restruktuirana S2 potraživanja 1.1.2022.	Nova restruktuirana S2 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S2 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2022.	U hiljadama eura Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	2.002	824	(81)	(95)	2.650	2.627
Stambeni	187	-	(7)	(16)	163	162
Penzionerski krediti	53	69	(8)	3	116	116
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.241	892	(96)	(108)	2.930	2.905
Kreditni privredi	3.404	198	(149)	(759)	2.694	2.677
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	3.404	198	(149)	(759)	2.694	2.677
Ukupno	5.646	1.090	(245)	(867)	5.624	5.582
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMJENE RESTUKTUIRANIH S3
POTRAŽIVANJA

U hiljadama
eura

	Bruto restruktuirana S3 potraživanja 1.1.2022.	Nova restruktuirana S3 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S3 potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	5.170	128	(102)	(127)	5.069	2.616
Stambeni	83	-	-	4	87	39
Penzionerski krediti	3	-	-	0	3	1
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	5.257	128	(102)	(122)	5.159	2.657
Kreditu privredi	13.139	958	(686)	(61)	13.351	9.070
Kreditu Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditu finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	14.188	-	-	(80)	14.109	9.473
Privredni klijenti	27.328	958	(686)	(141)	27.459	18.543
Ukupno	32.584	1.087	(788)	(263)	32.619	21.200
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku u bruto iznosu je prikazana u sljedećoj tabeli:

31.12.2023.	U hiljadama eura						U hiljadama eura					
	Potraživanja od S1 i S2 klijenata						Potraživanja od S 3 klijenta					
	Crna Gora	Evropska Unija	Srbija	Ruska Federacija	Ostalo	Ukupno	Crna Gora	Evropska Unija	Srbija	Ruska Federacija	Ostalo	Ukupno
Stanovništvo	78.513	51	206	6	54	78.830	14.413	86	29	289	146	14.964
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	54.005	44	159	-	9	54.218	9.756	-	3	-	-	9.759
Stambeni	8.675	-	33	-	16	8.724	2.366	-	-	284	-	2.650
Penzionerski krediti	14.781	-	4	-	-	14.785	102	-	-	-	-	102
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.052	7	10	6	28	1.102	2.189	86	27	5	146	2.453
Privredni klijenti	59.936	1	-	-	1	59.937	25.747	14.109	1	-	-	39.857
Vađenje rude i kamena	1.931	-	-	-	-	1.931	-	-	-	-	-	-
Prerađivačka industrija	3.931	-	-	-	-	3.931	1.998	-	-	-	-	1.998
Građevinarstvo	12.102	-	-	-	-	12.102	6.559	-	-	-	-	6.559
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	14.770	-	-	-	-	14.770	5.562	-	-	-	-	5.562
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1.983	-	-	-	-	1.983	3.461	-	-	-	-	3.461
Poslovanje nekretninama	2.936	-	-	-	-	2.936	585	-	-	-	-	585
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.070	-	-	-	-	1.070	-	-	-	-	-	-
Ostalo	21.213	1	-	-	1	21.214	7.584	14.109	1	-	-	21.693
Ukupno	138.448	52	206	6	55	138.767	40.161	14.194	31	289	146	54.821
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	662	- 662	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	-	3.858	2.810	-	-	6.668	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

c) Geografska koncentracija (Nastavak)

31.12.2022.	U hiljadama eura						U hiljadama eura					
	Potraživanja od S1 i S2 klijenata						Potraživanja od S 3 klijenta					
	Crna Gora	Evropska Unija	Srbija	Ruska Federacija	Ostalo	Ukupno	Crna Gora	Evropska Unija	Srbija	Ruska Federacija	Ostalo	Ukupno
Stanovništvo	76.700	91	350	3	50	77.194	13.556	84	30	271	143	14.085
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	54.476	84	300	-	7	54.866	8.634	-	3	-	-	8.637
Stambeni	8.922	1	35	-	18	8.976	2.077	-	-	268	-	2.345
Penzionerski krediti	12.187	-	4	-	-	12.192	94	-	-	-	-	94
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.115	7	11	3	24	1.160	2.751	84	28	4	143	3.010
Privredni klijenti	65.124	1	36	-	1	65.162	18.596	14.109	1	-	-	32.706
Vađenje rude i kamena	4.763	-	-	-	-	4.763	-	-	-	-	-	-
Prerađivačka industrija	3.595	-	-	-	-	3.595	2.685	-	-	-	-	2.685
Građevinarstvo	15.255	-	-	-	-	15.255	1.926	-	-	-	-	1.926
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	15.676	-	-	-	-	15.676	5.881	-	-	-	-	5.881
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1.400	-	-	-	-	1.400	3.875	-	-	-	-	3.875
Poslovanje nekretninama	3.671	-	-	-	-	3.671	548	-	-	-	-	548
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.321	-	-	-	-	1.321	-	-	-	-	-	-
Ostalo	19.443	1	36	-	1	19.481	3.681	14.109	1	-	-	17.791
Ukupno	141.824	92	387	3	50	142.356	32.153	14.193	32	271	143	46.791
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	612	- 612	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od kreditnih institucija	41	1.095	3.969	-	-	5.105	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

Kolaterali se priznaju i procjenjuju shodno Proceduri procjene vrijednosti kolaterala.

Kolateral je zajednički naziv za (1) imovinu koju klijent pristaje da založi kao osiguranje naplate kredita i (2) pravni način realizacije tog zaloga (hipoteka, fiducija i dr). U smislu odredbi ove Procedure, kolateral ima značenje svakog instrumenta obezbjeđenja potraživanja Banke prema dužniku, uz zadovoljenje sljedećih uslova:

- da su prava Banke u vezi sa unovčenjem kolaterala priznata pozitivnim propisima kao prava prvog reda, odnosno, ukoliko su priznata kao prava drugog reda da je vrijednost kolateralizovane imovine dovoljna da garantuje naplatu Banke u redovnom postupku namirenja,
- da ne postoje zakonske i druge smetnje da se postupak unovčenja kolaterala pokrene u svakom trenutku, po dospelosti potraživanja Banke.

Tipovi nepokretnosti koje Banka može koristiti kao kolateral dati su u nastavku (U skladu sa čl.3 Odluke o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije):

- stambeni objekti,
- zgrade sa stanovima za prodaju i/ili iznajmljivanje,
- poslovni objekti (tržni centri, skladišta, prodavnice, auto dileri, poslovni prostori u sklopu zgrada...),
- poslovni prostori (kancelarije),
- industrijski objekti (fabrike, hale, industrijska postrojenja, zgrade, farme...),
- poljoprivredne nepokretnosti (mlinovi, silosi...),
- građevinsko zemljište,
- poljoprivredno zemljište,
- sagrađeni turistički objekti koji su u funkciji,
- pravo građenja,
- nedovršeni komercijalni prostori – poslovna svrha,
- nedovršeni komercijalni prostori – stambena/mješovita svrha,
- nedovršeni turistički prostori.

Banka u internim aktima definiše vrste stambenih i poslovnih nepokretnosti koje prihvata kao kolateral, kao i uslove i način odobravanja kredita obezbijedenih hipotekom na nepokretnostima. Pored toga, Banka prati da je kolateralizovana imovina adekvatno osigurana i da je polisa osiguranja imovine vinkulirana u korist Banke, za slučaj nastupanja štetnih događaja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

d) Krediti i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima

31.12.2023.	S 1 klijenti					S 2 klijenti					S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	12.641	1.409	-	36.597	50.647	2.676	3	-	892	3.571	4.254	16	-	5.488	9.759
Stambeni	7.583	-	-	815	8.398	208	-	-	118	326	1.191	-	-	1.459	2.650
Penzionerski krediti	12	-	-	14.561	14.573	41	-	-	172	213	-	-	-	102	102
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	1.083	1.083	-	-	-	19	19	-	-	-	2.453	2.453
Stanovništvo	20.236	1.409	-	53.056	74.701	2.925	3	-	1.201	4.129	5.445	16	-	9.502	14.964
Kreditni privredi	28.630	1.119	3.098	19.141	51.987	4.721	1	954	1.176	6.853	18.168	-	-	7.581	25.749
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	1.097	1.097	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.109	14.109
Privredni klijenti	28.630	1.119	3.098	20.238	53.084	4.721	1	954	1.176	6.853	18.168	-	-	21.690	39.857
Ukupno	48.866	2.528	3.098	73.294	127.786	7.646	4	954	2.377	10.981	23.613	16	-	31.192	54.821
Vremenska razgraničenja	-	-	-	(657)	(657)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	6.668	6.668	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

d) Krediti i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima (Nastavak)

31.12.2022.	S 1 klijenti					S 2 klijenti					S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	12.106	1.181	-	37.684	50.971	2.581	103	-	1.210	3.895	3.758	0	-	4.879	8.637
Stambeni	8.366	-	-	256	8.622	314	-	-	40	354	1.149	-	-	1.196	2.345
Penzionerski krediti	25	-	-	11.984	12.009	19	-	-	164	183	-	-	-	94	94
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	1.116	1.116	-	-	-	44	44	-	-	-	3.010	3.010
Stanovništvo	20.497	1.181	-	51.041	72.718	2.914	103	-	1.458	4.476	4.907	0	-	9.179	14.085
Kreditni privredi	26.183	3.552	4.186	12.755	46.675	12.502	1	954	3.609	17.067	12.181	-	-	6.416	18.597
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	1.374	1.374	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	47	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.109	14.109
Privredni klijenti	26.183	3.552	4.186	14.175	48.095	12.502	1	954	3.609	17.067	12.181	-	-	20.525	32.706
Ukupno	46.679	4.733	4.186	65.216	120.813	15.416	105	954	5.067	21.542	17.088	0	-	29.703	46.791
Vremenska razgraničenja	-	-	-	(612)	(612)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	5.105	5.105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.3. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

			U hiljadama EUR
31. decembar 2023. godine	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Ukupno
Do 1 godine	5.712	11.775	17.487
Od 1 do 5 godina	914	31.691	32.605
	6.626	43.466	50.092
			U hiljadama EUR
31. decembar 2022. godine	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Ukupno
Do 1 godine	5.409	27.967	33.376
Od 1 do 5 godina	1.266	20.429	21.695
	6.675	48.396	55.071

5.2. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama..

U okviru Profila tržišnog rizika, Banka je prepoznala **devizni rizik** kao podtip tržišnog rizika, kome je izložena u svom poslovanju (Ukoliko se u budućnosti Banka opredijeli da ima knjigu trgovanja, to će opseg podtipova tržišnog rizika biti veći). Devizni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed promjene deviznog kursa za stavke koje se vode u bankarskoj knjizi i knjizi trgovanja.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka je slijedila princip odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik (RTU), od onih koje ga kontrolišu (RCU), uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

U okviru Bančinog procesa upravljanja tržišnim rizikom izdvajaju se dva podprocesa, i to:

- **Odobrovanje preuzimanja tržišnog rizika ('Market Risk Underwriting')** - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike procjene rizika ugovora od strane zaposlenih lica u RTU jedinici, koji donose odluku o preuzimanju tržišnog rizika i stupanju u ugovorni odnos. Procjena se sprovodi na temelju standarda definisanih u relevantnim metodologijama i procedurama;
- **Kontrola tržišnog rizika ('Market Risk Controlling')** - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike kontrole tržišnog rizika u portfoliju Banke od strane zaposlenih lica u RCU jedinici, koji koriste prethodno kreirane nalaze 'Market Risk Underwritinga', u cilju minimizacije uticaja tržišnog rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Glavni nosioci odgovornosti navedenih procesa su sljedeći Sektori u Banci:

- Sektor treasury (RTU),
- Sektor platnog prometa (RTU) i
- Sektor upravljanja rizicima (RCU).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja tržišnim rizikom podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja tržišnim rizikom) hijerarhijski je nadređen aktima tehničkog nivoa (Procedura upravljanja tržišnim rizikom).

5.2.1. Devizni rizik

Limiti za izloženost deviznom riziku su interno propisani i dati u tabelama u nastavku:

DEVIZNI RIZIK	INTERNO DEFINISAN LIMIT
Neto otvorena devizna pozicija na kraju dana za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke	do 15% Osnovnog kapitala
Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke	do 20% Osnovnog kapitala
Neto otvorene devizne pozicije na kraju dana za ostale valute koje se ne nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke pojedinačno po valuti / za sve valute	do 5% Osnovnog kapitala (pojednično po valuti) / do 10% Osnovnog kapitala (za sve valute)

Posebni limiti (% od osnovnog kapitala)	Interno definisan limit	
Valuta	Duga pozicija	Kratka pozicija
840 - USD	40%	35%
826 - GBP	10%	8%
756 - CHF	10%	8%
Ostale valute	5%	4%
Agregatno	65%	55%

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.1. Devizni rizik (Nastavak)

Prikaz neto deviznih pozicija na 31.12.2023:

OPIS POZICIJE	U hiljadama EUR				
	USD	GBP	CHF	OSTALE VALUTE	UKUPNO
Ukupna aktiva	5.592	126	732	377	6.827
Ukupne obaveze	5.866	113	676	53	6.707
Neto devizna pozicija	(274)	13	57	324	120
% od osnovnog kapitala	1,36%	0,06%	0,28%	1,61%	0,59%

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2023. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	u hiljadama EUR				
	USD	OSTALE STRANE VALUTE	UKUPNO STRANE VALUTE	LOKALNA VALUTA (EUR)	UKUPNO
AKTIVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.468	1.022	3.489	79.096	82.585
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	3.124	213	3.338	215.305	218.642
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	2.172	213	2.385	4.277	6.662
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	-	-	-	173.186	173.186
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	25.471	25.471
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	952	-	952	12.371	13.323
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	-	96	96
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	96	96
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	19	19
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	19	19
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	2.525	2.525
Ostala sredstva	-	-	-	22.441	22.441
Ukupno	5.592	1.235	6.827	319.482	326.309
PASIVA					
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	5.606	823	6.429	286.844	293.274
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	-	-	37	37
<i>Depoziti klijenata</i>	5.606	823	6.429	283.779	290.208
<i>Kredit i klijenata koji nijesu banke</i>	-	-	-	3.028	3.028
Ostale obaveze	259	19	278	5.683	5.961
Subordinisani dug	-	-	-	7.926	7.926
Ukupno	5.866	842	6.707	300.453	307.161
Neto devizna izloženost					
31. decembar 2023. godine	(274)	393	120	19.079	19.148
31. decembar 2022. godine	15	385	400	25.578	25.978

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze

31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.1. Devizni rizik (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2023. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

Upravljanje izloženošću deviznim rizikom, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

AKTIVA	UKUPNO	UKUPNO STRANE VALUTE	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	82.585	3.489	349	(349)
Kredit i potraživanja od banaka	6.662	2.385	239	(239)
Ostala finansijska sredstva	13.323	952	95	(95)
Ukupna aktiva	102.571	6.827	683	(683)
PASIVA				
Depoziti klijenata	290.208	6.429	643	(643)
Ostale obaveze	5.961	278	28	(28)
Ukupno obaveze	296.170	6.707	671	(671)
Neto devizna izloženost				
31. decembar 2023. godine			12	(12)
31. decembar 2022. godine			40	(40)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB)

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi je rizik ostvarivanja gubitaka i negativnog uticaja na dobit i kapital Banke usljed promjena kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa iz bankarske knjige.

Kako bi se obezbijedila adekvatna raspodjela dužnosti i odgovornosti vezana za ključne elemente procesa upravljanja IRRBB-om i izbjegao potencijalni konflikt interesa, odnosno mogućnost da lica koja obavljaju aktivnosti vezane za odobravanje preuzimanja rizika, istovremeno mogu imati neadekvatan uticaj na funkciju kontrole rizika, Banka je svoju organizacionu strukturu dizajnirala na način da organizacione jedinice koje preuzimaju rizik (RTU) budu odvojene od onih koje ga kontrolišu (RCU), uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB) (Nastavak)

U okviru Bančinog procesa upravljanja IRRBB-om izdvajaju se dva podprocesa, i to:

- Odobravanje preuzimanja rizika kamatne stope u bankarskoj knjizi ('IRRBB Underwriting') - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike procjene rizika od strane zaposlenih lica u RTU jedinici, koji donose odluku o preuzimanju ovog rizika i stupanju u ugovorni odnos. Procjena se sprovodi na temelju standarda definisanih u relevantnim aktima Banke.
- Kontrola rizika kamatne stope u bankarskoj knjizi ('IRRBB Controlling') - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike kontrole IRRBB-a u portfoliju Banke od strane zaposlenih lica u RCU jedinici, u cilju minimizacije uticaja rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Glavni nosioci odgovornosti navedenih procesa su sljedeće organizacione jedinice u Banci:

- Relevantne organizacione jedinice u Banci koje preuzimaju rizik (RTU):
 - Sektor poslovanja sa korporativnim klijentima,
 - Sektor poslovanja sa fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima,
 - Sektor treasury,
 - Sektor platnog prometa,
- Sektor upravljanja rizicima (RCU).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja IRRBB-om podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja IRRBB-om) hijerarhijski je nadređen aktu tehničkog nivoa (Procedura upravljanja IRRBB-om).

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB) (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2023. godine:

	u hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	UKUPNO
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	7.629	74.956	82.585
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	203.454	15.188	218.642
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	3.645	3.017	6.662
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	173.186	-	173.186
<i>Hartije od vrijednosti</i>	25.471	-	25.471
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	1.152	12.171	13.323
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	0	96	96
<i>Hartije od vrijednosti</i>	0	96	96
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	19	19
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	19	19
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	2.525	2.525
Ostala sredstva		22.441	22.441
Ukupno	211.084	115.225	326.309
PASIVA			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	284.098	9.176	293.274
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	37	37
<i>Depoziti klijenata</i>	281.070	9.138	290.208
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	3.028	-	3.028
Ostale obaveze	-	5.961	5.961
Subordinisani dug	7.926	-	7.926
Ukupno	292.024	15.137	307.161
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa			
31. decembar 2023. godine	(80.940)	100.088	19.148
31. decembar 2022. godine	(89.853)	115.831	25.978

5.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik nemogućnosti osiguravanja finansiranja potrebnog za finansiranje tekućih potreba/dospjelih obaveza po prihvatljivim cijenama.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka uvijek slijedi princip potpune odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik od onih koje ga kontrolišu, uvažavajući pri tome sve specifične zahtjeve važećih odluka CBCG. Organizaciona kultura u Banci je usklađena sa veličinom, poslovnim modelom i kompleksnošću portfolija Banke.

Kod procesa upravljanja rizikom likvidnosti Banka razlikuje tri nivoa, i to:

- unutarдневно upravljanje (na dnevnom nivou),
- operativno upravljanje (vremenski horizont do 30 dana) i
- strukturno upravljanje (vremenski horizont preko 30 dana).

Glavni nosioci odgovornosti navedenog procesa su sljedeće organizacione jedinice:

- Sektor treasury (RTU),
- Služba upravljanja rizicima (RCU).

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja rizikom likvidnosti podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja rizikom likvidnosti) hijerarhijski je nadređen aktu tehničkog nivoa (Procedura upravljanja rizikom likvidnosti, Metodologija za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita), a podređen akt Strategiji upravljanja rizicima.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna za kreiranje akata upravljanja rizikom likvidnosti, pri čemu su ista predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora Banke na nastale promjene u poslovnom okruženju.

Identifikacija rizika likvidnosti je početna faza procesa upravljanja rizikom likvidnosti koja podrazumijeva blagovremeno utvrđivanje svih činilaca koji sa jedne strane mogu uvećati neku od komponenti rizika likvidnosti (rizik finansiranja, rizik likvidnosti tržišta i td), dok sa druge strane mogu smanjiti nivo dostupnih likvidnih sredstava i alternativnih izvora finansiranja neophodnih za podmirenje unutardnevnih i operativnih potreba za likvidnošću.

U cilju identifikacije rizika likvidnosti Banka nastoji da:

- analizira značajne bilansne i vanbilansne pozicije, te odredi njihov uticaj na rizik likvidnosti Banke (npr. diverzifikacija cjelokupnih izvora finansiranja, stepen koncentracije izvora u pogledu ročne i sektorske strukture i td),
- analizira eventualnu povezanost rizika likvidnosti finansiranja i rizika likvidnosti tržišta,
- procijeni vjerovatnoću naplate pozicija aktive (naročito priliva po osnovu kreditnih ugovora), koju stavlja u odnos sa procjenama stabilnosti različitih tipova izvora sredstava po vremenskim razredima,
- identifikuje moguće pokretače rizika likvidnosti za Banku prilikom uvođenja novih proizvoda i usluga.

Unutar procesa identifikacije rizika likvidnosti sprovodi se identifikacija svih njegovih podtipova, kao i njihovih pokretača. Isto tako, identifikuju se i kvantitativne mjere.

Banka obezbjeđuje upravljanje rizikom likvidnosti u različitim vremenskim intervalima, uvažavajući pri tome promjene u potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i eventualne slabosti zavisno od različitih aktivnosti Banke, a sve u cilju održavanja adekvatnog bafera likvidnosti Banke.

Banka kontinuirano vrši procjenu / mjerenje rizika likvidnosti primjenjujući pri tome sljedeće tehnike / mjere:

- projektovanje i praćenje priliva i odliva novčanih sredstava,
- gap analiza ročne neusklađenosti,
- stabilan nivo depozita,
- pokazatelji likvidnosti,
- racio pokrića likvidnosti (LCR),
- koncentracija izvora finansiranja,
- testiranje otpornosti na stres.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Planom za postupanje u nepredviđenim okolnostima definišu se strategije za rješavanje manjka likvidnosti u vanrednim situacijama, kroz definisanje linija odgovornosti, jasna razgraničenja stepena krize likvidnosti, utvrđivanje izvora i načina pribavljanja nedostajućih finansijskih sredstava. Naime, u internom dokumentu Banke Plan upravljanja u slučaju ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti detaljno je definisano sljedeće:

- faktori koji dovode do krize likvidnosti i stepen krize likvidnosti,
- podjela zadataka za realizaciju Plana između ovlašćenih lica,
- načini i mjere za održavanje likvidnosti po utvrđenim stepenima krize likvidnosti,
- način komunikacije sa deponentima i poslovnim partnerima,
- način obavještanja klijenata i javnosti.

Sistem limita izloženosti riziku likvidnosti obuhvata regulatorno definisane limite, kao i interne limite izloženosti riziku likvidnosti. Regulatorno definisane limite propisuje CBCG, a odnose se na minimalni dnevni i dekadni pokazatelj likvidnosti i LCR. Pored regulatorno definisanih limita, Banka definiše interne limite na bazi definisanog apetita za rizikom likvidnosti, a koji su u skladu sa strukturom bilansa i vanbilansa Banke, poslovnim aktivnostima Banke, te tržišnim uslovima.

Banka dnevno prati i održava odgovarajući nivo rezervi likvidnosti (bafer), u skladu sa analizom ročne usklađenosti obaveza i potraživanja, kao i vanbilansnih pozicija, uz obezbjeđenje ispunjavanja dnevnih obaveza u normalnim i stresnim okolnostima.

Banka održava strukturu bafera za likvidnost prama rangi aktive u skladu sa Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama.

Banka redovno prati promjene u kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i potencijalne slabosti zavisno od različitih događaja, aktivnosti i strategije kako bi se obezbijedilo održavanje adekvatnog nivoa bafera za likvidnost, kao i za prilagođavanje profila likvidnosti Banke utvrđenoj toleranciji rizika.

Pored toga, Banka je u skladu sa internim aktima u obavezi da prati likvidnosti i rezultate poslovanja domaćeg i međunarodnog finansijskog sektora i da vrednuje sva događanja ili promjene koje mogu imati negativne posledice na likvidnost Banke i da na takav način identifikuje situacije koje se mogu smatrati situacijama potencijalnog problema sa likvidnošću bankarskog sektora.

Banka u izračun bafera za likvidnost pored gotovog novca uključuje rezerve Centralne banke koju čine obavezna rezeva, odnosno 50% izdvojenih sredstava obavezne rezeve koje kreditne institucije, u skladu sa Odlukom o obaveznoj rezervi, mogu da koriste za održavanje dnevne likvidnosti, i stanje na transakcionom računu koji Banka ima otvoren kod CBCG kao učesnik u RTGS sistemu.

Pored primarnih rezevi likvidnosti, Banka ima na raspolaganju sekundarne rezerve u vidu državnih euroobveznica koje je izdala država Crna Gora, koje predstavljaju sledeći nivo zaštite likvidnosti Banke.

Banka je Planom upravljanja u slučaju ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti definisala nivo sekundarne rezerve likvidnosti u obliku udjela u segmentu dužničkih hartija od vrijednosti države Crne Gore sa kojima Banka upravlja po modelu držanja finansijske imovine sa ciljem prikupljanja novčanih tokova i radi prodaje (klasifikacija i vrednovanje po fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat).

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Banka smije da održava nivo sekundarne rezerve likvidnosti na višem nivou od definisanog, ali ne smije da drži na nivou nižem od definisanog.

Banka prati i mjeri stepen izloženosti riziku likvidnosti na bazi vršenja testiranja otpornosti na stres (na kvartalnom nivou, po potrebi i češće) u kojima koristi različita scenarija, što za cilj ima uključivanje pretpostavki o ekstremnim promjenama internih i eksternih faktora koji su od uticaja na kretanje novčanih tokova i likvidnost Banke.

Situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja predstavljaju okolnosti u kojima je ugrožena funkcija poslovanja Banke do tačke njenog opstanka na tržištu pa samim tim i njena likvidnost. S tim u vezi, Banka uspostavlja **plan oporavka likvidnosti**, kojim definiše odgovarajuće strategije i mjere za rješavanje mogućeg nedostatka likvidnosti, a u okviru sveobuhvatnog Plana oporavka Banke, koji predstavlja poseban interni akt Banke. Budući da problemi sa likvidnošću predstavljaju ključne opasnosti za kontinuitet poslovanja, postoji prirodna veza između upravljanja rizikom likvidnosti odnosno ILAAP-a sa jedne strane, koji podržavaju kontinuitet poslovanja iz perspektive likvidnosti i plana oporavka sa druge strane, koji treba da obezbijedi održavanje ili ponovno uspostavljanje adekvatne likvidnosne pozicije Banke odnosno uspostavljanje finansijske stabilnosti i održivosti u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja. Plan oporavka likvidnosti je predmet periodičnog pregleda (najmanje jednom godišnje) u cilju ocjene njegove adekvatnosti i po potrebi sprovođenja korektivnih akcija.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospijeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospijeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost ali i povećava rizik od gubitka.

Dospijeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospijeću obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospijeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Sektor Treasury dnevno prati izloženost Banke riziku likvidnosti.

Za utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva Banka koristi skale dospijeća (GAP analiza).

Na raspoloživost novčanih sredstva Banke, pored priliva i ostalih transakcija, uticaj imaju i zahtjevi komitenata za povlačenjem sredstava sa tekućih računa i depozita.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u skladu sa ugovorenim novčanim tokovima sa stanjem na dan 31. decembra 2023. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	u hiljadama EUR					
	1 - 30 dana	31 - 90 dana	91-180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	preko 5 godina
AKTIVA						Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	74.956	-	-	-	7.629	82.585
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	40.257	3.003	7.385	33.809	95.848	218.642
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	6.662	-	-	-	-	6.662
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	33.520	3.003	7.385	20.827	77.584	173.186
<i>Hartije od vrijednosti</i>	75	-	-	-	18.082	25.471
<i>Ostala finansijska Sredstva</i>	-	-	-	12.982	182	13.323
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	96	-	-	-	-	96
<i>Hartije od vrijednosti</i>	96	-	-	-	-	96
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	19	-	19
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	19	-	19
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	2.525	2.525
Ostala Sredstva	119	70	-	-	22.252	22.441
Ukupno	115.428	3.073	7.385	33.828	128.254	326.308
PASIVA						
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	220.909	6.551	11.089	32.066	20.465	293.274
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	37	-	-	-	-	37
<i>Depoziti klijenata</i>	220.850	6.508	11.081	31.148	20.252	290.208
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	22	43	8	918	213	3.029
Ostale obaveze	3.663	928	123	488	760	5.962
Subordinisani dug	-	4	102	-	7.820	7.926
Ukupno	224.572	7.483	11.314	32.554	29.045	307.162
ročna neusklađenost						
31.12.2023.*	(113.047)	(516)	(14)	5.443	112.369	40.090
31.12.2022.	(112.171)	(3.255)	(1.450)	(1.446)	129.404	41.663
kumulativni GAP						
31.12.2023.	(113.047)	(113.563)	(113.577)	(108.134)	4.235	40.090
31.12.2022.	(112.171)	(115.426)	(116.876)	(118.322)	11.082	41.663

*Prilikom obračuna pojedinačnih gapova dospijea, a samim tim i kumulativnih gapova, nisu uzeti u obzir: kamatna potraživanja, obaveze za kamate, vremenska razgraničenja i ispravke vrijednosti. Imajući u vidu da tabela prikazuje novčane prilive i odlive (cash flow) ispravke vrijednosti i vremenska razgraničenja mogli bi negativno uticati na sliku ročne usklađenosti aktive i pasive po pojedinim periodima dospijea.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza prema očekivanom dospijeću sa stanjem na dan 31. decembra 2023. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	u hiljadama EUR					
	1 - 30 dana	31 - 90 dana	91-180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	preko 5 godina
AKTIVA						Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	74.956	-	-	-	7.629	82.585
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	38.891	2.304	5.996	31.859	79.330	218.642
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	6.662	-	-	-	-	6.662
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	32.154	2.304	5.996	18.877	61.066	173.186
<i>Hartije od vrijednosti</i>	75	-	-	-	18.082	25.471
<i>Ostala finansijska Sredstva</i>	-	-	-	12.982	182	13.323
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	96	-	-	-	-	96
<i>Hartije od vrijednosti</i>	96	-	-	-	-	96
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	19	-	19
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	19	-	19
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	2.525	2.525
Ostala Sredstva	119	70	19.003	88	3.161	22.441
Ukupno	114.062	2.374	24.999	31.966	92.645	326.308
PASIVA						
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	37.876	30.412	62.727	135.533	24.532	293.274
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	37	-	-	-	-	37
<i>Depoziti klijenata</i>	37.836	30.369	62.719	134.615	24.319	290.227
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	3	43	8	918	213	3.010
Ostale obaveze	3.663	928	123	488	760	5.962
Subordinisani dug	-	4	102	-	7.820	7.926
Ukupno	41.539	31.344	62.952	136.021	33.112	307.162
ročna neusklađenost						
31.12.2023.*	68.494	(25.076)	(34.038)	(99.886)	72.819	40.090
31.12.2022.	65.575	(32.854)	(40.173)	(83.547)	88.297	41.663
kumulativni GAP						
31.12.2023.	68.494	43.419	9.380	(90.506)	(17.687)	40.090
31.12.2022.	65.575	32.721	(7.452)	(90.999)	(2.702)	41.663

*Prilikom obračuna pojedinačnih gapova dospijeća, a samim tim i kumulativnih gapova, nisu uzeti u obzir: kamatna potraživanja, obaveze za kamate, vremenska razgraničenja i ispravke vrijednosti. Imajući u vidu da tabela prikazuje novčane prilive i odlive (cash flow) ispravke vrijednosti i vremenska razgraničenja mogli bi negativno uticati na sliku ročne usklađenosti aktive i pasive po pojedinim periodima dospijeća.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

31.12.2023. godine	U hiljadama EUR
Bafer za likvidnost	98.872
Neto likvidnosni odlivi	44.624
Koeficijent likvidne pokrivenosti (%)	222%
Izračun brojioca	
Bafer za likvidnost u obliku aktive I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta (u skladu s članom 9.): neprilagođen	98.856
Odlivi po osnovu kolaterala u obliku aktive I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u obliku aktive I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani odlivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani prilivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta, prije primjene gornje granice	98.856
Vrijednost aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivu I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivu I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta, nakon primjene gornje granice	0
Iznos viška likvidne aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta	0
Vrijednost aktive IIA reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivu IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivu IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive IIA reda, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos aktive IIA reda, nakon primjene gornje granice	0
„Iznos viška likvidne aktive IIA reda	0
Vrijednost aktive IIB reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	17
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivu IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivu IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive IIB reda, prije primjene gornje granice	17
Prilagođeni iznos aktive IIB reda, nakon primjene gornje granice	17
Iznos viška likvidne aktive IIB reda	0
Iznos viška likvidne aktive	0
Bafer za likvidnost	98.872
Izračun imenioca	
Ukupni odlivi	54.245
U cijelosti izuzeti prilivi	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	9.621
Smanjenje za u cijelosti izuzete prilive	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	9.621
Neto likvidnosni odliv	44.624
Posebni zahtjevi za likvidnost	
Zahtjev iz člana 280 Zakona o kreditnim institucijama	

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

U okviru pozicije depoziti klijenata, depoziti po viđenju su raspoređeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Osnovna pretpostavka koju Banka koristi za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju je da se iznos dnevnog stanja depozita po viđenju za koji se očekuje odliv u vremenskom periodu od 91 i više dana od datuma posmatranog stanja depozita po viđenju – može smatrati stabilnim nivoom depozita po viđenju. Izabrana statistička metoda za procjenu maksimalnog očekivanog odliva stanja depozita po viđenju na određeni dan u narednim periodima je VaR metoda. Imajući u vidu da je VaR broj koji izražava maksimalni očekivani gubitak za dati vremenski period i za dati nivo pouzdanosti, Banka koristi Value at Risk - VaR (vrijednost pod rizikom) statističku metodu za utvrđivanje maksimalnog očekivanog odliva depozita po viđenju za određene vremenske periode, uz određeni nivo pouzdanosti.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata, oročeni depoziti sa klauzulom o prijevremenom razročenju su urađeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Banka stabilnost oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju utvrđuje na pojedinačnom nivou prateći projektovano ponašanje u narednom periodu, specifičnost i istoriju svakog depozita. Kriterijumi koje Banka koristi za utvrđivanje stabilnog nivoa oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju su:

- da li se depozit reoročava u dužem vremenskom periodu,
- da li je u dosadašnjem periodu deponent koristio pravo povlačenja iz ugovorene klauzule,
- ukoliko je koristio pravo iz prethodnog stava, kolika je frekventnost povlačenja i o kojim se odlivenim iznosima radi,
- da li deponent ima još oročenih depozita kod Banke, da li ostali njegovi depoziti imaju klauzulu o prijevremenom povlačenju i da li po njima koristi pravo povlačenja,
- da li se radi o novom deponentu,
- ostale informacije.

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2023. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza do godinu dana. Banka tokom 2023. godine nije imala problema sa održavanjem likvidnosti. Rukovodstvo Banke vjeruje da negativni kumulativni GAP neće prouzrokovati problem sa održavanjem likvidnosti u narednih godinu dana.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Dalje, u cilju umanjenja negativnih kumulativnih GAP-ova, rukovodstvo Banke je definisalo i preduzelo skup mjera u 2023. godini. koje između ostalog uključuju: definisanje strategija za naplatu različitih pozicija aktive, odobravanje kvalitetnih plasmana sa kraćim rokovima dospjeća, povećanje diverzifikacije depozita, smanjenje nivoa oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju, kao i skup aktivnosti koje su se odnosile na učestvovanje u donošenju planova priliva i odliva sredstava kod ključnih deponenata Banke, produženje oročenih depozita na duži rok, odobravanje plasmana sa kraćim rokom dospjeća, sa kraćim grace periodom, što manje kredita sa jednokratnom otplatom.

5.4. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke i negativan uticaj na kapital Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka je slijedila princip odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik, od onih koje ga kontrolišu, uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke.

Proces upravljanja i kontrole operativnog rizika sastoji se od sljedećih faza (podprocesa):

- Identifikacija (prepoznavanje pokretača operativnog rizika, te mogućih gubitaka u koji se rizik može preslikati, sprovodi se od strane OJ koje upravljaju operativnim rizikom, reidentifikacija se sprovodi najmanje jednom godišnje),
- Procjena/mjerenje (sprovođe OJ koje upravljaju operativnim rizikom koristeći pri tome dvije mjere operativnog rizika: vjerovatnoću i intezitet, sučeljavanjem ove dvije mjere dobijaju se ocjene izloženosti operativnom riziku. Banka je definisala nivo prihvatljivosti operativnog rizika, shodno Matrici izloženosti operativnom riziku),
- Tretman rizika i definisanje mjera,
- Autorizacija identifikovanih operativnih rizika / evidentiranih štetnih događaja i gubitaka (sprovođe Služba upravljanja rizicima, na nivou cijele Banke),
- Praćenje / kontrola operativnog rizika (sprovođe Služba upravljanja rizicima uzimajući u obzir definisane limite za izloženost ovom tipu rizika.),
- Izvještavanje o izloženosti operativnom riziku (interno i eksterno).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja operativnim rizikom podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akta operativnog nivoa (Politika upravljanja operativnim rizikom i Politika upravljanja rizicima koji su povezani sa eksternalizacijom) hijerarhijski su nadređena aktu tehničkog nivoa (Procedura upravljanja operativnim rizikom).

U zavisnosti od procjene nivoa operativnog rizika i u skladu sa tim prihvatljivosti rizika, učesnici u procesu upravljanja operativnim rizikom opredjeljuju se za sljedeće tretmane rizika:

- Prihvatanje rizika,
- Savladavanje rizika (smanjivanje/osiguranje rizika),
- Izbjegavanje rizika.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (neorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – Unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u Nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti, Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2023. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31.12.2023.	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Finansijska sredstva				
-po fer vrijednosti kroz ostali rezultat	96			96
-po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	19			19
Ukupno	115			115
31.12.2022.	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Finansijska sredstva				
-po fer vrijednosti kroz ostali rezultat	16.630	-	-	16.630
-po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha namijenjena trgovanju	18	-	-	18
Ukupno	16.648	-	-	16.648

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20, 140/21 i 144/22). Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Stavke regulatornog kapitala

Regulatorni kapital kreditne institucije sastoji se od zbira osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Osnovni kapital (eng. Tier 1 capital) kreditne institucije predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala (eng. Common Equity Tier 1 capital – CET1) i dodatnog osnovnog kapitala (eng. Additional Tier 1 capital – AT1) kreditne institucije.

Redovni osnovni kapital

Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od sljedećih stavki:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 8 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnosi na instrumente iz tačke 1;
- zadržane dobiti;
- akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti;
- ostalih rezervi;
- rezervi za opšte bankarske rizike.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala odnose se na:

- gubitke tekuće poslovne godine;
- nematerijalnu imovinu (aktivu), izuzev softvera čija je vrijednost oprezno (prudencijalno) utvrđena i na koju nemaju negativan uticaj sanacija, nesolventnost ili likvidacija kreditne institucije;
- odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisane izloženosti korišćenjem pristupa zasnovanog na internim rejtinzima (IRB pristup), negativne iznose koji proizilaze iz obračuna iznosa očekivanih gubitaka iz članova 177 i 178 Odluke;
- imovinu penzijskog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca u bilansu stanja kreditne institucije;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje kreditna institucija ima stvarnu ili potencijalnu obavezu kupovine na osnovu postojeće ugovorne obaveze;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako ti subjekti imaju sa kreditnom institucijom recipročno međusobno ulaganje za koje Centralna banka smatra da ima za cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 48 Odluke koji prelazi stavke dodatnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- iznos izloženosti sljedećih stavki kojima se dodjeljuje ponder rizika od 1.250%, ako kreditna institucija oduzima taj iznos izloženosti od iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kao alternativu primjeni ponder rizika od 1.250;
- svi poreski troškovi povezani sa stavkama redovnog osnovnog kapitala predvidljivi u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki redovnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka;
- primjenljivi iznos nedostajućeg pokrića nekvalitetnih izloženosti ispravkama;
- za minimalnu vrijednost obaveze iz člana 152 stav 2 Odluke, bilo koji iznos za koji je sadašnja tržišna vrijednost udjela ili akcija u CIU, na kojoj se zasniva minimalna vrijednost obaveze, manja od sadašnje vrijednosti minimalne vrijednosti obaveze i za koji kreditna institucija još nije priznala smanjenje stavki redovnog osnovnog kapitala;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Dodatni osnovni kapital

Stavke dodatnog osnovnog kapitala sastoje se od:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 1 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1.

Odbitne stavke od stavki dodatnog osnovnog kapitala:

- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja je Centralna banka ocijenila da im je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, određen u skladu sa članom 52 Odluke, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje, isključujući pozicije proizašle iz pružanja usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa koje drži najviše pet radnih dana;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki dopunskog kapitala u skladu sa članom 58 Odluke, koji prelazi iznos stavki dopunskog kapitala kreditne institucije;
- sve poreske troškove povezane sa stavkama dodatnog osnovnog kapitala predvidljive u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki dodatnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka.

Dopunski kapital

Stavke dopunskog kapitala sastoje se od:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 55 i u obimu utvrđenom u članu 56 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 Odluke (standardizovani pristup), opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, neumanjenih za poreske efekte, do 1,25% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 Odluke;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 3 Odluke (pristup zasnovan na internim rejtingima), pozitivnih iznosa, neumanjenih za poreske efekte, koji proizilaze iz obračuna navedenog u čl. 177 i 178 Odluke do 0,6% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 3 Odluke.

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Odbitne stavke od stavki dopunskog kapitala su sljedeće:

- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dopunskog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dopunskog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja Centralna banka ocjenjuje da im je cilj da vještački povećaju regulatorni kapital kreditne institucije;
- primjenljivi iznos, određen u skladu sa članom 62 Odluke, direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje, isključujući pozicije proizašle iz pružanja usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa koje drži najviše pet radnih dana;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 69 Odluke, koji prelazi iznos kvalifikovanih obaveza kreditne institucije.

Zahtjevi za regulatornim kapitalom

Kreditna institucija je dužna da u svakom trenutku ispunjava sljedeće zahtjeve za kapitalom, propisane članom 134 Zakona o kreditnim institucijama:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala od 4,5%;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala od 6%;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala od 8%.

Kreditna institucija izračunava koeficijente kapitala na sljedeći način:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala izračunava se kao odnos redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala izračunava se kao odnos osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala izračunava se kao odnos regulatornog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima.

Ukupan iznos izloženosti riziku izračunava se kao zbir sljedećih stavki:

- Iznos rizikom ponderisane izloženosti kreditnom riziku, kreditnom riziku druge ugovorne strane i slobodne isporuke,
- Ukupan iznos izloženosti riziku poravnanja,
- Ukupan iznos izloženosti pozicijskom, deviznom i robnom riziku,
- Ukupan iznos izloženosti operativnom riziku,
- Ukupan iznos izloženosti riziku za prilagođavanje kreditnom vrednovanju (CVA),
- Ukupan iznos izloženosti povezan s velikim izloženostima koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja,
- Ostali iznosi izloženosti.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Regulatorni kapital

	U hiljadama EUR
	31. decembar 2023. godine
<u>REGULATORNI KAPITAL</u>	<u>19.141</u>
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	12.977
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	12.977
Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	52.428
plaćeni instrumenti kapitala	52.428
napomena: instrumenti kapitala koji se ne priznaju	2.400
Neraspoređena (zadržana) dobit	-31.578
Neraspoređena (zadržana) dobit iz prethodnih godina	-31.578
dobit ili gubitak koji pripadaju vlasnicima matičnog društva (poz 22 iz BU)	448
(-) iznos dobiti ostvarene u toku tekuće godine ili dobiti ostvarene na kraju tekuće godine koji ne zadovoljava uslove za priznavanje	448
Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit (ukupni ostali rezultat) - FVOCI	-25
Usklađivanja redovnog osnovnog kapitala zbog prudenčijalnih filtera	0
(-) Ostala nematerijalna imovina	476
(-) Kvalifikovana učešća izvan finansijskog sektora na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1.250%	
(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala iz člana 18 tačka 13 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (nastale prije početka primjene te odluke)	2.546
(-) Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	7.227
Prelazna usklađivanja za instrumente redovnog osnovnog kapitala koji se nastavljaju priznavati shodno članu 504 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija	2.400
Ostali elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala	
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	6.164
Instrumenti kapitala koji se priznaju kao dopunski kapital	6.164

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Koeficijenti adekvatnosti kapitala Banke

U hiljadama
EUR
31. decembar
2023. godine

STRUKTURA REGULATORNOG KAPITALA

REGULATORNI KAPITAL	19.141
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	12.977
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	12.977
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	6.164

KOEFICIJENTI ADEKVATNOSTI KAPITALA

Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1) - min 4,5%	6,75%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1) - min 6%	6,75%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR) - min 8%	9,96%

OSTALI MINIMALNI ZAHTJEVI ZA KAPITALOM

Min koeficijent ukupnog zahtjeva za kapitalom (OCR)	15,10%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	9,92%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od osnovnog kapitala	12,14%
zahtjev za kapitalom za rizike iz stuba 2 (P2R) - SREP zahtjev	3,85%

BAFERI KAPITALA

bafer za očuvanje kapitala	1,25%
bafer za strukturni sistemski rizik	1,50%
bafer za ostale sistemski važne (OSV) kreditne institucije	2,00%
kombinovani bafer koji se primjenjuje na kreditnu instituciju	3,25%

UTVRĐENI IZNOS REDOVNOG OSNOVNOG KAPITALA NEOPHODAN ZA ODRŽAVANJE
BAFERA

iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za očuvanje kapitala	2.403
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za strukturni sistemski rizik	2.884
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za OSV kreditnu instituciju	3.845
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje <u>kombinovanog bafera kapitala</u>	<u>6.249</u>

IZLOŽENOST RIZIKU PREMA VRSTAMA RIZIKA

UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU	192.263
IZNOSI RIZIKOM PONDERISANOJ IZLOŽENOSTI KREDITNOM RIZIKU, KREDITNOM RIZIKU DRUGE UGOVORNE STRANE I SLOBODNE ISPORUKE	173.099
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU PORAVNANJA	0
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI POZICIJSKOM, DEVIZNOM I ROBNOM RIZIKU	334
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI OPERATIVNOM RIZIKU	18.830
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA PRILAGOĐAVANJE KREDITNOM VREDNOVANJU (CVA)	0
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI POVEZAN S VELIKIM IZLOŽENOSTIMA KOJE PROIZLAZE IZ STAVKI U KNJIZI TRGOVANJA	0
OSTALI IZNOSI IZLOŽENOSTI	0

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.	
	decembra	
	2023.	2022.
Depoziti kod :		
-banaka	113	-
Kredit:		
- Vlada CG i jedinice lokalne samouprave	56	67
- privredna društva u privatnom vlasništvu	3.796	3.530
- privredna društva u privatnom vlasništvu	340	286
- ostale finansijske institucije		-
- preduzetnici	5	13
- fizička lice	7.112	6,653
	11.309	10.549
Investicione HOV	1.219	615
Pravna lice -kartice	31	30
Fizička lice -kartice	41	51
Minusi na tekućim računima	390	446
	462	527
Prihodi od kamata	13.103	11.691
Korekcija prihoda za stage 3 IFRS 9		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	-934	-739
- fizička lice	-642	-518
	-1.576	-1.257
Prihodi od kamata i slični prihodi	11.527	10.434
Prihodi na obezvrjeđena potraživanja-stage 3	986	148
	12.513	10.582

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA (Nastavak)

b) Rashodi kamata i slični prihodi

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.	
	decembra	
	2023.	2022.
Depoziti:		
- ostalih depozitnih institucija, finansijskih institucija i privrednih društva koja se bave finansijskom djelatnošću	-	-
- Vlade Crne Gore, drugih korisnika sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatornih agencija	133	132
- Jedinica lokalne samouprave	1	1
- privrednih društva u privatnom vlasništvu	133	157
- privrednih društva u državnom vlasništvu	51	164
- fizičkih lica	1.682	1.545
- ostalih	1	
	<u>2.001</u>	<u>1.999</u>
Rashodi kamata po osnovu lizinga	<u>176</u>	<u>87</u>
Naknade za kredite	368	300
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama		
- Banke		
- Vlada Crne Gore drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatorne agencije	6	9
Subordinisani dugovi i hibridni instrumenti	<u>454</u>	<u>454</u>
	<u>3.005</u>	<u>2.849</u>

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

7. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjedjenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2023.	2022.
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjedjenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(1.277)	(953)
	<u>(1.277)</u>	<u>(953)</u>

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2023.	2022.
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	-	-
Rezervisanja ostalo	2	-
	<u>2</u>	<u>-</u>

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

7. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (Nastavak)

Kredit i ostala potraživanja od banaka i klijenata	Gotovina i depoziti kod banaka	Ostala finansijska potraživanja	HOV po amortizovanom trošku	Instrumenti koji nijesu akcije	Investicije u zavisna društva	HOV kroz osali ukupni rezultat	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja	Rezervisanja za vanbilansne izloženosti	Ukupno
20.050	7	2.490		3	20	4.180	1.605	58	28.413
606	1	551	125	(1)		(8)		6	1.280
597									597
(1.519)		(3.032)							(4.551)
					(14)	(3.609)	(30)		0
									(3.653)
19.734	8	9	125	2	20	563	1.575	64	22.086

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Naknade po vanbilansnim poslovima	793	669
Naknade za usluge platnog prometa	1.624	1.300
Naknade - devizni poslovi	1.208	1.065
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	166	168
Naknade - Master i Visa	1.267	741
Naknade - elektronsko bankarstvo	187	162
Naknade - bankomati	511	468
Vodjenje računa	799	695
Druge usluge	660	410
Ostalo	8	11
	7.223	5.689

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Naknade za usluge platnog prometa - Centralna banka	289	321
Naknada na prekonoćna salda na transakcionom računu	-	38
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	224	181
Naknade po osnovu premija I provizija	2.115	1.670
Naknade i provizije-First Data	408	207
Pretplate-elektronsko bankarstvo-PP	280	255
Naknade, provizije I fakture - master i visa kartica	1066	845
Ostale naknade i provizije	356	210
	4.738	3.727

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.decembra	
	2023.	2022.
Troškovi neto zarada i naknada za bolovanja	2.621	2.554
Porezi i doprinosi na zarade na teret zaposlenih	706	708
Doprinosi i prirezi na zarade na teret poslodavca	279	274
Troškovi prevoza radnika	52	49
Troškovi naknade -godišnji odmor	18	13
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	13	4
Pomoć zaposlenima	11	8
Troškovi razonode	3	1
Troškovi putovanja i dnevnice - putni troškovi	2	5
Troškovi putovanja i dnevnice - upotreba sopstvenog vozila	2	3
Naknade članovima Upravnog odbora	120	133
Naknade Odbora za reviziju	30	27
Ugovor o djelu	120	120
Ostali troškovi zaposlenih	26	16
Troškovi stanarina	13	10
Troškovi osiguranja zaposlenih	7	6
Troškovi obuka zaposlenih	9	1
	4.032	3.932

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive		
Troškovi zakupa:		
- poslovnog prostora	309	709
- bankomata	25	26
Troškovi poreza na zakup	153	105
Korišćenje gradskog građevinskog zemljišta	8	13
Troškovi popravke i održavanja osnovnih sredstava	445	409
Troškovi održavanja licenci	2	7
Troškovi adaptacije i uređenja poslovnog prostora	10	4
Troškovi poslovnog prostora inventar	0	0
Troškovi čišćenja poslovnog prostora	157	145
Troškovi obezbjeđenja	519	518
Troškovi osiguranja imovine	97	77
Troškovi električne energije	150	146
Troškovi grejanja	52	28
Troškovi vode	10	6
Troškovi poreza na imovinu	160	166
Troškovi poslovnog prostora i opreme	2.097	2.359
Troškovi revizije	136	133
Troškovi kontrola CBCG	297	258
Troškovi članarina udruženjima	44	40
Troškovi intelektualnih, konsultantskih i usluga procjenitelja	219	304
Troškovi advokatskih usluga	55	48
Sudski troškovi	121	120
Troškovi transporta novca	184	162
Ostali troškovi	10	9
Profesionalne provizije i troškovi	1.066	1.074
Troškovi telefona	88	78
TR komunikacione mreže-SWIFT i T-COM	91	86
TR -poštarina	17	18
Usluge telekomunikacija i poštarina	196	182
Troškovi reklame i marketing	127	47
Sponzorstvo	64	7
Potrošni i kancelarijski materijal	281	232
Troškovi goriva	30	35
TR -komunalne usluge	24	23
Ostali troškovi	8	7
Ostali razni troškovi	161	150
Ostali i Razni troškovi	695	501
	4.054	4.116

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

11. OSTALI RASHODI

	U hiljadama eura za period koji se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Rashodi-po osnovu direktnog otpisa potraživanja-p.l.	89	
Rashodi-po osnovu direktnog otpisa potraživanja-f.l.		12
	40	
Porez na dodatu vrijednost i ostali troškovi poreza	3	116
Takse (takse za nekretnine, takse za turističke organizacije, razne takse)	155	3
Vanredni i vanposlovni rashodi	2.657	251
	2.944	382

12. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama eura za period koji se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Prihodi od izdavanja poslovnog prostora	48	88
Obrada i praćenje kredita ZZZCG	15	
Ostali prihodi poslovanja	1318	3
Prihodi od naplaćenih potraživanja - interna evidencija	443	303
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja:		
- Naplaćena suspendovana kamata	36	18
- Naplata knjigovodstveno otpisanih tekućih računa	7	
- PR vanredni-naplaćeni sudski troškovi	9	11
	52	29
Ostali neposlovni prihodi	33	40
Ostali vanredni prihodi	48	56
	1.957	519

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

13. POREZ NA PRIHOD

a) Komponente poreza na prihod

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Odloženi poreski prihod/ rashod	2	(55)
Porez na kapitalni dobitak	(50)	(114)
	(48)	(169)

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

13. POREZ NA PRIHOD (Nastavak)

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja

U hiljadama EUR	2023.	2022.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	497	472
Troškovi amortizacije u bilansu uspjeha	1.985	1.515
Troškovi amortizacije za poreske svrhe	(2.422)	(1.741)
Ostalo	(120)	(440)
Ukupno	(423)	(53)
Kapitalni dobiti	603	739
Ukupni kapitalni dobiti tekuće godine	603	739
Umanjenje poreske osnovice	(603)	(2)
Umanjena poreska osnovica	0	737
Iznos poreza za dobit/kapitalne dobitke	0	85
Ukupan trošak poreza na dobit	50	114
Efektivna poreska stopa	10,06%	24,15%

Poreska stopa u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica u Crnoj Gori za 2023. godinu iznosi 9% za oporezivu dobit do EUR 100 hiljada, 12% za oporezivu dobit od EUR 100 hiljada do EUR 1.500 hiljada i 15 % za oporezivu dobit koja prelazi EUR 1.500 hiljada.

c) Komponente odloženih poreskih sredstava i obaveza

	U hiljadama eura	
Godina koja se završava 31. decembra	2023.	2022.
Odložena poreska sredstva-obračun amortizacije	80	78
Odložena poreska sredstva-HOV po FVOCI	-	330
Neto poresko sredstvo/obaveza	80	408

Odložena poreska sredstva odnose se na privremenu razliku između knjigovodstvene i poreske osnovice za nekretnine i opremu i na gubitke u fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po FVOCI.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	<u>2023.</u>	<u>2022.</u>
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	23.093	15.929
- u stranoj valuti	3.495	6.310
Privremeni račun –naplata karica	-4	2
	<u>26.584</u>	<u>22.241</u>
Obaveza rezerva kod Centralne banke Crne Gore	15.259	14.043
Potraživanja po osnovu fakturisane kamate	25	9
Žiro račun	40.725	52.060
Ispravka vrijednosti depozita kod centralnih banaka	(8)	(7)
	<u>56.001</u>	<u>66.105</u>
Ukupno novčana sredstva	<u>82.585</u>	<u>88.346</u>

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2023. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi kreditnih institucija kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list Crne Gore“ br. 19/22). U skladu sa navedenim kreditne institucije obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite, osim depozita centralnih banaka.

Obaveznu rezervu kreditne institucije obračunavaju primjenom stope od:

- 5,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do 365 dana, odnosno do 366 dana;
- 4,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko 365 dana, odnosno preko 366 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, odnosno preko 366 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od 365 dana, odnosno u roku kraćem od 366 dana, primjenjuje se stopa od 5,5%.

Banka u toku 2023. godine nije koristila obaveznu rezervu za održavanje likvidnosti.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	<u>2023.</u>	<u>2022.</u>
Gotovina u blagajnama	21.936	18.944
Gotovina u bankomatima	4.652	3.295
Račun naplate kartica	-4	2
Žiro račun	40.724	52.060
Obavezna rezerva kod CBCG	15.259	14.043
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	<u>82.567</u>	<u>88.344</u>

Banka je u toku 2023. godine imala odlive gotovine iz poslovnih aktivnosti u iznosu od EUR 522 hiljade, dok je u 2022. godini imala prilive gotovine iz poslovnih aktivnosti u iznosu od EUR 32.964 hiljada. Ukupni odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti, aktivnosti investiranja i aktivnosti finansiranja u 2023. godini iznose EUR 5.777 hiljada, dok je po istim osnovima Banka u 2022. o godini imala prilive u iznosu od EUR 29.752 hiljada .

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

15.1. Krediti i potraživanja od banaka

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Korespodentni računi kod:		
- inostranih banaka	6.668	5.064
Žiro račun i računi kod drugih banaka	6.668	5.064
Oročeni depoziti kod:		
- domaćih banaka	0	41
Oročeni depoziti kod drugih banaka	41	41
Ispravka vrijednosti	(6)	(7)
	6.662	5.098

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata

	2023.	2022.
Dospjeli krediti:	11.428	11.044
Kratkoročni krediti:	60.171	55.376
Dugoročni krediti:	96.225	97.501
Kreditne kartice	1.856	1.991
Bruto krediti:	169.680	165.912
Minus: Ispravka vrijednosti		
Kredit PL	(4.009)	(4.659)
Kredit FL	(6.042)	(6.195)
Kredit Vlada CG	(16)	(21)
	(10.067)	(10.875)
Neto krediti:	159.613	155.037
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	242	242
Ispravka vrijednosti	(79)	(68)
Neto potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	163	174
Otkup potraživanja (faktoring)	14.108	14.108
Potraživanja za kamate:	9.555	8.894
Ispravka kamate PL	(2.244)	(2.084)
Ispravka kamate FL	(2.706)	(2.382)
Neto potraživanja za kamate	4.605	4.428
Ispravka faktoring I forfeting	(4.635)	(4.635)
Ispravka ostala aktiva	(6)	(6)
	(4.641)	(4.641)
Vremenska razgraničenja: krediti	(662)	(622)
Kredit i potraživanja od klijenata	173.186	168.484

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata (Nastavak)

Transferi bruto izloženosti i ispravke po nivoima su prikazani u sljedećim tabelama:

Tranzicija kredita i potraživanja po stage-evima

	S1	S2	S3	U hiljadama EUR Ukupno
1.1.2023.	120.201	21.543	46.791	188.535
Nova potraživanja	48.391	2.260	4.973	55.625
Smanjenje/otplata potraživanja	(41.402)	(5.431)	(4.417)	(51.250)
Prelazak u S1	-	(2.629)	(62)	(2.691)
Prelazak u S2	(380)	-	(510)	(891)
Prelazak u S3	(2.567)	(5.609)	-	(8.175)
Prelazak iz drugih nivoa	2.691	891	8.175	11.757
Druge promjene	190	(44)	(129)	17
31.12.2023	127.124	10.981	54.821	192.926

Tranzicija ispravke za kredite i potraživanja

	S1	S2	S3	U hiljadama EUR Ukupno
1.1.2023.	500	219	19.333	20.052
Nova potraživanja	245	26	107	378
Smanjenje/otplata potraživanja	243	390	(1.217)	(583)
Prelazak u S1	-	(5)	(1)	(5)
Prelazak u S2	(15)	-	(0)	(15)
Prelazak u S3	(380)	(531)	-	(911)
Prelazak iz drugih nivoa	5	15	911	932
Druge promjene	4	1	(113)	(107)
31.12.2023	603	116	19.020	19.739

U toku 2023. godine odobreni realizovani krediti pravnim i fizičkim licima ne uključujući overdraft kredite su iznosili EUR 48.02 miliona. Na dan 31. decembar 2023. godine Banka je imala EUR 10.185 hiljada restrukturiranih kredita (bruto kredita sa pripadajućim kamatama i naknadama) sa ostalim izmijenjenim uslovima kojima se olakšava finansijska pozicija dužnika, EUR 6.838 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom, EUR 19.397 hiljada restrukturiranih kredita i ostalih potraživanja sa produženjem roka otplate za glavnica ili kamatu, EUR 1.809 hiljada restrukturiranih kredita kojima je izvršeno kapitalizovanje kamate po kreditu i EUR 390 hiljada kredita kojima je smanjena kamatna stopa na odobren kredit.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od clijenata (Nastavak)

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom od 6 do 12 mjeseci dok su dugoročni krediti najčešće odobravani na period 1 do 5 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, građevinarstva i prerađivačke industrije.

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 3,99% do 8,99% na godišnjem nivou s izuzetkom overdraft kredita koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom u rasponu 3,00% do 9,99%. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 3,00% do 9,99%. Krediti stanovništvu su najvećim dijelom odobravani za refinansiranje obaveza prema Banci i drugim finansijskim institucijama i kao gotovinski nenamjenski krediti sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 4,10% do 11,00 % na godišnjem nivou. Krediti stanovništvu (charge i revolving kreditne kartice) odobravani su sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 14% do 16%. Banka je u toku 2022. godine u manjem iznosu odobravalala dugoročne kredite stanovništvu koji obuhvataju kredite za stambenu izgradnju, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora i ostale namjene koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom 4,20% do 5,20%.

Otkup potraživanja (faktoring)

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2023.	2022.
Lunez One SRO, Republika Češka	4.091	4.091
Zurekon SRO, Republika Češka	5.681	5.681
SFV Czech	4.336	4.336
Apart shine	-	-
Bruto potraživanje	14.108	14.108
Ispravka vrijednosti	(4.635)	(4.635)
Neto potraživanje	9.473	9.473

Banka je na dan 01. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited Kipar zaključila Ugovor o djelimičnom poravnanju kojim je regulisano djelimično poravnanje obaveza koje su bile predmet Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih u prethodnom periodu, preuzimanje preostalog dijela portfolia raskidanje prethodno zaključenih Ugovora o prodaji potraživanja između Banke i Hemstead Invest Limited Kipar u 2010. i 2011. godini.

Dalje, Banka je na dan 03. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited Kipar zaključila Ugovor o prodaji potraživanja koja uključuju dio portfolia potraživanja preuzetih od Hemstead Invest Limited Kipar u kome definisana prodajna vrijednost iznosi EUR 13.470 hiljada što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata (Nastavak)

Banka je informisana da je Hemstead Invest Limited Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag Republika Češka potraživanja koja su predmet gore pomenutog Ugovora o prodaji potraživanja zaključenog između Banke i Hemstead Invest Limited Kipar u oktobru 2012. godine.

Banka je na dan 15. novembra 2012. godine sa Lunez One SRO Češka Republika – odnosno SPV-jem renomiranog investicionog fonda Slavia Capital Group Bratislava zaključila Ugovor o prodaji potraživanja. Prodajna vrijednost ovih potraživanja iznosi EUR 7.778 hiljada što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je u 2016. godini zaključila Ugovor o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu između: "Zurekon SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO" (prijemnik). "Zurekon SRO" (ustupilac) i "SFV Czech SRO" (prijemnik) i - "Lunez One SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO" (prijemnik).

U 2017. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Upravi za imovinu Crne Gore po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 2.512 hiljada sa pripadajućom kamatom po stopi od 4.25 %.

U 2019. godini Banka je sklopila Ugovor o ustupanju kreditnih potraživanja sa Apart shine (prijemnik), kojim je prenijela sva potraživanja prema SAB Gradnji DOO, na prijemnika za otkupnu cijenu u iznosu od EUR 592 hiljada.

Banka je u 2021. godini zaključila Anexe Ugovora o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu sa: "Zurekon SRO", "RAHIKA UNO SRO", "SFV Czech SRO" i "Lunez One SRO".

Prema ugovoru otplata potraživanja je na period od pet godina, počev od 25.07.2020. godine, na način da se uplate vrše u jednakim godišnjim glavnim ratama koje dospijevaju:

- 20.12.2021. godine,
- 20.12.2022. godine,
- 20.12.2023. godine,
- 20.12.2024. godine,
- 25.07.2025. godine.

Banka ima isključivo pravo reotkupa potraživanja od prijemnika (faktoring kuća) prema svim dužnicima.

Banka je tokom 2021. godine otpisala potraživanja prema Rahika Uno Sro u cjelokupnom iznosu potraživanja.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.3. Ostala finansijska sredstva po amorizovanoj vrijednosti

	U hiljadama eura	
Godina koja se završava 31. decembra	2023.	2022.
Finansijska potraživanja privredna društva	-	3.032
Finansijska potraživanja potpisani notarski zapisi	11.721	13.614
Finansijska potraživanja -kolateral Master Card	952	941
Finansijska potraživanja -kolateral VisaCard	221	230
Finansijska potraživanja –Opština Budva	349	385
Ostalo	89	82
Ispravka vrijednosti	(9)	-2.490
	13.323	15.794

15.4. Hartije od vrijednosti po amorizovanoj vrijednosti

	2023.	2022.
-Euroobveznice	27.700	-
-neamortizovani diskont	(2.179)	-
-kamata	75	-
Ispravka vrijednosti	(125)	-
Hartije od vrijednosti	25.471	-

Banka je u toku 2023. godine izvršila reklasifikaciju hartija od vrijednosti koje se vrednuju kroz ostali ukupni rezultat nominalne vrijednosti 21.450 hilj € u hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizacionom trošku.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPNI REZULTAT

16.1. Hartije od vrijednosti

Hartije od vrijednosti su klasifikovane u kategoriju finansijskih instrumenata vrjednovanih po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat u skladu sa MSFI 9.

	2023.	2022
-Euroobveznice	-	21.450
-neamortizovani diskont	-	(1.407)
-kamata	-	67
	-	-
Svođenje na tržišnu vrijednost	-	(3.649)
	-	16.461
TP Izbor u stečaju AD Bar	75	75
Solana "Bajo Sekulić" AD Ulcinj	37	37
Jugopetrol AD Podgorica	7	7
Kombinat aluminijuma u stečaju. AD Podgorica	0	0
Otrantkomerc	30	30
Lovćen osiguranje AD Podgorica	236	236
Montenegro berza AD Podgorica	-	41
CG broker-diler AD Podgorica	36	36
Zatvoreni investicioni fond "HLT fond" AD Podgorica	56	56
Zatvoreni investicioni fond "Eurofond" Podgorica	155	155
Zatvoreni investicioni fond "Atlas mont" AD Podgorica	27	27
	659	700
Svođenje na tržišnu vrijednost	(563)	(531)
	96	169
Ukupna fer vrijednost	96	16.630

Banka je u toku 2023. godine izvršila reklasifikaciju hartija od vrijednosti koje se vrednuju kroz ostali ukupni rezultat nominalne vrijednosti 21.450 hilj € u hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizacionom trošku.

17. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE RADI TRGOVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Otvoreni investicioni fond HLT	2	2
Otvoreni investicioni fond Atlasmont	12	12
Otvoreni investicioni fond Moneta	7	7
	21	21
Svođenje na tržišnu vrijednost	(2)	(3)
Ukupna fer vrijednost	19	18

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

**18. INVESTICIJE U PRIDRUŽENA DRUŠTVA ZAVISNA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE
PODUHVATE PO METODI KAPITALA**

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
-First real asset magement1		3.901
-First real assets management 2		4.908
- First Assets Management Podgorica	2.531	2.531
	2.531	10.640
- Svođenje na fer vrijednost	(6)	(20)
	2.525	10.620

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 04. avgusta 2011. godine Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica ("FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina uplatom osnivačkog uloga u iznosu od EUR 100 hiljada u novcu. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju FAM d.o.o. Podgorica dana 12. avgusta 2011. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 31. decembra 2012. godine Banka je povećala ulog u Društvo unošenjem nenovčanog uloga koji se odnosi na nepokretnosti prenete sa stečene aktive u iznosu od EUR 2.248 hiljada. Do kraja 2021. godine osnivački ulog je povećan za dodatnih EUR 41 hiljadu u novcu. Na dan 31. decembra 2021. godine Banka u kapitalu FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%.

Tokom 2017. godine Banka je osnovala društva sa ograničenom odgovornošću „First Real Estate Management 1“ Podgorica i „First Real Estate Management 2“ Podgorica na neodređeno vrijeme kao jednočlana društva čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina unošenjem nenovčanih uloga. Banka je procijenila nepokretnosti koje je stekla naplatom potraživanja i unijela ih kao nenovčani ulog u iznosima od EUR 2.290.600.08 („First Real Estate Management 1“) i 2.340.586.56 („First Real Estate Management 2“). Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenja o osnivanju „First Real Estate Management 1“ Podgorica dana 19. septembra 2017. godine i „First Real Estate Management 2“ Podgorica dana 21.09.2017. godine.

Banka je u 2022. potpisala UZZ 1218/2022 i UZZ 681/2022 sa predmetom prenosa prava svojine stečenih nepokretnosti kao povećanje nenovčanog udjela u drušvo „First Reaal Estata Management 1“ iznos od EUR 1.610 hiljada i iznos od EUR 1.867 u društvo „First Reaal Estata Management 2“. Rješenjem CRPS broj 5-0804401/002 od 27.02.2023. godine registrovano je povećanje osnivačkog uloga za društvo „First Reaal Estata Management 1“ . Rješenjem CRPS broj 5-0804750/003 od 27.02.2023. godine registrovano je povećanje osnivačkog uloga za društvo „First Reaal Estata Management 2“.

Na dan 31.12.2023. godine aktiva zavisnih društva FREM 1 i FREM 2, prešla je 1% aktive Banke i društva su ušla u konsolidaciju.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

19. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	U hiljadama eura				
	Imovina sa pravom korišćenja (lizing)	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema i ostala osnovna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	2.163	148	1.454	9.466	13.231
Nove nabavke tokom godine	1.273			194	1.467
Otuđenja i rashodovanja			(45)	(10)	(55)
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	3.436	148	1.409	9.650	14.643
Stanje na početku godine	3.436	148	1.409	9.650	14.643
Nove nabavke tokom godine	2.306	7.547	561	563	10.977
Otuđenja i rashodovanja	(25)				
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	5.717	7.695	1.970	10.213	25.620
Ispravka vrijednosti					
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	339		998	8.831	10.168
Amortizacija	960		28	243	1.231
Ostalo			(1)	(10)	(11)
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	1.299	0	1.025	9.064	11.388
Stanje na početku godine	1.299	0	1.025	9.064	11.388
Amortizacija	1.578		51	282	1.911
Otuđenja i rashodovanja					
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	2.877	0	1.076	9.346	13.299
Neotpisana vrijednost na dan:					
- 31. decembra 2023. godine	2.840	7.695	894	867	12.296
- 31. decembra 2022. godine	2.137	148	384	586	3.255

Na dan 31. decembra 2023. godine Banka ima vlasništvo nad svim nekretninama, postrojenjima i opremi i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju. Imovina sa pravom korišćenja odnosi se na primjenu MSFI 16 standarda na sve zakupe poslovnog prostora, čiji godišnji zakup je veći od 5 hilj. €.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2023. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura Softveri i licence
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	
Povećanja	2.373
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	257
	2.630
Stanje na početku godine	2.630
Povećanja	
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	328
	2.958
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	
Amortizacija	1.899
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	282
	2.181
Stanje na početku godine	
Amortizacija	
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	301
	2.482
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2023. godine	476
- 31. decembra 2022. godine	449
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	

Na dan 31. decembra 2023. godine Banka ima vlasništvo nad nematerijalnim sredstvima i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

21. OSTALA SREDSTVA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - nekretnine	23.529	23.997
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - trafostanice	180	180
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - akcije	28	70
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - ostalo	90	94
Ostala poslovna potraživanja	621	738
Unaprijed plaćeni troškovi	1.325	1.104
	25.773	26.165
Obezvrjeđenje stečene aktive	(1.574)	(1.605)
	(1.574)	(1.605)
Ostala sredstva - neto	24.199	24.578

Banka je u 2023. godini prodala nekretnine stečene po osnovu naplate potraživanja u ukupnom iznosu od EUR 953 hiljada za iznos od EUR 1.356 hiljada pri čemu je ostvarila kapitalnu dobit u iznosu od EUR 403 hiljada .

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

22.1. Depoziti klijenata

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Depoziti po viđenju:		
Ostale institucije koje se bave finansijskom aktivnošću	68	141
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	11.494	13.637
Javne službe jedinica lokalne samouprave	2.450	2.489
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	35.325	39.773
Preduzetnici– nekamatonosni	1375	1.150
Privredna društva, nerezidenti	191	201
Fizička lica, rezidenti	70.690	58.970
Fizička lica, nerezidenti	21.932	15.227
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	4.007	3.447
Vlada Crne Gore	50.331	51.857
Jedinice lokalne samouprave	9.392	8.086
Drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore	1.654	3.231
Ostali – nekamatonosni	-	-
Regulatorne agencije, rezidenti	362	791
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	-	233
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	-	0
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	21	102
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	325	255
	209.617	199.590
Kratkoročni depoziti:		
Društva koja se bave posredovanjem na tržištu kapitala, rezidenti	-	-
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	2.706	2.253
Javne službe jedinica lokalne samouprave	21	-
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	264	1.127
Preduzetnici	9	8
Privredna društva, nerezidenti	-	-
Fizička lica, rezidenti	33.079	33.493
Fizička lica, nerezidenti	6.692	7.937
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	3	3
Vlada Crne Gore	680	673
Jedinice lokalne samouprave	-	-
Domaće agencije, rezidenti	4.000	4.350
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	-	-
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	-	-
Finansijske institucije	3	3
	47.457	49.847
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	17	-
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	-	-
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	4.098	8.221
Privredna društva, nerezidenti	657	657
Fizička lica, rezidenti	18.155	16.262
Fizička lica, nerezidenti	8.337	8.630
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	-	-
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	-	-
	31.264	33.770
Ukupni depoziti	288.338	283.207
Fakturisana kamata: depoziti	1.870	1.633
	290.208	284.840

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

22.1. Depoziti klijenata (Nastavak)

Depoziti po viđenju u EUR stanovništva su deponovani po kamatnoj stopi od 0,0- 0,02% na godišnjem nivou dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti stanovništva deponovani na beskamatnim računima. Na depozite po viđenju preduzeća u EUR kamatna stopa se kretala u rasponu od 0,00% do 0,01% godišnje. Depoziti po viđenju u stranoj valuti preduzeća su deponovani na beskamatnim računima.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,05% do 3,10% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i tipa oročene štednje. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,02% do 0,90% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,80% do 1,70% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,01 % do 0,03% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnoj stopi od 0.04% na godišnjem nivou.

U periodu od 01.01.2023.-31.12.2023. godine Banka ima u primjeni akcijsku ponudu kamatnih stopa kojom se klijentima pravnim i fizičkim licima nude veće kamatne stope na oročene depozite za klasični i rentni tip štednje za određene periode oročavanja.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene za periode od 12 do 36 mjeseci su deponovani po većim kamatnim stopama u rasponu od 2,50% do 4,00% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja.

Depoziti preduzeća u EUR bez namjene za periode od 12 do 36 mjeseci su deponovani po većim kamatnim stopama koje se kreću u rasponu od 1,00% do 1,90% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

Oročeni depoziti stanovništva u stranoj valuti su deponovani po većim kamatnim stopama u rasponu od 0,20% do 0,45% godišnje u zavisnosti od perioda oročavanja.

Oročeni depoziti preduzeća u stranoj valuti na period od 24 mjeseci, u skladu sa akcijskom ponudom su deponovani po kamatnoj stopi od 0,25% na godišnjem nivou.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

**22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI
(Nastavak)**

22.2. Krediti clijenata koji nijesu banke

	<u>2023.</u>	<u>2022.</u>
Namjenski krediti od Vladinih agencija:		
- Investiciono - razvojni fond Crne Gore	94	201
- Vlada Crne Gore	498	536
- Vlada Crne Gore	1.519	1.519
pozajmica od fizičkog lica	900	
	<u>3.011</u>	<u>2.256</u>
Vremenska razgraničenja: krediti	17	17
	<u>3.028</u>	<u>2.273</u>

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore odnose se na:

- sredstva u iznosu od 498 hilj EUR primljena u skladu sa ugovorom o saradnji na sprovođenju projekta 1.000+ stanova, Banka je primila sredstva po kamatnoj stopi 0,75% na godišnjem nivou sa rokom dospeljeća od 240 mjeseci i grejs periodom od 3 godine;
- sredstva u iznosu od 1.519 hiljada EUR odnose se na kreditnu podršku Banke za razvoj Savjeta Evrope i komercijalnih banaka u Crnoj Gori za realizaciju aktivnosti u okviru mjera podrške privredi i građanima za II kvartal 2021. godine, namijenjenog za rješavanje posljedica krize izazvane pandemijom Covid-a 19

Investiciono - razvojni fond Crne Gore

(U hiljadama EUR)	<u>2023.</u>	<u>2022.</u>
Do 1 godine	34	80
Do 2 godine	33	42
Do 3 godine	27	40
Do 4 godine		39
	<u>94</u>	<u>201</u>

- Ugovor o kratkoročnom zajmu sa fizičkim licem je zaključen 29.12.2023. godine u iznosu od 900.000 eur sa rokom dospeljeća od 12 mjeseci i godišnjom nominalnom kamatnom stopom od 3.25%. Kredit se plaća u jednakim mjesečnim ratama (Napomena 28.).

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

23. SUBORDINISANI DUG

		U hiljadama eura		
		Godina koja se završava 31. decembra		
		Kamatna stopa na godišnjem nivou	2023.	2022.
	Datum dospijeća			
Elektroprivreda Crne Gore Ad Nikšić	01.april			
	2028. godine	6.28%	6.000	6.000
Bemax d.o.o.. Podgorica	20. april			
	2027. godine	4.00%	1.100	1.100
Nicović Đorđije	18. april			
	2026. godine	5.60%	720	720
<i>Fakturisana kamata</i>			106	106
			7.926	7.926

Dana 31. marta 2010. godine Banka je zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić u iznosu od EUR 10.000 hiljada sa rokom dospijeća od 5 godina i kamatnom stopom od 10% godišnje. Kredit se vraća u cjelosti na dan dospijeća. U slučaju neblagovremene isplate kamate kamatna stopa će iznositi 15% godišnje. Dana 19. aprila 2011. godine potpisan je Aneks I Ugovora kojim se utvrđuje prijevremena isplata od EUR 3.000 hiljada pretvaranjem u akcije Banke.

U maju 2012. godine, Banka je sa Elektroprivredom potpisala Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu od 31. marta 2010. godine kojim je definisano da se dio subordinisanog duga u iznosu od EUR 1.000 hiljada uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore isplati zajmodavcu prije roka dospijeća, a da se za preostali iznos subordinisanog duga nakon izvršene isplate u iznosu od EUR 6.000 hiljada prolongira rok dospijeća do kraja februara 2018. godine uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 8,5%.

Banka je 17.11.2010. godine zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa fizičkim licem Đorđije Nicović na iznos od 720 hiljada EUR sa datumom dospijeća 17.12.2015. godine i kamatnom stopom od 8,50% godišnje.

Dana 30. decembra 2011. godine i 20. januara 2012. godine Banka je sa Bemax d.o.o. Podgorica zaključila Ugovore o subordinisanom dugu u iznosu od EUR 800 hiljada odnosno EUR 1.000 hiljada sa rokom dospijeća od 64 mjeseca i kamatnom stopom od 8% godišnje.

Banka je 30. juna 2013. godine smanjila obaveze prema firmi Bemax d.o.o. po osnovu subordinisanog duga za EUR 700 hiljada. Dalje, Banka je nakon dobijenog odobrenja CBCG zaključila sa Bemaxom Aneks I Ugovora o subordinisanom dugu u septembru 2013. godine na bazi kojeg ukupan iznos duga od EUR 1.100 hiljada dospijeva 20. aprila 2019. godine.

Banka je 09. februara 2017. godine zaključila sa Bemaxom Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 6% i datuma dospijeća subordinisanog duga do 20. aprila 2023. godine, 29.03.2019. godine je zaključen Anex III Ugovora o subordinisanom dugu na rok dospijeća 20.04.2026. godine.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

23. SUBORDINISANI DUG (Nastavak)

Banka je u 2014. godini zaključila Aneks III Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić na rok dospeljeća 31. mart 2020. godine i Anex I o subordinisanom dugu sa Nicović Đorđijem na rok dospeljeća 18. april 2020. godine.

Banka je u februaru 2016. godine zaključila Anex IV Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 7,5% do 28. februara 2018, a od 01.marta 2018. do 29. februara 2020. godine kamatnu stopu od 7,25%, a od 01.marta 2020. godine do 01. aprila 2024. godine 6,28% godišnje na rok dospeljeća 01. april 2024. godine.

Dana 19.06.2018. godine Banka je zaključila Anex II Ugovora o subordinisanom dugu sa Đorđijem Nicović kojim se mijenja visina kamatne stope (5,6% godišnje) na rok dospeljeća 18.04.2025. godine.

U novembru 2019. godine između Banke i EPCG je zaključen Anex V Ugovora o subordinisanom dugu (uslovi Anexa se primjenjuju od 01.04.2019. godine) kojim se mijenja datum dospeljeća u 01.04.2026. godine.

Banka je u februaru 2020. godine zaključila sa Bemaxom Aneks IV Ugovora o subordinisanom dugu u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 4% i datuma dospeljeća subordinisanog duga do 20. aprila 2027. godine.

U junu 2020. godine Banka je zaključila Anex III Ugovora o subordinisanom dugu sa Đorđijem Nicović (uslovi Anexa se primjenjuju od 18.04.2020. godine) kojim se mijenja datum dospeljeća u 18.04.2026. godine.

U martu 2021. godine između Banke i EPCG je zaključen Anex VI Ugovora o subordinisanom dugu kojim se mijenja datum dospeljeća u 01.04.2028. godine.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20, 140/21 i 144/22“), subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital prilikom obračuna koeficijenata adekvatnosti kapitala.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

24. REZERVE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- vanbilansna aktiva	64	58
- MRS 19 - otpremnine	49	45
- sudski sporovi	7	7
	120	110

25. OSTALE OBAVEZE

	2023.	2022.
Obaveze prema dobavljačima	744	395
Obaveze po osnovu poreza	984	928
<i>Obaveze po osnovu primljenih avansa:</i>		
- avansi po osnovu uplate kredita	1.375	1.949
- avansi po osnovu uplate kartica	532	662
- avans Vlade CG po osnovu subvencionisane kamate	23	44
Obaveze prema zaposlenima	21	101
Obaveza po osnovu lizinga MSFI 16	1.486	2.184
Privremeni rn-gašenje deviznih računa		24
Ostale obaveze	845	770
	6.010	7.057

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

26. KAPITAL

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2023. godine sastoji se od 410.168 običnih akcija (31. decembra 2022. godine: 410.168 akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 127.82 (31. decembra 2022. godine: EUR 127.82).

Banka na dan 31. decembra 2023. godine ima ukupno 280 akcionara (2022. godine: 280 akcionara).

Naziv akcionara	2023				2022			
	Broj akcija	Obične (u hiljadama EUR)	Prioritetne (u hiljadama EUR)	% učešća	Broj akcija	Obične (u hiljadama EUR)	Prioritetne (u hiljadama EUR)	% učešća
DJUKANOVIĆ ACO	170.073	21.739	-	41,46%	170.073	21.739	-	41,46%
ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81.035	10.358	3.000	19,76%	81.035	10.358	3.000	19,76%
HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni Kastodi račun 1	17.997	2.350	-	4,39%	18.387	2.350	-	4,48%
PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni kastodi račun 1	14.104	1.803	-	3,44%	14.104	1.803	-	3,44%
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni kastodi račun 1	12.705	1.624	-	3,10%	12.705	1.623	-	3,10%
LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9.508	1.215	-	2,32%	9.508	1.215	-	2,32%
P & G AGENCY	7.821	1.000	-	1,91%	7.821	1.000	-	1,91%
IVANOVIĆ MIODRAG	7.041	900	-	1,72%	7.041	900	-	1,72%
STADION	5.794	741	-	1,41%	5.794	741	-	1,41%
KIPS	5.065		-	1,23%	-			-
ČUPIĆ BRANKO	5.042	644	-	1,23%	5.042	644	-	1,23%
HP " FJORD" A.D KOTOR	3.952	505	-	0,96%	3.952	505	-	0,96%
Petričević Jelica	3.619	501	-	0,88%	3.919	501	-	0,96%
Otvoreni investicioni fond "TREND"	3.277	419	-	0,80%	3.277	419	-	0,80%
TABACCO SHOP	2.998	383	-	0,73%	2.998	383	-	0,73%
OSTOJIĆ ŽELJKO	2.893	370	-	0,71%	2.893	370	-	0,71%
"MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	2.806	359	-	0,68%	2.806	359	-	0,68%
COMERSA doo	2.749	351	-	0,67%	2.749	351	-	0,67%
ŽUGIĆ VOJIN	2.640	337	-	0,64%	2.640	337	-	0,64%
RUDNICI BOKSITA U STEČAJU A.D. Nikšić	2.621	335	-	0,64%	2.621	335	-	0,64%
Ostali	46.428	5.571	-	11,32%	50.803	5.571	-	12,39%
Ukupno	410.168	51.500	3.000	100.00%	410.168	51.504	3.000	100.00%

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

26. KAPITAL (Nastavak)

Rezerve se odnose na:

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	10.848	10.848
Efekti promjene vrijednosti Hartija od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	-25	-3.335
	10.823	7.513

U 2023. godini Banka je izvršila reklasifikaciju hartija od vrijednosti koje se vrednuju kroz ostali ukupni rezultat u hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanom trošku.

Banka sa je za godinu koja se završava 31. decembra 2023. godine u konsolidovanim finansijskim izvještajima iskazala dobitak u iznosu od EUR 448 hiljada, kumulirani gubitak u iznosu od EUR 33.108 hiljada, dok ukupni kapital na konsolidovanoj osnovi na dan 31. decembra 2023. godine iznosi EUR 33.591 hiljada.

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2023.	2022.
Neopozive obaveze za davanje kredita	6.626	7.792
<i>Izdate garancije:</i>		
- Izdate plative garancije	17.707	18.381
- Izdate činidbene garancije	25.759	32.026
Kolateral po osnovu potraživanja	310.064	322.496
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke	46.114	46.796
	406.270	412.252

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21) je definisano koja lica se tretiraju kao povezana lica sa kreditnom institucijom, dok su Odlukom o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) precizirani uslovi poslovanja sa tim licima.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2023. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar	31. decembar
	2023.	2022.
Kredit i potraživanja		
FIRST ASSETS MANAGEMENT	2.525	2.525
FERRO BUDVA	40	-
ŽANA KASALICA	62	67
REPUBLIČKI ZAVOD ZA URBANIZAM I PROJEKTOVANJE A.D.	41	-
ILINKA PETROVIĆ	36	-
ĆORIĆ ŽELJKO	27	-
NIKOLA SOLDI	14	19
ACO ĐUKANOVIĆ	1	-
Ostali	0	0
Ukupno	2.746	2.611
Vanbilansne pozicije		
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	351	2
FERRO BUDVA	60	-
REPUBLIČKI ZAVOD ZA URBANIZAM I PROJEKTOVANJE A.D.	13	-
ILINKA PETROVIĆ	1	-
ĆORIĆ ŽELJKO	2	-
NIKOLA SOLDI	1	-
PAŽIN ZORAN	13	13
STANISLAVA SUBOTIĆ	4	4
ELEKTROPRIVREDA AD	3	3
ZETA ENERGY	1	1
Ostali	0	0
Ukupno	449	23

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (Nastavak)

Depoziti klijenata	31. decembar	U hiljadama EUR 31. decembar
	2023.	2022.
<i>Depoziti po viđenju</i>		
ELEKTROPRIVREDA	3.850	7.261
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	3.380	3.024
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	2.693	675
ACO ĐUKANOVIĆ	1.539	1.814
ZETA ENERGY	455	156
Ostali	600	901
Ukupno	12.517	13.831
<i>Oročeni depoziti</i>		
ELEKTROPRIVREDA	1.603	1.603
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	1.000	550
ČORIĆ ŽELJKO	20	0
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	20	0
Ostali	20	20
Ukupno	2.663	2.173
Ukupno depoziti klijenata	15.180	16.004
 Pozajmice		
ACO ĐUKANOVIĆ	900	
Subordinisani dug		
ELEKTROPRIVREDA	6.000	6.000
Ostali	-	-
Ukupno	6.000	6.000

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (Nastavak)

	31. decembar 2023.	31. decembar 2022.
Prihodi od kamata		
ŽANA KASALICA	4	4
ILINKA PETROVIĆ	2	0
ČORIĆ ŽELJKO	2	0
REPUBLIČKI ZAVOD ZA URBANIZAM I PROJEKTOVANJE A.D.	1	0
Ostali	1	60
Ukupno	10	64
Prihodi od naknada		
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	9	5
ELEKTROPRIVREDA	7	15
ZETA ENERGY	5	4
FERRO BUDVA	4	0
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	2	3
Ostali	3	5
Ukupno	30	32
Ukupno prihodi	40	96

	31. decembar 2023.	31. decembar 2022.
Rashodi		
ELEKTROPRIVREDA	407	482
ACO ĐUKANOVIĆ	47	42
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	15	52
TELAČEVIĆ TARIK	0	0
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	0	0
Ostali	0	0
Ukupno	469	576
Prihodi/rashodi, neto	(282)	(312)

Isplate članovima glavnih odbora Banke prikazane su u narednoj tabeli:

	2023.		2022.	
	<i>neto</i>	<i>bruto</i>	<i>neto</i>	<i>bruto</i>
Nadzorni odbor	92	124	97	131
Odbor za reviziju	27	30	23	26
Upravni odbor i direktori sektora	349	476	347	474
	468	630	467	631

**Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine**

29. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2023. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni pravne službe Banke ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 5.768 hiljada.

Napomena:

Za predmet ZIB Bar, tužilac je povukao tužbeni zahtjev u odnosu na Banku, o čemu Banka ima dokaz-podnesak tužioca o povlačenju. Spor formalno nije okončan iz razloga što je tužbeni zahtjev povučen prije održavanja pripremnog ročišta na kojem bi sud konstatovao povlačenje u odnosu na Banku. Razlog zbog kojeg do sada nije održano pripremno ročište je zato što je pored Banke tuženo još 75 fizičkih lica od kojih je jedan broj umrlih lica. Postupak je u prekidu dok se ne okončaju pravosnažno ostavinski postupci.

Efekti povlačenja tužbe i pravne posljedice povlačenja tužbe definisani su članom 194 Zakona o parničnom postupku kojim je propisano da tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog prije nego što tuženi dostavi odgovor na tužbu. S obzirom da je samo jedan tužilac, koji je povukao tužbu, a Banka (kao tužena) nema razloga da osporava povlačenje tužbe jer je povlačenje u interesu Banke to je potrebno samo da sud konstatuje da je tužba povučena.

S obzirom na povlačenje tužbe to Banka nije više tužena, tužena je pribavila izjavu tužioca da nema potraživanja niti zahtjeva prema Banci po ovom osnovu i u podnesku je jasno iskazano da:

- "U međuvremenu tužena AD"Prva banka CG" je cjelokupni iznos osporenog potraživanja naplatila od 77-tuzene Opštine Bar."

- "Prema tome, kako tužena AD"Prva banka CG" vise nema potraživanje prema AD"ZiB" u stečaju, to AD"ZiB" nema više razloga za vodenjem predmetne parnice protiv prvotuzenog, jer je faktički uspio u namjeri da se ne prihvati sporno potraživanje i da isto ne pane na teret stečajne mase tužioca."

Dakle, sporno potraživanje Prve banke iz ovog spora u iznosu od 2.344.048,06 eura je u cjelosti naplaćeno od Opštine Bar. To je bilo jedino potraživanje koje je Banka imala iz navedenog činjeničnog i pravnog odnosa, koje je jednom već naplaćeno, tako da je tužilac jasno iskazao da nema interesa za vođenje parnice P.br.311/14, jer je potraživanje banke naplaćeno od Opštine Bar, te ne može biti ponovo naplaćeno od strane ZIB Bar (tužioca).

Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova obzirom da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza. Po procjeni rukovodstva Banke, iako sa sigurnošću nije moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

Na dan 31. decembar 2023. godine rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova iznose EUR 7 hiljada.

Banka vodi 79 sudskih postupka protiv trećih lica. Po procjeni pravne službe ukupna vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 5.308 hiljada.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

30. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o kreditnim institucijama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2023. godine je prikazana kao što slijedi:

Ostvareni pokazatelji poslovanja		
	<i>Propisani limit</i>	
	<i>CBCG</i>	<i>31. decembra 2023. godine</i>
Uplaćeni akcionarski capital	MEUR 7,5	52.428
Redovni osnovni capital (CET1)		12.777
Osnovni kapital (Tier 1)		12.777
Regulatorni kapital		19.141
Ponderisana bilansna aktiva i vanbilans		173.099
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1)	min 4,5%	6,75%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1)	min 6%	6,75%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR)	min 8%	9,96%
Ukupnu izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica	max 25%	58,83%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna Sredstva	max 100%	211,37%
Koeficijent likvidne pokrivenosti	min 60%	222%

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

31. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznijetog transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Regulatorni zahtjevi

Od 01.01.2024. godine, shodno Zakonu o kreditnim institucijama, dodatnom regulatornom zahtjevu utvrđenom po osnovu izloženosti rizicima koji nijesu obuhvaceni zahtjevima za kapitalom na način propisan Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, a na osnovu rezultata sveobuhvatne supervizorske procjene Banke i važećeg kombinovanog bafera, propisani koeficijenti adekvatnosti kapitala Banke iznose:

Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjevi iz stuba 2 (P2G)	15.73%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjev iz stuba 2 (P2G): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	10.54%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjev iz stuba 2 (P2G): koji se sastoji od osnovnog kapitala	12.76%

Odredba nove regulative da povlašćene akcije u 2024. godini ne mogu biti uključene u obračun osnovnog kapitala Banke dodatno 20%, povećanje propisanog kumulativnog bafera za Banku na 3,88 % u 2024. godini, kao i povećanje nedostajućih rezervi, dominantno zbog primjene zahtjeva iz Izvještaja o kontroli od strane Centralne banke (strožija klasifikacija izloženosti prema određenim klientima), uzrokovali su pogoršanje koeficijenata adekvatnosti kapitala Banke i Grupe, tako da su na dan 29.02.2024. godine ostvareni koeficijenti adekvatnosti kapitala bili ispod propisanog limita.

Izmjenom Statuta Banke od 27.03.2024.godine stvoreni su uslovi za uključanje povlašćenih akcija u obračun redovnog osnovnog kapitala u punom iznosu, tako da su njihovim uključanjem u punom iznosu, kao i smanjenjem nedostajućih rezervi, sa datumom obračuna na 31.03.2024. godine poboljšani koeficijenti adekvatnosti kapitala.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA (Nastavak)

Dokapitalizacija

Nadzorni odbor Banke je dana 29.12.2023.godine donio Odluku o XIX emisiji akcija po osnovu javne ponude. Obim emisije iznosi 2.000.127,36€ i podijeljen je na 15.648 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti 127,82 €. Postojeći akcionari mogu kupiti akcije ove emisije srazmjerno svom učešću u kapitalu Banke, po osnovu prava preče kupovine u roku od 60 dana od dana objavljivanja Prospekta, a shodno obračunu koji je uradilo Centralno Klirinško Depozitarno Društvo. Nakon isteka roka za korišćenje prava preče kupovine, preostale akcije će se ponuditi na prodaju putem javne ponude u trajanju od tri mjeseca od dana objavljivanja oglasa o javnom pozivu. Emisija akcija iz ove odluke smatraće se uspješnom ukoliko se uplati najmanje 65 % svih Prospektom ponuđenih akcija. Zahtjev za odobrenje Prospekta XIX emisije akcija, Banka je dostavila Komisiji za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) dana 29.01.2024.godine.

Rješenjem Komisije br.02/1-1/6-24 od 29.02.2024.godine odobren je Prospekt za javnu ponudu emisija akcija. Banka je objavila Prospekt i Obavještenje akcionarima na internet stranici Banke dana 04.03.2024.godine i u dnevnim novinama "POBJEDA" i "Službenom listu Crne Gore" dana 05.03.2024.godine od kada teče rok od 60 dana za kupovinu emitovanih akcija po pravu preče kupovine.

Dana 04.03.2024.godine Banka je dobila Rješenje Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: CBCG) o supervizorskim mjerama br. "P" 03-128-12/2024 od 04.03.2024.godine, pa je shodno čl.77 Zakona o tržištu kapitala bila u obavezi da izvrši dopunu Prospekta.

Banka je podnijela Komisiji Zahtjev za izmjenu i dopunu Prospekta u vezi sa Rješenjem CBCG o supervizorskim mjerama, koji je Komisija odobrila, kao i Zahtjev Centralnoj banci radi davanja saglasnosti na objavljivanje informacija sadržanih u dopuni Prospekta koje se odnose na supervizorske mjere. Banka je u cjelosti postupila po važećim propisima u postupku dokapitalizacije koji je u toku.

Napomene uz konsolidovane finansijske iskaze
31. decembar 2023. godine

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA (Nastavak)

Hartije od vrijednosti

U prvom kvartalu 2024. godine banka je nastavila sa investiranjem u dužničke hartije od vrijednosti, kupovinom euro obveznica MNE (ISIN XS2270576701), nominalne vrijednosti 2,000.00 hilj EUR, sa rokom dospjeća 16.12.2027. godine. Takođe je realizovano investiranje u kratkoročne hartije od vrijednosti ino emitenata nominalne vrijednosti 9.312.46 hilj EUR, po sledećoj specifikaciji:

Emitent	Oznaka	Datum saldiranja	Datum dospjeća	Nominalna vrijednost u eurima
IBRD	ISINUS459056HV23	2024.02.23	2024.08.28	1,387,475.72
German Treasury Bill	ISIN DE000BU0E121	2024.03.05	2024.12.11	3,000,000.00
German Treasury Bill	ISIN DE000BU0E122	2024.03.06	2024.12.11	3,000,000.00
EIB	ISIN US298785GQ39	2024.03.06	2024.10.15	1,000,000.00
EURO STABILITY MECHANISM	ISIN EU000A1Z99M6	2024.03.25	2024.12.16	924,983.81

Investiranje je odradjeno po stopi prinosa od 3,4 do 6,136 %.

33. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2023. i 2022. godine bili su:

	31. decembar 2023.	31. decembar 2022.
USD	0.9050	0.9375
CHF	1.0799	1.0155
GBP	1.1507	1.1274

KONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
za period 01.01.-31.12.2023. godine

Sadržaj:

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE.....	3
2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA.....	10
3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE.....	14
4. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	15
5. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA	15
6. POSLOVNE JEDINICE	15
7. INFORMACIJE O CILJEVIMA ,IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA	15
8. SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE	15

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE GRUPE

Prva banka Crne Gore AD. Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Matična Banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici - registarski broj 4-0000732/54.

Matična banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Matična banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14) i šaltera (18) u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

U skladu sa članom 134 Zakona o bankama Crne Gore („Sl.list Crne Gore“ br. 17/08, 44/10, 40/11, 73/17) u konsolidovane finansijske iskaze bankarske grupe ne uključuju se podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe. Banka, na dan 31. decembra 2023. godine, pod kontrolom ima jedan podređeni entitet čiji je bilans stanja veći od 1% bilansa stanja Banka tako da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, dok za ostale podređene članove koristi pravo na izuzeće od konsolidacije.

Podređeni članovi bankarske grupe i učešće u aktivi Banke na dan 31. decembar 2023. godine:

Naziv	Učešće u aktivi Banke	% učešća	Osnovna djelatnost
First Assets Management Podgorica	0,71%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
Montenegro investments credit DOO Podgorica	2,20%	100%	Ostale usluge kreditiranja
First Real Estate Management -1 Podgorica	1,15%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
First Real Estate Management -2 Podgorica	1,24%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

Osnovne informacije o zavisnom pravnom licu koje je uključeno u konsolidaciju navedene su u tabeli koja slijedi :

Naziv zavisnog pravnog lica	Osnovna djelatnost	Datum sticanja	% učešće u kapitalu	
			2023.	2022.
Montenegro Investment Credit	ostale usluge kreditiranja	29.06.2007.	100%	100%
First Assets Management Podgorica	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina	12.08.2011.	100%	100%
First Real Estate Management 1 Podgorica	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina	19.09.2017.	100%	100%
First Real Estate Management 2 Podgorica	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina	18.09.2007.	100%	100%

Grupu za konsolidaciju (u daljem tekstu "Grupa" ili "Banka") čine Prva banka Crne Gore a.d. Podgorica i: Montenegro Investment Credit doo Podgorica, First Real Estate Management 1 i First Real Estate Management 2.

Na dan 31. decembar 2023. godine Grupa je imala 248 zaposlenih radnika i 10 radnika koji su angažovani po ugovoru o djelu.

Matična bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom, kao kreditnom institucijom su: Skupština akcionara, Nadzorni odbor i Upravni odbor.

Članovi **Nadzornog odbora** Matične banke na dan 31. decembra 2023. godine:

Funkcija	Ime i prezime
Predsjednik	Mr Milan Perović (Rješenje CBCG br.03-8610-2/2021 od 20.12.2021.g.) - bez učešća u radu Nadzornog odbora od 29.12.2023.godine zbog nespojivosti funkcije člana NO i Zamjenika predsjednika UO
član	Zoran Pažin (Rješenje CBCG br.03-8609-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	James Thornley (Rješenje CBCG br.03-8608-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	Dr Dragan Bogojević (Rješenje CBCG br.03-8606-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	Velizar Čolović (Rješenje CBCG br.03-8607-2/2021 od 20.12.2021.g.)

Članovi **Upravnog odbora** Matične banke na dan 31. decembra 2023. godine:

Funkcija	Ime i prezime
Zamjenik Predsjednika	Mr Milan Perović (imenovan privremeno po Odluci Nadzornog odbora br. 04/21812.3.2 od 28.12.2023.godine) - za vršenje funkcije Zamjenika predsjednika UO nije potrebno Rješenje o odobrenju CBCG jer ga imenovani već ima kao član NO
član	Mr Nataša Martinović (Rješenje CBCG br.03-9009-2/2021 od 30.12.2021.g.)
član	Stanislava Subotić (Rješenje CBCG br.03-9011-2/2021 od 30.12.2021.g.)

Članovi **Revizorskog odbora** Matične banke, na dan 31. decembra 2023. godine:

Ime i prezime	Funkcija
Dr Maja Drakić Grgur	Predsjednica
Vesna Bogdanović	Član
Ilinka Petrović	Član

Kontrolne funkcije na dan 31.12.2023.godine:

Ime i prezime	Funkcija
Nikola Soldo	Funkcija kontrole rizika
Žana Kasalica	Funkcija interne revizije

Željko Čorić

Funkcija praćenja usklađenosti

Ključne funkcije, pored kontrolnih funkcija, na dan 31.decembra 2023.godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Anuška Vujović	Direktor Sektora za poslovanje sa korporativnim klijentima
Željko Brković	Direktor Sektora Treasury
Snežana Burić	Direktor Sektora za platni promet
Goran Vukotić	Ovlašćeno lice za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma

1.1 Organizaciona struktura

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sa sistematizacijom radnih mjesta Prve banke CG AD - osnovane 1901. godine, uređena je unutrašnja organizacija, utvrđena su i sistematizovana radna mjesta, sa opisom poslova i uslovima radnih mjesta: vještine i radno iskustvo, vrsta i stepen stručne spremlje, odnosno nivo obrazovanja i zanimanja.

Pravilnikom je utvrđena organizaciona struktura Banke, poslovni domen organizacionih djelova, obaveze i odgovornosti rukovodilaca organizacionih jedinica i broj izvršilaca.

Banka svoje poslovanje obavlja kroz:

- Poslovna područja;
- Sektore;
- Samostalne sektore/službe;
- Službe;
- Filijale;
- Odjeljenja,
- Samostalna radna mjesta.

Poslovna područja Banke su:

- Prodaja;
- Operacije i razvoj;
- Finansije, rizici i problematični kredit.

Kontrolne funkcije su:

- Kontrola rizika;
- Interna revizija;
- Praćenje usklađenosti poslovanja.

Ključne funkcije su:

- Prodaja;
- Treasury;
- Kontrolne funkcije;

- Poslovi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Samostalni sektori / službe Banke su:

- Sektor upravljanja stečenom imovinom i faktoring;
- Služba interne revizije;
- Sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- Kabinet;
- Ljudski resursi;
- Pravni poslovi;
- Opšti i tehnički poslovi.

Poslovnim područjima Banke upravljaju i rukovode članovi Upravnog odbora.

Samostalna radna mjesta su:

- Sekretar Banke;
- Savjetnik Upravnog odbora;
- Službenik za praćenje usklađenosti poslovanja Banke sa propisima;
- Savjetnik za sigurnost informacionog sistema (IS).

Više rukovodstvo Banke čine: rukovodioci ključnih oblasti (nosioci ključnih funkcija), direktori sektora, rukovodioci samostalnih sektora/službi i samostalna radna mjesta.

Banka ima odbore i radna tijela koji nijesu organizacione jedinice Banke.

Filijale u svom sastavu mogu imati jedan ili više šaltera koji nijesu organizacione jedinice.

Poslovno područje Prodaja sastoji se od tri sektora:

- Sektor za poslovanje sa korporativnim klijentima;
- Sektor za poslovanje sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima;
- Sektor Treasury.

Sektor za poslovanje sa korporativnim klijentima sastoji se od dvije službe:

- Upravljanje poslovnim odnosom s korporativnim klijentima;
- Poslovanje sa javnim sektorom.

Sektor za poslovanje sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima sastoji se od dvije službe i 14 filijala:

- Podrška, koordinacija i kontrola;
- Filijale;
- Kontakt centar.

Sektor Treasury sastoji se od tri odjeljenja:

- Upravljanje sredstvima;
- Upravljanje trezorom;
- Poslovi investicionog bankarstva.

Poslovno područje Operacije i razvoj sastoji se od tri sektora:

- Sektor za digitalnu transformaciju
- Sektor za informacione tehnologije
- Sektor za platni promet

Sektor za digitalnu transformaciju procesa i proizvoda sastoji se od tri službe:

- Kartično poslovanje i elektronsko bankarstvo
- Marketing
- Unaprijeđenje poslovnih procesa

Sektor za informacione tehnologije sastoji se od dvije službe:

- IT infrastruktura
- Razvoj IT rješenja

Sektor za pružanje platnih usluga sastoji se od dvije službe:

- Pružanje platnih usluga u međunarodnom platnom sistemu
- Pružanje platnih usluga u nacionalnom platnom sistemu

Poslovno područje Finansije, rizici i problematični krediti sastoji se od tri sektora:

- Sektor za finansije;
- Sektor za upravljanje rizicima;
- Sektor problematičnih kredita

Sektor za finansije sastoji se od tri službe:

- Finansije i računovodstvo;
- Izvještavanje i kontroling;
- Analitička podrška u aktivni i pasivi.

Sektor za upravljanje rizicima sastoji se od dvije službe:

- Kreditne kontrole;
- Upravljanje rizicima
- Upravljanje kreditnim rizikom (odjeljenje)
- Upravljanje nekreditnim rizikom (odjeljenje).

Sektor problematičnih kredita sastoji se od dvije službe:

- Pravna lica;
- Fizička lica
- Rana faza naplate (odjeljenje).

1.2. Vlasništvo i struktura kapitala

Aksijski kapital Banke na dan 31. decembar 2023. godine iznosio je 55.427.736,98 eura, i podijeljen je na ukupno 433.639 akcija, pojedinačne nominalne vrijednosti 127,82 eura, od čega su 410.168 obične akcije sa pravom glasa i 23.471 povlašćene nekumulativne akcije bez prava glasa.

Banka je na dan 31.12.2023. godine imala ukupno 278 akcionara.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembar 2023. godine je sljedeća:

RB	Akcionar (po veličini učešća)	Broj akcija		Iznos		% Učešća	
		obične	prioritetne	obične	prioritetne	obične	prioritetne
1	DJUKANOVIĆ ACO	170,073		21,739		41.46%	
2	ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81,035	23,471	10,358	3,000	19.76. %	5.72%
3	HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni	17,997		2,300		4.39%	
4	PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni	14,104		1,803		3.44%	
5	CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni	12,705		1,624		3.10%	
6	LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9,508		1,215		2.32%	
7	P & G AGENCY	7,821		1,000		1.91%	
8	IVANOVIĆ MIOBRAG	7,041		900		1.72%	
9	STADION	5,794		741		1.41%	
10	DOO "KIPS GRADNJA" PODGORICA	5,065		647		1.23%	
11	OSTALI	79,025		10,101		19.27%	
	UKUPNO	410,168	23,471	52,428	3,000	80.25%	5.72%

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA

2.1. Analiza financijskog položaja i rezultata poslovanja

SREDSTVA	2023.	2022.
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	82.585	88.347
Financijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	218.642	189.376
Kredit i potraživanja od banaka	6.662	5.098
Kredit i potraživanja od klijenata	173.186	168.484
Hartije od vrijednosti	25.471	0
Ostala financijska sredstva	13.323	15.794
Financijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	96	16.630
Hartije od vrijednosti	96	16.630
Financijska sredstva koja se drže radi trgovanja	19	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	2.525	10.620
Nekretnine, postrojenja i oprema	12.296	3.255
Nematerijalna sredstva	476	449
Tekuća poreska sredstva	1	1
Odložena poreska sredstva	80	408
Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja		
Ostala sredstva	24.199	24.578
UKUPNA SREDSTVA	340.921	333.683
OBAVEZE		
Financijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	293.274	287.115
Depoziti banaka i centralnih banaka	37	1
Depoziti klijenata	290.208	284.840
Kredit klijenata koji nijesu banke	3.028	2.273
Rezerve	120	110
Tekuće poreske obaveze	50	29
Ostale obaveze	5.961	7.057
Subordinisani dug	7.926	7.926
UKUPNE OBAVEZE	307.330	302.207
KAPITAL		
Akcijski kapital	55.428	55.428
Akumulirani gubitak	-33.108	-31.768
Dobit/gubitak tekuće godine	448	303
Ostale rezerve	10.823	7.513
UKUPAN KAPITAL	33.591	31.475
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	340.921	333.683

Bilans uspjeha

POZICIJA	2023.	2022.
Prihodi od kamata i slični prihodi	11,528	10.434
Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	986	148
Rashodi od kamata i slični rashodi	3,005	(2.849)
NETO PRIHODI OD KAMATA	9,509	7.733
Prihodi od naknada i provizija	7,223	5.689
Rashodi naknada i provizija	4,738	(3.727)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	2,485	1.962
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	77	0
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	0	29
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	359	388
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	403	739
Ostali prihodi	1.957	519
Troškovi zaposlenih	(4.032)	(3.932)
Troškovi amortizacije	(1.985)	(1.515)
Opšti i administrativni troškovi	(4.054)	(4.116)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(1.277)	(953)
Troškovi rezervisanja	2	0
Ostali rashodi	(2.944)	(382)
DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA	497	472
Porez na dobit	(48)	(169)
NETO PROFIT/GUBITAK	448	303

Pokazatelji poslovanja

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2023. godine je prikazana kao što slijedi:

	<i>Propisani limit CBCG</i>	<i>31. decembra 2023.godine</i>
Uplaćeni akcionarski kapital	MEUR 7,5	55.428
Redovni osnovni capital (CET1)		12.977
Osnovni kapital (Tier 1)		12.977
Regulatorni kapital		19.141
Ponderisana bilansna aktiva i vanbilans		173.099
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1)	min 4,5%	6.75%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1)	min 6%	6.75%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR)	min 8%	9.96%
Ukupnu izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica	max 25%	58,83%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 100%	211,37%
Koeficijent likvidne pokrivenosti	min 60%	222%

Prekoračenje limita izloženosti od 25% osnovog kapitala Banke prema pravnom licu ili grupi povezanih lica u 2023. godini, ne predstavlja kršenje u skladu sa članom 375 Zakona o kreditnim institucijama jer je izloženost nastala prije stupanja na snagu navedenog zakona.

2.2. Informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela

U skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i Statutom Prve banke, počev od 01.01.2023.godine Prva banka nema izvršne direktore, a predsjednik i članovi Upravnog odbora rukovode pojedinim poslovnim područjima.

ALCO i Odbor za upravljanje operativnim rizikom su prestali sa radom 31.12.2021.godine, a njihove nadležnosti vrši Upravni odbor.

Upravni odbor Banke na dan 31.12.2023.godine bio je u sastavu:

1. Mr Milan Perović, zamjenik predsjednika - rukovodi poslovnim područjem Prodaja
2. Mr Nataša Martinović, član - rukovodi poslovnim područjem Finansije, rizici i problematični krediti
3. Stanislava Subotić, član - rukovodi poslovnim područjem Operacije i razvoj

Nadzorni odbor Banke na dan 31.12.2023.godine bio je u sastavu:

1. Mr Milan Perović, predsjednik
2. Zoran Pažin, član
3. James Thornley, član
4. Velizar Čolović, član
5. Dr Dragan Bogojević, član

Odbor za imenovanja na dan 31.12.2023. godine bio je u sastavu:

- 1) Dr Dragan Bogojević, predsjednik
- 2) Velizar Čolović, član
- 3) James Thornley, član

Odbor za rizike na dan 31.12.2023.godine bio je u sastavu:

- 1) James Thornley, predsjednik
- 2) mr Milan Perović, član
- 3) Velizar Čolović, član.

Odbor za primanja na dan 31.12.2023. godine bio je u sastavu:

- 1) Milan Perović, predsjednik
- 2) Zoran Pažin, član
- 3) Dragan Bogojević, član

Revizorski odbor Banke na dan 31.12.2023.godine bio je u sastavu:

1. Dr Maja Drakić - Grgur, predsjednica
2. Vesna Bogdanović, član
3. Ilinka Petrović, član

Kreditni odbor Banke na dan 31.12.2023. godine bio je u sastavu:

6. Dragana Vujović, predsjednica
7. Dragana Milošević, član
8. Dušan Ratković, član
9. Jelena Četković, član
10. Žarko Mićunović, član

Na dan 31.12.2023.godine, Službenik zadužen za praćenje usklađenosti poslovanja bio je Željko Ćorić

Na dan 31.12.2023. godine, Glavni interni revizor bila je Žana Kasalica.

Na dan 31.12.2023.godine, Ovlašćeni službenik za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma bio je Goran Vukotić, a Zamjenik Ovlašćenog lica bio je Nenad Jevrić

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

3.1. Zaštita životne sredine

Prva banka Crne Gore AD Podgorica, vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016, 073/19 od 27.12.2019) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Crne Gore", 075/18 od 23.11.2018).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, obavljamo sledeće aktivnosti na obezbijedenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa;
- Upotreba proizvoda, procesa, tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- Kontrola aktivnosti i rada postrojenja koja mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- Druge mjere u skladu sa zakonom.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko smatramo da određeni projekat ili poslovna aktivnost može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnosti nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

3.2. Društvena - korporativna odgovornost

Tokom 2023. godine, Prva banka Crne Gore iskazala je društveno odgovorno poslovanje kroz više donacija i sponzorstava, u ukupnom iznosu od **159.803,41€**:

- Banka je finansijski pomogla više pojedinaca i porodica, kojima je pomoć bila potrebna za liječenje ili zbog lošeg materijalnog stanja, u ukupnom iznosu od **5.303,41€**.
- Društveno odgovorno poslovanje Banka je iskazala pružajući finansijsku podršku Sportsko ribolovnom klubu "Tara" Mojkovac, za kupovinu riblje mlađi i poribljavanje rijeke Tare, i Lovačkom društvu „Komarnica“ Šavnik, za planirane aktivnosti u cilju obezbjeđenja sredstava za ishranu divljači, u ukupnom iznosu od **750,00€**.
- Banka je finansijski pomogla štampanje knjige mladog crnogorskog historičara i kolumniste Aleka Barovića, kao i autora knjige "Sok u kamenu" - Momčila Zekovića Zeka, u ukupnom iznosu od **950,00€**.
- Podršku sportu Banka je iskazala kroz finansijsku pomoć Balši Krušiću, mladom džudisti iz Nikšića, za odlazak na takmičenje u Sarajevo, sponzorstvo Košarkaškog kluba "Podgorica", za

učešća u Prvoj muškoj crnogorskoj ligi KSCG i regionalnoj ABA2 ligi za sezone 2022/23, 2023/24 i 2024/25, finansijsku pomoć Reprezentaciji Crne Gore u minifudbalu za učešće na Svjetskom prvenstvu, finansijsku pomoć FK "Župa" Nikšić za učešće na međunarodnom turniru "Radomir Antić" sa dvije selekcije, finansijsku pomoć RK "Jedinstvo" Bijelo Polje za takmičenje mlađih kategorija Kluba, kao i kroz sponzorisanje Fudbalskog kluba "Otrant-Olympic" Ulcinj, Kluba malog fudbala "Nikšić" Nikšić, Džudo saveza Crne Gore i Sportsko plesnog kluba "Diva", u ukupnom iznosu od 152.800,00€.

4. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

Banka će sprovoditi sledeće aktivnosti iz oblasti istraživanja i razvoja

4.1. Istraživanje i razvoj

- Uvođenje i efikasno korišćenje novih tehnologija
- Optimizacija postojećih procesa
- Usklađivanje poslovanja sa tržišnim trendovima

4.2. Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

- Edukacija zaposlenih o aktuelnim dešavanjima u okruženju ,
- Obuke zaposlenih za korišćenje inoviranih i napretnih alata u procesu rada,
- Edukacija zaposlenih o mogućnostima tehnološkog razvoja - digitalizaciji .

5. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Grupa u toku 2022. godine, nije otkupljivala sopstvene akcije/udjele.

6. POSLOVNE JEDINICE

Grupa ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), i šaltera(20)u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA ,IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA

Banka je uspostavila jasnu organizacionu strukturu sa dobro definisanim, preglednim i dosljednim linijama nadležnosti i odgovornosti unutar Banke na način da se izbjegne sukob interesa, a uvažavajući vrstu, obimu i složenost poslova koje Banka obavlja, kao i rizicima koji su svojstveni modelu poslovanja i aktivnostima Banke. Uspostavljena organizaciona struktura omogućava efikasnu komunikaciju i saradnju na svim organizacionim nivoima, uključujući odgovarajući tok informacija u Banci, uspostavlja jasan i dokumentovan proces donošenja odluka i ograničava i sprječava sukob interesa.

Kultura upravljanja rizicima primjerena veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija Banke uspostavljena je:

- duž cijele hijerarhije korporativnog upravljanja (Skupština akcionara, Nadzorni odbor, Upravni odbor, Više rukovodstvo, Srednje rukovodstvo, zaposleni Banke),
- kao i unutar sistema unutrašnjih kontrola Banke (funkcija kontrole rizika, funkcija praćenja usklađenosti poslovanja, funkcija interne revizije).

Preuzimanje određenog nivoa rizika je neophodno za uspješno ispunjenje postavljenih ciljeva, uz konzistentan i efikasan Okvir za upravljanje rizicima koji omogućava dalji razvoj Banke. Cilj Strategije je optimizacija odnosa prinosa i rizika kako bi se na efikasan način ostvarili planirani ciljevi akcionara Banke. Pored pomenutog, cilj Strategije je ostati unutar definisanog apetita za rizikom, kako bi se mogli ostvariti zacrtani strateški ciljevi poslovanja.

Banka je razvila metodologiju procesa identifikovanja i ocjene značaja (materijalnosti) rizika koja je opisana u internom aktu Politika procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP), a kojom definiše proces identifikovanja svih rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ocjene značaja odnosno materijalnosti pojedinačnih rizika.

Banka za svaki identifikovani rizik procjenjuje nivo materijalnosti, na temelju čega formira profil materijalno značajnih rizika kojima je izložena, ili bi mogla biti izložena (u toku narednog perioda). Spektar svih materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena predstavlja profil rizika Banke. Navedeni proces identifikacije i procjene nivoa značaja izloženosti rizicima Banka sprovodi najmanje na godišnjem nivou.

Set dokumenata (strateškog i operativnog nivoa) vezanih za strategiju upravljanja rizicima:

- Strategija upravljanja rizicima za period 2022-2024;
- Politika procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP);
- Politika upravljanja kreditnim rizikom;
- Politika upravljanja tržišnim rizikom;
- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti;
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope u bankarskoj knjizi (IRRBB-om);
- Politika upravljanja reputacionim rizikom;
- Politika upravljanja rizicima koji su povezani sa eksternalizacijom.

Organizacioni djelovi i organizacione jedinice Banke, kao i dodijeljena ovlašćenja i odgovornosti licima koja su uključena u postupak ocjenjivanja adekvatnosti kapitala, opisani su u daljem tekstu:

- Služba upravljanja rizicima (u okviru Sektora upravljanja rizicima) je odgovorna da vrši kontrolu i analizu izloženosti Banke rizicima (kreditnom, operativnom, tržišnom i ostalim rizicima kojima je Banka izložena) na bazi identifikacije, mjerenja, kontrole i regularnog i blagovremenog izvještavanja o uticaju pomenutih rizika na adekvatnost kapitala Banke.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna za razvoj, održavanje i unapređivanje modela i metoda identifikacije i mjerenja rizika u svrhu procjene adekvatnosti kapitala.

U funkciji kontrole rizika Banke, Služba upravljanja rizicima je zadužena za sprovođenje sljedećih aktivnosti:

- Predlaganje Nadzornom odboru Strategije, politika i procedura za upravljanje rizicima (uključujući postupak procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala - ICAAP);
- Predlaganje Nadzornom odboru pristupa za obračun adekvatnosti potrebnog kapitala;
- Predlaganje Nadzornom odboru odluke o limitima izloženosti u skladu sa Strategijom i politikama upravljanja rizicima;
- Predlaganje Nadzornom odboru i Upravnom odboru integrisanje upravljanja rizicima u svakodnevno poslovanje Banke;
- Sprovođenje aktivnosti identifikovanja rizika, mjerenja/procjenjivanja rizika, testiranja otpornosti na stres i savladavanja rizika;
- Obračun adekvatnosti kapitala;
- Praćenje izloženosti rizicima, profila rizičnosti i adekvatnosti kapitala;
- Provjeravanje primjene i djelotvornosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima;
- Inicijalno procjenjivanje kreditnog rizika prilikom odobravanja novih plasmana pravnim licima primjenom Analize izloženosti i finansijskog položaja Klijenta, utvrđivanja kreditne sposobnosti.

Služba upravljanja rizicima o izloženosti rizicima i adekvatnosti kapitala izvještava nadležne odbore Banke.

Služba upravljanja rizicima će revidirati ICAAP najmanje na godišnjem nivou, te će redovno uskladjivati taj proces i razvijati ga na nivou Banke u skladu sa svim zakonskim propisima i načelima dobrog poslovanja.

Služba upravljanja rizicima u sklopu ICAAP procesa sarađuje i sa drugim organizacionim jedinicama relevantnim za cjelokupni proces.

Pored navedenih poslova, Služba upravljanja rizicima obavlja sve propisane aktivnosti u skladu sa pozitivnim propisima, kao i internim aktima Banke.

- Sektor problematičnih kredita je odgovoran za upravljanje problematičnim kreditima i neprihodujućim potraživanjima Banke od pravnih lica i individualnih klijenata.
- Sektor upravljanja stečenom imovinom i faktoring je odgovoran za upravljanje stečenom imovinom Banke i faktoringom.
- Služba finansija i računovodstva, kao i služba izvještavanja i kontrolinga (Sektor finansija) je odgovorna da obezbijedi tačnost i blagovremenost svih relevantnih finansijskih informacija, izvještaja i analiza za rukovodstvo Banke, kao i da dostavi sve neophodne podatke za izračunavanje iznosa kako regulatornog tako i internog kapitala za različite tipove rizika.
- Služba za analitičku podršku u aktivi i pasivi (u okviru Sektora za finansije) je odgovorna za vođenje i ažuriranje, te nadziranje evidencija i obračuna koji proizlaze iz poslovnog odnosa s klijentima.
- Služba za razvoj IT rješenja (u okviru Sektora za informacione tehnologije) je odgovoran da osigura kontinuiran i pouzdan rad informacionog sistema Banke, koji omogućava da procjena i obračun adekvatnosti kapitala budu tačni i pouzdani.

- Interna revizija je odgovorna za ocjenu efikasnosti i efektivnosti internih kontrola vezanih za proces obračuna regulatornog kapitala i interne procjene adekvatnosti kapitala.

Ciljevi

Osnovna uloga strategije upravljanja rizicima, kao komponente upravljanja rizicima, je da propiše strateške ciljeve, osnovne principe, kulturu, okvir i taksonomiju upravljanja rizicima, na temelju kojih Banka uspostavlja svoj Sistem upravljanja rizicima. Takođe, uloga strategije je da pronade optimalan odnos između prinosa i rizika, sa stanovišta raspoloživih resursa i drugih kompetentnosti Banke, odnosno da pronade najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva, uvažavajući pri tome dobre prakse upravljanja rizicima u finansijskim institucijama uz definisanje kapaciteta preuzimanja rizika, apetita za rizikom i profila rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, primjereno njenoj veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija.

Preuzimanje rizika je sastavni dio poslovanja Banke. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja Banke, što predstavlja interes svih zainteresovanih strana (akcionara, uprave Banke, deponenata i klijenata).

Strategijom upravljanja rizicima se utvrđuju:

- a) strateški ciljevi koje Banka želi da ostvari u domenu izloženosti rizicima u svom poslovanju;
- b) opšti principi, kriterijumi i metode koje su relevantne za kreiranje politika i procedura upravljanja rizicima;
- c) načini na koji Banka implementira svoj Okvir upravljanja rizicima;
- d) prihvatljiv odnos prinosa i rizika za djelove portfolija i ukupni bilans stanja Banke, koji omogućava ispunjavanje poslovnih ciljeva;
- e) apetit za rizikom koji uvažava odnos prinosa i rizika koji je definisan prethodnom stavkom.

Na osnovu sprovedene procjene značaja rizika, Banka je kao materijalno značajne rizike identifikovala sljedeće rizike:

- Kreditni rizik u knjizi Banke
- Operativni rizik
- Devizni rizik
- Rizik kreditne koncentracije (GPL)
- Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi
- Rizik kolaterala
- Rizik upravljanja stečenom aktivom
- Strateški rizik

Izloženost kreditnom riziku je visoka. U sljedećim tabelama prikazana je klasifikacija po stavkama aktive bilansa i vanbilansa Banke, shodno Odluci o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne, za izvještajni datum 31.12.2023. godine:

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	8=3+4+5+6+7
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.713	237.720	159.750	15.750	20.015	1.925	32.114	229.554
kredit i potraživanja od kreditnih institucija			6.668					6.668
kredit i potraživanja od klijenata	1.713	237.720	114.268	15.750	20.015	1.925	32.074	184.032
hartije od vrijednosti			25.521					25.521
ostala finansijska sredstva			13.293				40	13.333
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	0	0	90	0	0	0	6	96
hartije od vrijednosti			90				6	96
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	0	0	0	0	0	0	19	19
hartije od vrijednosti							19	19
Ukupni bruto krediti			114.268	15.750	20.015	1.925	17.724	169.682
Kamatna potraživanja	0	0	187	16	75	78	9.300	9.656
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			25					25
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			87	16	75	78	9.300	9.556
kamata na hartije od vrijednosti			75					75
kamata na bruto kredite			87	16	75	78	9.279	9.535
Vremenska razgraničenja	0	0	-662	0	0	0	0	-662
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata	-662							-662
vremenska razgraničenja na bruto kredite	-662							-662
Ukupni iznos bruto kredita i potraživanja	1.713	237.720	120.386	15.766	20.090	2.003	41.374	199.619
Ukupni iznos hartija od vrijednosti	0	0	25.686				25	25.711
Ukupni iznos ostalih finansijskih sredstava	0	0	13.293				40	13.333
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala					2.525			2.525
Ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke			192	1	4	0	25	222
Ukupna aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	1.713	237.720	159.557	15.767	22.619	2.003	41.464	241.410

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno 8=3+4+5+6+7
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	
Rezervacije za potencijalne gubitke			773	798	4.587	1.388	40.976	48.522
kredit i potraživanja od kreditnih institucija			33					33
kredit i potraživanja od klijenata			543	798	4.569	1.336	31.699	38.945
hartije od vrijednosti			128				25	153
ostala finansijska sredstva			67				40	107
ukupni bruto krediti			564	798	4.569	1.336	17.349	24.616
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			1	0	17	52	9.187	9.257
kamata na hartije od vrijednosti			0					0
kamata na ostala finansijska sredstva			0				0	0
kamata na bruto kredite			1	0	17	52	8.963	9.033
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			1	0	1	0	25	27
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0					0
vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	11	11
Ispravka vrijednosti			621	156	424	516	18.162	19.879
kredit i potraživanja od kreditnih institucija			6					6
kredit i potraživanja od klijenata			480	156	418	477	13.250	14.781
hartije od vrijednosti			125					125
ostala finansijska sredstva			10				0	10
ukupni bruto krediti			480	156	418	477	8.535	10.066
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	6	39	4.905	4.950
kamata na hartije od vrijednosti			0					0
kamata na ostala finansijska sredstva			0				0	0
kamata na bruto kredite			0	0	6	39	4.905	4.950
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	7	7
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0				0	0

vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	7	7
Razlika između rezervacija i ispravki - neto princip			152	642	4.163	872	22.814	28.643
krediti i potraživanja od banaka			27					27
krediti i potraživanja od klijenata			63	642	4.151	859	18.449	24.164
hartije od vrijednosti			3	0	0	0	25	28
ostala finansijska sredstva			57	0	0	0	40	97
ukupni bruto krediti			84	642	451	859	8.814	14.550
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0	0	0	0	0	0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			1	0	11	13	4.282	4.307
kamata na hartije od vrijednosti			0	0	0	0	0	0
kamata na ostala finansijska sredstva			0	0	0	0	0	0
kamata na bruto kredite			1	0	11	13	4.058	4.083
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			1	0	1	0	18	20
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	4	4
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki - pojedinačno po partijama			341	698	2.440	838	23.118	27.435
krediti i potraživanja od banaka			28					28
krediti i potraživanja od klijenata			250	698	2.433	820	18.676	22.877
hartije od vrijednosti			3				25	28
ostala finansijska sredstva			60				40	100
ukupni bruto krediti			250	698	2.433	820	9.040	13.241
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija								0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	7	18	4.359	4.384
kamata na hartije od vrijednosti			0					0
kamata na ostala finansijska sredstva			0					0
kamata na bruto kredite			0	0	7	18	4.205	4.230
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija								0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata							18	18
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0					0
vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	6	6

Rezervacije za potencijalne gubitke za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala		0	505	505
Ispravka vrijednosti za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala		0	0	0

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
			A	B	C	D	E	
			3	4	5	6	7	
	1	2						8=3+4+5+6+7
Razlika između rezervacija i ispravki za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala - neto princip			0	0	505	0	0	505
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala - pojedinačno po partijama			0		505			505
Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive			8					8
Razlika između rezervacija i ispravki za ostale stavke aktive - neto princip			-8	0	0	0	0	-8
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki za ostale stavke aktive - pojedinačno po partijama			1					1
Ukupni iznos rezervacija za potencijalne gubitke za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			773	798	5.092	1.388	40.976	49.027
Ukupni iznos ispravki vrijednosti za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			629	156	424	516	18.162	19.887
Ukupni iznos razlike između rezervacija i ispravki - neto princip			144	642	4.668	872	22.814	29.140
Posebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivu (3025)			322	698	2.945	838	20.573	25.376
Ukupni iznos nedostajućih rezervi			0	0	0	0	2.546	2.546
kredit i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kredit i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	2.546	2.546
hartije od vrijednosti			0				0	0
ostala finansijska sredstva			0				0	0
ukupni bruto krediti			0	0	0	0	2.546	2.546
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	0	0
kamata na hartije od vrijednosti			0				0	0

8. SISTEM INTERNE KONTROLE

Zakonom o kreditnim institucijama (čl 119) je definisano: "sistem internih kontrola predstavlja skup procesa i postupaka koji su uspostavljeni za adekvatnu kontrolu rizika, praćenja efikasnosti i efektivnosti poslovanja kreditne institucije, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija, kao i usklađenosti sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, u cilju obezbjeđivanja stabilnosti poslovanja kreditne institucije.

Banka je uspostavila , održava i unaprjeđuje efikasan sistem internih kontrola, koji odgovara njenoj veličini i stepenu složenosti njenog poslovanja , a koji obuhvata:

- 1) odgovarajuću organizacionu strukturu;
- 2) organizacionu kulturu;
- 3) uspostavljanje kontrolnih funkcija;
- 4) adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti;
- 5) adekvatne interne kontrole koje su integrisane u poslovne procese i aktivnosti kreditne institucije,
- 6) adekvatne administrativne i računovodstvene postupke.

Banka sistemom interne kontrole prioritetno obuhvata odgovarajuću organizacionu strukturu, organizacionu kulturu, uspostavljanje kontrolnih funkcija, adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti, adekvatne interne kontrole koje su integrisane u poslovne procese i aktivnosti, adekvatne administrativne i računovodstvene postupke.

Kontrola u oblasti upravljanja Bankom podrazumijeva:

- uspostavljanje, praćenje i razvoj organizacione strukture Banke, sa definisanim pojedinačnim dužnostima i ovlaštenjima;
- nadgledanje postupaka i evidencija koje se odnose na odlučivanje o poslovnim transakcijama na svim nivoima rukovođenja.

Kontrola u oblasti upravljanja je preduslov uspostavljanja računovodstvene kontrole.

Kontrola u oblasti računovodstva obuhvata kontrolu poštovanja politika i procedura kojima se obezbeđuju:

- izvršavanje poslovnih transakcija u skladu sa odlukama organa Banke;
- blagovremeno i tačno knjigovodstveno evidentiranje poslovnih transakcija, koje omogućava izradu finansijskih izvještaja u skladu sa zakonom i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, uz mogućnost provjere i upoređivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem.

Odgovornosti i obaveze nosilaca korporativnog sistema upravljanja i rukovođenja - Nadzornog odbora, radnih tijela Nadzornog odbora, Upravnog odbora, Revizorskog odbora i višeg rukovodstva, u domenu interne kontrole, su propisane Zakonom o kreditnim institucijama i utvrđene Statutom Banke.

Nadzorni odbor nadzire postupak sprovođenja i efikasnost i efektivnost funkcionisanja sistema internih kontrola, putem razmatranja izvještaja koje mu na polugodišnjem nivou dostavlja Upravni odbor Banke.

Upravni odbor Banke uspostavlja osnove za funkcionisanje i održavanje adekvatnog i efikasnog sistema internih kontrola, dok se o implementaciji sistema internih kontrola, pored organa upravljanja, staraju svi zaposleni u Banci, sa ciljem da se u svakom organizacionom dijelu Banke obezbijedi uredno i efikasno poslovanje, što posebno uključuje:

- sprovođenje strategija i poslovne politike
- stalno procjenjivanje funkcionisanja sistema internih kontrola;
- obezbjeđivanje poslovanja Banke u skladu sa zakonom, propisima Centralne Banke i aktima Banke;
- uspostavljanje i održavanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, odnosno uspostavljanje i razvoj procedure;
- identifikacije, procjene, kontrole i limitiranja svih rizika;
- sigurnost poslovanja i finansijsku stabilnost Banke;
- obezbjeđenje tačnosti izvještaja o poslovanju Banke koji se objavljuju ili dostavljaju skupštini akcionara, Centralnoj banci i nadležnim organima;
- utvrđivanje efikasne organizacione strukture Banke;
- definisanje nadležnosti i odgovornosti na svim nivoima poslovanja i rukovođenja opštim i drugim aktima;
- uspostavljanje efikasnosti informacionog sistema u funkciji sistema internih kontrola;

Upravni odbor odobrava i vrši periodičan pregled relevantnih strategija, politika, procedura i drugih internih akata Banke

Članovi Upravnog odbora rukovode ključnim područjima poslovanja Banke, koja su operativno organizovana kao sektori, službe ili organizacioni dijelovi Banke, odnosno filijale, na dnevnoj osnovi.

Revizorski odbor razmatra i usvaja predloge, mišljenja i stavove iz svog djelokruga rada, utvrđenog Zakonom o kreditnim institucijama, Zakonom o reviziji i Statutom Banke i iste predlaže na dalje odlučivanje Upravnom odboru. Revizorski odbor:

- prati postupak finansijskog izvještavanja;
- prati efektivnost interne kontrole Banke i interne revizije;
- daje mišljenje na predlog godišnjeg plana interne revizije;
- daje mišljenje na izvještaj o radu funkcije interne revizije (tromjeseni, polugodišnji i godišnji);
- prati zakonom propisanu reviziju godišnjih i konsolidovanih finansijskih iskaza;
- prati nezavisnost angažovanih ovlašćenih revizora ili društva za reviziju, koji obavljaju reviziju, kao i ugovore o korišćenju dodatnih uluga u skladu sa zakonom;
- daje preporuke Skupštini akcionara Banke o izboru društva za reviziju ili ovlašćenog revizora;
- razmatra planove i godišnje izvještaje unutrašnje kontrole;
- Podnosi godišnji izvještaj o svom radu Nadzornom odboru;

Takodje razmatra i druga pitanja koja se odnose na finansijsko izvještavanje i reviziju u skladu sa važećim propisima i internim aktima Banke.

„Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sa sistematizacijom radnih mjesta Banke“, br 02/35994.4 od 27.12.2022.g uređena je unutrašnja organizacija Banke (organizaciona struktura Banke, poslovni domen organizacionih djelova, upravljanje organizacionim djelovima i odgovornosti rukovodilaca organizacionih jedinica) kao i sistematizacija radnih mjesta (opisi poslova radnih mjesta, vještine i radno iskustvo, vrsta i stepen stručne spreme, odnosno nivoi obrazovanja i zanimanja).

Sistem interne kontrole podrazumijeva angažovanje svih poslovnih nivoa i funkcija u Banci i sprovođenje niza kontrolnih postupaka u cilju obezbjeđenja efikasnog i efektivnog sistema interne kontrole u Banci.

Kontrolni postupci se primjenjuju kontinuirano i isti su strukturirani kao ugrađeni (definisni politikama i procedurama) ili neposredni (samokontrola nosioca poslovnih aktivnosti, kontrola od strane nadređenih i zaposlenih koji su ovlašćeni za kontrolna postupanja, direktori sektora, kontrolne funkcije). Kontrolnim postupcima obezbjeđuje se implementacija i poštovanje propisa i operativnih procedura, zaštita sredstava Banke, sprječavanje ili blagovremeno otkrivanje propusta u radu, nesavjesnog poslovanja, pogrešnog evidentiranja i iskazivanja podataka, netačnog prikazivanja finansijskog stanja i rezultata poslovanja u finansijskim i drugim izvještajima.

Rukovodioci službi, sektora dužni su nadzirati u domenu rada svog organizacionog dijela uskladenost poslovanja sa internim politikama i uputstvima izakonskim i podzakonskim aktima. Istovremeno su dužni, u domenu rada svog organizacionog dijela ili poslovne funkcije, pripremati, inovirati i usaglašavati sa propisima politike, procedure i uputstva obavljanja poslovnog procesa.

Evidencija poslovnih promjena je većinom automatizovana, a kontrolni postupci obezbjeđuju da se sve promjene inicijalno evidentiraju i prihvate za obradu. Inicijalno evidentiranje poslovnih promjena uključuje i manuelne kontrolne postupke koji se izvršavaju prije unošenja poslovne promjene u aplikaciju.

Sistem dvostrukih kontrola (rad jednog lica odobrava ili verifikuje drugo lice) je ugrađen u poslovne operacije koje rezultiraju finansijskim, zakonskim ili reputacionim efektima.

Računovodstveni postupci se izvršavaju u skladu sa zakonom, propisima i standardima struke. Banka, odnosno ovlašćeno lice službe u kojoj se obavljaju poslovi računovodstva, utvrđuje računovodstvene politike i operativna uputstva postupanja po računovodstvenim poslovima.

Računovodstveni postupci, odnosno sistem postupaka za prikupljanje i obradu podataka, su automatizovani, od iniciranja poslovne promjene do njenog knjiženja i generisanja u glavnu knjigu.

Interna kontrola u području računovodstva omogućava ažurna stanja po svim transakcijama, mogućnost praćenja likvidnosti Banke, praćenje rizika i donošenja pravovremenih odluka i mjera uprave Banke.

Kontrola podataka obavlja se i sastavljanjem dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih izvještaja koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore, prema propisanoj metodologiji.

Rukovodioci službi, sektora su odgovorni za sprovođenje postupaka obuke, nadzora i ocjene rada poslovnih funkcija i zaposlenih;

Banka u okviru sistema interne kontrole, ima i adekvatna proceduralna rješenja za zaštitu fizičke aktive koja podrazumijeva:

- kontrolu gotovog novca na način da blagajnici imaju samo pojedinačan pristup gotovinskim sredstvima koja su njima lično stavljena na raspolaganje za obavljanje poslovnih operacija. Zajedničko raspolaganje gotovinskim sredstvima nije dopušteno;

- da u poslovima koji su vezani za gotovinu u trezoru, ostave, vrijednosnice, saključarstvo, rukovanje bravama trezora i kasa uspostave sistema zajedničke zaštite, u smislu raspolaganja ključevima i šiframa od strane više lica za pristup trezorima ili kasama Banke;

- vođenje potrebnih evidencija o rukovanju ključevima, saključarstvu, ostavama, pristupu gotovini i drugim vrijednosnicama;

- obavezu instaliranja sistema video nadzora, protivpožarnih sistema, fizičkog obezbjeđenja i sl.;

- način izvještavanja o nepravilnostima u rukovanju gotovinom i obavezu trenutnog podnošenja izvještaja i pokretanje istrage o manjku gotovine i ostalim nedostacima ili nepravilnostima u trenutku kada se otkriju.

Izvještavanje mora da osigura da se rezultati istrage predaju nadležnom osoblju i organima Banke, a kada je to potrebno i osiguravajućim kućama, kontrolnim institucijama i drugim nadležnim organima.

Posebnim internim aktima Banke, politikama i procedurama vezanim za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, utvrđena su i postupanja u vanrednim situacijama ili okolnostima.

Rukovodioci službi, sektora, članovi Upravnog odbora i Nadzornog odbora u slučaju vanrednih situacija moraju djelovati sa pojačanom pažnjom i oprezom i na taj način smanjiti negativne efekte njihovog uticaja.

Informacioni sistem (IS) treba da pokrije sve značajne aktivnosti Banke, a njegova pouzdanost se mjeri procjenjivanjem bezbjednosti sistema, nezavisnosti nadzora i adekvatnosti u podršci poslovnim operacijama

Banka u cilju obezbjeđenja pouzdanog funkcionisanja informacionog sistema sprovodi sve radnje vezane za kvalitetno upravljanje IS, definisanje i uspostavljanje odgovarajuće i efikasne organizacije poslova u IS, vršenje kontrola sigurnosti i logičkih kontrola IS, zaštitu informatičke mreže i kontinuirano održavanje i razvoj IS. Ocjenu stanja informacionog sistema i adekvatnosti upravljanja informacionim sistemom, shodno Zakonu, vrši spoljni revizor.

Efikasnim sistemom interne kontrole, njegovim praćenjem, Banka ima za cilj smanjenje vjerovatnoće ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik. Banka u svom poslovanju ulaže kontinuirani napor za eliminisanje odnosno minimiziranje mogućih rizika.

Sistematsko praćenje funkcionisanja sistema internih kontrola u Banci je proceduralno uređeno dokumentom "Pravnik o uspostavljanju i funkcionisanju internih kontrola" br 02/733139.8. Od 29.11.2022.g, sa priložima internih kontrola koje se sprovode u organizacionim jedinicama (OJ)

Izvještaji o internim kontrolama pojedinačnih poslovnih procesa u organizacionim jedinicama na kvartalnom nivou se dostavljaju se internom revizoru Banke. Interni revizor sačinjava polugodišnji izvještaj o funkcionisanju sistema internih kontrola i dostavlja ga Revizorskom odboru na analizu i Upravnom odboru na usvajanje.

Osnov za pripremu i izradu polugodišnjeg izvještaja o funkcionisanju sistema interne kontrole u Banci su kvartalni izvještaji o poslovanju Banke, izloženosti Banke rizicima u poslovanju, i izvještaji o likvidnosti Banke, kvartalni izvještaji o sprovedenim internim kontrolama pojedinačnih poslovnih procesa u organizacionim jedinicama, kvartalni izvještaji ovlašćenog lica za SPNFT, izvještaji savjetnika za informacionu sigurnost; kao i polugodišnji izvještaji kontrolnih funkcija (usklađenosti poslovanja, rizika i interne revizije).

Revizorski odbor, u izvršavanju obaveza utvrđenih Zakonom o kreditnim institucijama i Zakonom o reviziji analizira i prati funkcionisanje sistema interne kontrole na osnovu polugodišnjih izvještaja o funkcionisanju internih kontrola

Upravni odbor, na prijedlog Revizorskog odbora, usvaja izvještaj o funkcionisanju internih kontrola, sa stavovima i prijedlozima Revizorskog odbora za unaprijeđenje sistema interne kontrole u Banci, a dostavlja ga Centralnoj banci Crne Gore jednom godišnje.

Nadzor nad funkcionisanjem sistema internih kontrola vrši Nadzorni odbor, na osnovu izvještaja koje mu na polugodišnjem nivou dostavlja Upravni odbor Banke.

9. PRIMJENA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Grupa se nije obavezala na primjenu kodeksa korporativnog upravljanja ali je sistem korporativnog upravljanja u potpunosti usklađen sa zakonskom regulativom Crne Gore.

Korporativno upravljanje u Banci je tokom 2023. godine bilo organizovano u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama.

Izjava o odstupanju od primjene obaveznog ili dobrovoljno prihvaćenog kodeksa korporativnog upravljanja, sa navođenjem djelova kodeksa korporativnog upravljanja od kojih odstupa sa razlozima za odstupanje

Grupa je sistem korporativnog upravljanja uredila Statutom Banke, a smjernice dobrog korporativnog upravljanja je razvila kroz interna akta Banke i ne postoje odstupanja u njegovoj primjeni.

Podaci o značajnim direktnim i indirektnim vlasnicima akcija pravnog lica, uključujući indirektno posjedovanje akcija u piramidalnim strukturama i uzajamnim udjelima, vlasnicima hartija od vrijednosti s posebnim pravima kontrole i opisom tih prava, ograničenjima prava glasa (ograničenja prava glasa na određeni procenat, broj glasova, periode ograničenja ostvarenja prava glasa) ili ako su u saradnji s pravnim licem finansijska prava iz hartija od vrijednosti odvojena od njihovog posjedovanja.

RB	Aklionar (po veličini učešća)	Broj akcija		Iznos		% Učešća	
		obične	prioritetne	obične	prioritetne	obične	prioritetne
1	DJUKANOVIĆ ACO	170,073		21,739		41.46%	
2	ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81,035	23,471	10,358	3,000	19.76. %	5.72%
3	HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni	17,997		2,300		4.39%	
4	PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni	14,104		1,803		3.44%	
5	CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni	12,705		1,624		3.10%	
6	LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9,508		1,215		2.32%	
7	P & G AGENCY	7,821		1,000		1.91%	
8	IVANOVIĆ MIODRAG	7,041		900		1.72%	
9	STADION	5,794		741		1.41%	
10	DOO "KIPS GRADNJA" PODGORICA	5,065		647		1.23%	
11	OSTALI	79,025		10,101		19.27%	
	UKUPNO	410,168	23,471	52,428	3,000	80.25%	5.72%

Pravila imenovanja i opoziva članova uprave, odnosno, Nadzornog ili Upravnog odbora i statutom izvršenim promjenama ovlašćenja članova Nadzornog ili Upravnog odbora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili sticanja sopstvenih akcija;

Pravila imenovanja i opoziva članova Nadzornog i Upravnog Odbora definisane su Zakonom o kreditnim institucijama.

Emitovanje novih akcija je u nadležnosti Skupštine akcionara.

Opis politike raznolikosti koja se primjenjuje u vezi sa organima upravljanja pravnog lica s obzirom na aspekte (životna dob, pol ili obrazovanje i struka), kao i navođenje ciljeva politike raznolikosti, načina na koji se ona sprovodi i rezultate u izvještajnom periodu, a ako se takva politika ne sprovodi, izvještaj mora da sadrži obrazloženje nesprovođenja.

Grupa je u potpunosti posvećenja sprovođenju načela rodne i druge ravnopravnosti, što znači da njeni zaposleni (na svim nivoima i u svim strukturama organizacije) imaju iste resurse i mogućnosti - bez obzira na polnu pripadnost ili neku drugu raznolikost u smislu životne dobi, nivoa obrazovanja i slično.

Član Upravnog odbora,

Dr Zoran Đikanović

Zamjenik Predsjednika Upravnog
odbora,
Mr Milan Perović

